

BIBLIOTECA ȘCOLARULUI

Petru
CĂRARE
PUNCTUL DE REPER

LITERA

CHIȘINĂU 1998

CZU 859.0(478)-7
C 23

Această carte a apărut cu sprijinul financiar
al generosului mecenat Anatol Josan,
președinte al Companiei JAS-GROUP.

Coperta: *Isai Cârnu*

ISBN 9975-74-243-2

© LITERA, 2000

TABEL CRONOLOGIC

- 1935 *13 februarie* În satul Zaim (plasa Căușeni, județul Tighina) se naște Petru Cărare în familia de plugari români a lui Profir și Nadejda Cărare, născută Duca (s. Hagimus din coastele Tighinei). În față îl avea pe fratele mai mare, Vasile, urmat de fratele Mihail și surorile Tecla și Olga.
- 1942—1943 Face clasa întâi (românească!) în satul natal.
- 1950 Termină școala de 7 clase din Zaim.
- 1953 Absolvește școala medie din Căușeni, avându-l drept coleg de clasă (încă dintr-a V-ea) pe Ion Ungureanu, viitor actor, regizor și ministru al culturii și cultelor din Republica Moldova. Publică versuri și articole în presa locală și în cea republicană.
- 1953—1954 Lucrează, împreună cu Ion Ungureanu, profesor de matematici în satul Cârnațeni.
- 1954 Învingând la un concurs republican al ziarului „Tinerimea Moldovei“, împreună cu același Ion Ungureanu, este propus pentru a-și continua studiile la Moscova. Dar Ungureanu nu „trece“: avea o soră căsătorită cu un preot... În felul acesta NKVD-ul îi desparte pe cei doi prieteni.
- 1956 Termină facultatea de ziaristică a Școlii Komsomoliste Centrale din Moscova. Revenind la Chișinău, refuză să colaboreze la gazeta „Tânărul leninist“ (aceasta se scria mai întâi în rusește, apoi se traducea în „moldovenește“) și se angajează în calitate de traducător și foiletonist la ziarul „Kolhoznicul Moldovei“.
- 1957 Colaborator al ziarului „Cultura Moldovei“. Publică în presa republicană versuri lirico-satirice, parodii și câteva foiletoane într-un stil pretins cronicăresc.
- 1958 Redactor de poezie și proză la Editura „Școala sovietică“. Din luna iunie a aceluiași an este angajat în calitate de foiletonist la proaspăt apăruta revistă

- de satiră și umor „Chipăruș“, în care publică versuri satirice, parodii, microfoiletoane.
- 1959 Debutază editorial la „Cartea moldovenească“ cu o traducere — volumul „Poezii“ de Heinrich Heine (un compartiment al cărții îi aparține traducătorului P. Starostin). În primăvara acestui an, Uniunea Scriitorilor din Moldova îi recomandă pentru editare primul volum de versuri lirico-satirice, „Soare cu dinți“. Dar ... întrucât introdusese în manuscris și poemul „Scrisoare mamei“, compus încă în 1956, când dormea la gară, cerberii de la Editura „Cartea moldovenească“ l-au apreciat drept antisovietic, iar pe autorul său — „naționalist“ (a câta oară!) inveterat. În luna august, se află printe inițiatorii serbării a 600 de ani de la descălecarea Moldovei și — iar împreună cu Ungureanu și alți prieteni — depune flori la monumentul lui Ștefan cel Mare. Răsplata? Este eliberat din post de la „Chipăruș“. Cu mare greu, i se dă voie să fie exilat la Telenești, lăsat în dispoziția gazetei locale. În jur clocot de viață, întâmplări cu eroi dintre cei mai năstrușnici, mai toți de prin părțile codrene.
- 1961 În luna mai exilul a luat sfârșit. Este angajat în calitate de secretar literar la tânărul teatru „Luceafărul“. Și, iar împreună cu Ion Ungureanu, acesta de acum actor și regizor secund. Interdicția (de sus!) de a nu i se pomeni nici barem numele în presă mai persistă.
- 1962 La Editura „Cartea moldovenească“ îi apare prima plachetă de versuri pentru copii: „Cale bună, Ionele!“ Și tot aici — în sfârșit! — volumul de versuri lirico-satirice „Soare cu dinți“, avându-l ca redactor de carte pe Grigore Vieru. Căsătorit în 1961, soție-sa Valentina îi naște primul copil — Mihai.
- 1963 Îi apare a doua plachetă de versuri umoristice pentru copii: „Poiana veselă“.
- 1964 Editura „Cartea moldovenească“ îi scoate de sub tipar volumașul de versuri lirico-satirice, epigrame și parodii intitulat „Trandafir sălbatic“. Este acceptat ca membru al Uniunii Scriitorilor. I se naște al doilea fecior — Sandu. După ce lucrează doi ani la ziarul „Moldova socialistă“, în ianuarie este numit membru al colegiului pentru teatre și dramaturgie în cadrul Ministerului culturii. Continuă să traducă și să dea la lumină plachete de versuri pentru copii.

- 1965 Îi apare cartea „Parodii“.
- 1966 Scoate de sub tipar placheta de versuri vesele pentru copii „Ce culoare are vântul“.
- 1967 Dă la lumină volumul de versuri lirico-satirice, parodii și epigrame „Stele verzi“. În septembrie intră la Cursurile Superioare de Literatură de pe lângă Institutul de literatură „M. Gorki“ din Moscova. Redescoperă aici magazinul „Prietenie“ cu toată bogăția lui de carte românească. (Magazinul similar din Chișinău era pe cale de închidere totală și, pe mult timp, ireversibilă.) Îndrăgește și mai mult teatrul, schițează primele sale scenete.
- 1968 Traduce și scoate de sub tipar cartea pentru copii „Poezii“ de Iulian Tuvim.
- 1969 Absolvește Cursurile Superioare de Literatură. Termină prima variantă a comediei „Umbra Domnului“.
- 1970 Scoate volumul de versuri selective pentru copii „Umbrela“ și unul pentru adulți „Versuri“ (amândouă la Editura „Lumina“). Teatrul academic „A. S. Pușkin“ îi citește piesa „Umbra Domnului“, o ia în repertoriu și o montează (regizor Valeriu Cupcea). După ce se joacă de 30 de ori într-un turneu prin Moldova, spectacolul a fost interzis de cenzura regimului totalitar din motiv că... însuși Dumnezeu (erou al piesei) nu posedă la perfecție limba „moldovenească“, o vorbea mai mult cu accent rusesc... Dar dramaturgul nu se dă bătut: continuă să scrie comedii.
- 1971 Prima carte în proză — „Zodia musafirului“ (schițe umoristice, momente și parodii). Îi apare, în traducere rusească, „Zontik“ („Umbrela“).
- 1972 Traduce cartea de eseuri „Daghestanul meu“ de R. Gamzatov. Își face apariția fulminanta sa carte de versuri satirice „Săgeți“, una ce a stârnit furibunda mânie a forurilor ideologice superioare. Trasă într-un tiraj de 14.000 exemplare, aflându-se în librăriile republicii numai o singură zi, volumul este retras din vânzare, trece prin lamele cuțitului și i se dă foc. Numit un an în urmă în postul de director al Biroului de propagare a literaturii de pe lângă Uniunea Scriitorilor, Petru Cărare este concediat și rămâne fără funcție pe un timp de 20 de ani, devenind, în schimb, șef robaci la masa lui de scris.
- 1973 Lucrează intens la romanul „Înstrăinarea“.

- 1974 E din nou prezent în librării: cu „Oglinzi“ (versuri lirico-satirice) și cartea tradusă din rusește (în colaborare cu Gr. Vieru) „Nenea Stioapa“ de Serghei Mihalkov. Traduce și scoate la lumină volumele de versuri „Cocorii“ de R. Gamzatov și de satire de Sebastian Brant.
- 1976 Volumul „Parodii și epigrame“.
- 1978 Dă la lumină prima parte a trilogiei „Ionică Tropoțel“ (poem pentru copii). Îi apare de sub tipar a doua carte de proză umoristică — „Între patru ochi“. Traduce și editează „Fabule“ de I. Krâlov.
- 1979 E prezent în librării cu două volume: „Urzicuțe“ (poezii pentru copii) și al doilea volum (după „Dikaia Roza“) în traducere rusească „Vesennii pereliv“ (Modulații primăvăratice). La seminarul de dramaturgie națională de la Tiraspol, i se acordă un premiu special pentru tragicomedia „Străinul“. Premiu, numai nu și perspectivă pentru montarea piesei. La scurt timp, pe lângă Tighina, trece printr-un accident rutier, din care, ca prin minune, scapă viu.
- 1980 Scoate la Editura „Literatura artistică“ volumul „Vatra“ (versuri lirico-umoristice, fabule și parodii). Regizorul A. Pânzaru de la teatrul „Vasile Alecsandri“ din Bălți îi montează „Străinul“. Primele 50 de spectacole se joacă fără aprobarea cenzurii, urmând ca în anii următori numărul acestora să ajungă la aproape incredibila cifră de 500. Maestrul Titus-Bogdan Jucov îi pune în scenă piesa „Drum deschis“ la teatrul de păpuși „Licurici“. Tradus în limba rusă, spectacolul a fost jucat și în unele republici din fosta URSS. Scoate „Vacanța lui Tropoțel“ — partea a doua a anunțatei trilogii.
- 1981 E prezent în librării cu un volum — „Parodii și epigrame“. Prezintă Ministerului culturii cea mai izbutită piesă a sa — tragicomedia „Portretul“. Responsabilul de aici (de altfel, un „amic“ de-al autorului nostru) îi propune să arunce manuscrisul cu pricina în soba casei părintești de la Zaim și să nu-și mai amintească de el. Scrie poemul „Răzvârții“ (despre răscoala din 1901 a țăranilor din Trifănești). Tot ce-i posibil că nu l-o fi citit nici Mîrcea Snegur, trifăneșteanul, pentru că editura l-a respins, considerându-l... antirusesc (și aceasta pentru simplul fapt că sus-numita răscoală țărănească fusese înăbușită de către țarism, care nu era altul decât cel rusesc).
- 1983 „Luminișuri“ — așa e intitulată noua lui carte pentru copii.

- 1984 Editura „Literatura artistică“ îi scoate în limba rusă o carte pentru copii — „Solnecinâi dojdik“ (Ploaie cu soare). Traducători sunt doi vestiți poeți moscoviți: I. Achim și E. Akselrod. Prezintă editurii sus-pomenite un solid manuscris de versuri (majoritatea noi) — „Cascador“, acesta prevăzut pentru jubileul de 50 de ani al autorului (13 februarie '85). Trezind interpretări dubioase din partea cerberilor editurii, manuscrisul ajunge la Uniunea Scriitorilor, unde este discutat cu ușile închise și supus ostracizării.
- 1985 Și totuși, de ziua jubileului de 50 de ani, editura îi dăruiește autorului impozantul volum de versuri „Rezonanțe“, acesta constituind o selecție din cărți editate anterior. Spre sfârșitul anului, îi mai apare și „Tropoțel ajunge primul“, a treia parte a întinsului poem pentru copii.
- 1986 Editura „Literatura artistică“ îi scoate de sub teascuri placheta de versuri umoristice pentru copii „Zurgălăi“. Tragicomedia „Portretul“ este acceptată de trupa teatrului „A. S. Pușkin“, dar rămâne să fie respinsă de un regizor și secretarul literar al teatrului (ambii amici de papură ai autorului) sub motiv că ar fi... depășită în raport cu evenimentele date în vileag de către furtuna restructurării socialismului sovietic larg dezvoltat.
- 1987 Scrie comediiile „Logodna cu bocluc“ și „Statui în cutremur“, acestea sortite să nu mai vadă lumina rampei. Nora Viorica Răileanu (soția feciorului său Mihai) îi aduce pe lume primul nepoțel — Petrișor Cărare.
- 1988 Dă la lumină volumul de parodii și epigrame „Penița și bărdița“. Scoate volumul „Comedii“, între copertele căruia încap patru piese de teatru ale autorului.
- 1989 Îi apare prima carte în grafie latină — volumul de versuri pentru copii „Zâmbăreți și cucuieți“.
- 1990 Editura „Literatură artistică“ îi tipărește solidul volum „Săgeți. Carul cu proști. Alte poeme“. Editura „Sovetskii pisateli“ din Moscova îl bucură pe autorul nostru cu volumul de versuri lirico-satirice și epigrame „Rezonans“, într-o izbutită traducere în rusă de către Victor Zavadski.
- 1991 Editura „Hyperion“ scoate de sub tipar un volum de schițe și nuvele umoristice ale autorului în traducere rusească de B. Marian „Mejdu nami, mujcinami“ (Între noi, bărbații).

- 1993—1994 Misterioasa editură particulară „Virginia“ îi scoate la lumină două plachete pentru copii: „Umbreluța“ și „Soare cu dunți“ cu câte un tiraj de 50000 ex. fiecare. Incasând această „Virginică“ un profit de aproximativ 200.000 lei (din vânzarea tirajului), autorul este miluit cu un onorariu mai mult decât simbolic. Când de misterioasa „Virginică“ a început să se ocupe justiția, aceasta a dispărut. Ei, bravo! Mai frumos și național început de tranziție spre economia de piață în „țărișoara“ Moldovei nici că s-ar putea să mai fie altul.
- 1994 La 22 martie lui Petru Cărare i se conferă titlul de „Maestru al literaturii“.
- 1996 La 23 august Petru Cărare devine deținător al medaliei „Mihai Eminescu“.
- 1997 Teatrul republican de păpuși „Licurici“ îi montează piesa „Povestea lui Petrișor“ (actul II revăzut și rescris în colaborare cu Gheorghe Urschi). Regizorul spectacolului, Leonid Cibotaru, o pune din nou în scenă cu trupa de păpușari a teatrului „Vasile Alecsandri“. De data aceasta, în varianta ei inițială și intitulată „O poveste din pădure“. Sponsorizat fiind de NEAMUL CĂRĂREȘTILOR de pretutindeni și de Editura particulară „SĂGEATA“, scriitorul dă la lumniă un volum solid de epigrame și versuri lirico-satirice — „Fulgere basarabene“.
- 1998 Pregătește pentru tipar volumul selectiv de parodii — „Pălăria gândurilor mele“. Concomitent lucrează la un microroman satiric, inspirat din realitățile modestului său exil. Editura „Prut internațional“ îi publică într-o plachetă aparte poezia „Eu nu mă las de limba noastră“, aceasta dedicată marelui său consătean și înaintaș, părinte sfânt al poemului „Limba noastră“ — Alexei Mateevici.

Ion CIOCANU

STELE VERZI

(Versuri lirico-satirice)

1962—1990

Cititorilor mei

Vă place cântul meu amar?
Atunci vă rog un lucru doar:
Să nu mă credeți un canar,
Să nu-mi propuneți colivia, —

Sălașul meu e cerul clar
Și sora mea e ciocârlia.

Cântec

Izvorând dinspre Carpați,
Trece Prutul printre frați,
Printre frați, printre surori,
Ca o lacrimă în zori.

Mă îndeamnă dor de frate
Să trec Prutu-n cea parte,
Înspre frații mei de sânge —
Sârma apei trupu-mi frânge.

Ce faci, soră? Ce faci, frate?
O!, cum Prutul ne desparte.
Ne desparte mișelește,
Dar tot el ne și unește.

Ne temem să vorbim...

Ne temem să vorbim de moarte,
Iar dânsa-n lista ei ne are
Cu tot sorocul pus de-o parte
Și ceasul fix de îngropare.

Ea-i o bătrână cam zurlie
Și nici măcar nu ne previne,
Apare-n fața ta stafie
Și îți ordonă: „Hai cu mine!“

Când o să-mi vină, nepoftită,
O să mă las și eu de glume
Și-am s-o urmez cu inima mâhnită
Că nu e lume și pe ceea lume.

Lăsați poveștile povești!

(Unor „modernizatori“ ai folclorului)

Din vremi odoare strămoșești,
Lăsați poveștile povești!
Să nu-l măriți pe Făt-Frumos
În post de șef în vreun kolhoz,
Să nu-l trimiteți cu mașina
La Zmeu, codașul cu pricina,
Și-n loc de luptă grea și mare,
Să-i convocați la adunare,
Ca Zmeul, aspru criticat,

Să spună: „Da, sunt vinovat!“
Și-n loc de-o bâta-n scăfârlie,
Să ia un an de pușcărie.

Al minții zbor, al ei avânt,
Lăsați poveștile cum sânt.
Pe Cosânzeana cea din soare
Să n-o alegeți mulgătoare,
Pentru-a vorbi pe aspru ton,
La vreo ședință în raion,
Pe baza a mai multor fapte,
Pentru un nou nivel de lapte.

Iar baba Hârca, cât de hârcă,
N-o puneți la vecini în cârcă,
Umblând cu pâri, hârtii, peceți
De la șefi mari și judecăți.
Din vremi odoare strămoșești,
Lăsați poveștile povești!

Să-ți iubești atât de mult pământul

Să-ți iubești atât de mult pământul,
Ca mereu de el să-ți fie dor,
Ca să țină veșnic legământul
Dintre om și solul roditor.

Să-l iubești cu dragoste matrenă
Și obrazul să-ți lipești oricând
De țărâna lui ca de o pernă,
Inima să i-o auzi bătând.

Iar dușmani de vor veni ca vântul,
Să te-mbraci în haine de oțel
Și să-ți aperi, sângărând, pământul
Și nici mort să nu te lași de el.

Om să fii!

Și la bine, și la greu,
Fără să cârtești — mereu
Om să fii!

Și atunci când o să-ți cadă
Și-ai putea să-ndoi o mladă,
Om să fii!

La dușmani cu neagră faptă
Să le dai răsplată dreaptă,
Om să fii!

La greșita din cărare
Să-i dai ultima iertare,
Om să fii!

Nu ierta trădări, prostii,
Dar oriunde-ai fi, să știi:
Om să fii!

Scumpa mea onoare

Scumpa mea onoare,
Scoarță de valoare,
Mai stai în picioare?

Câte-am îndurat,
Eu nu ți-am pătat
Prin parte străină
Haina-ți de lumină.

Câți amici la pândă
Stau ca să mă vândă,
Eu de gât i-am strâns,
După ei n-am plâns.

Iar femei de-o seară
Câte mă lăsară
Fără de speranță,
N-am dat importanță.
Am plecat departe,
Rătăcind în nopțe,
Să deschid, ghiduș,
Alte porți și uși.

O, a mea onoare,
Tu mă ții sub soare!
De ai să mă lași,
Am să mor ocnaș
Osândit în mine,
Moarte de rușine...

Unui pustnic

Stai în casă ta pustie
Ca-ntr-o mică pușcărie,
Te-ai închis în ea de viu
Ca un mort într-un sicriu.

Ieși din casă, ieși în lume
S-auzi plânset, s-auzi glume,
Cineva să te înjure,
Potmoneul să ți-l fure,
Să nu-ncapi în autobuz,
Să te-mpingă un mofluz
Să-l înjuri
Mai mult din buze,
Iar în glas să îți ceri scuze.

Nu sta-n casă, hai la piață,
Că acolo-i puls de viață,
Prețurile, nesupus,
Sar mereu numai în sus;
Când auzi la carne costul,
Te gândești să vină postul
Sau te hotărăști în van
Să devii vegetarian.

Lasă, zău, televizorul:
El ți-arată viitorul,
Pe când, zgomotos, orașul,
Tot prezentul, el ți-i nașul.

Nu sta-n casa ta pustie,
Cum ai sta în pușcărie,
Obosește cât ești viu,
Că odihna-i... în sicriu.

La ușa unui amic

Vreau să te-ntreb: „Măi, ce mai faci?”
Îți bat la ușă, dar tu taci.

Când îmi deschizi într-un târziu,
La față ești cam pământiu,

Cu păr vâlvoi, privirea-n jos,
Te-a ars cuțitul pân-la os.

Eu știu la câte ai pretins,
Dar de-ai căzut, te lași învins?

Nu mai depui nici un efort?
Ai trupul viu, spiritul mort.

Dușmanu-ți râde pe sub nas;
El glonțu-ți încă nu ți-a tras,

Iar tu, în loc să fii de fier,
Te dai rănit, prizonier.

De ce nu lupți ca alți eroi?
În luptă intră, fii cu noi!

Oră de blestem

Cine-a vrut să-mi uit străbunii,
Să stea-n casă cu nebunii.
Cine-a vrut să-mi uit bunicii,
De pe umeri capul pice-i.

Cine-a vrut să-mi uit eu plaiul,
Să-l pătrundă mucegaiul,
Ba să-mi uit și a mea limbă,
Rămână cu gura strâmbă!

Cine-a vrut s-o uit pe mama,
Într-o zi să-și facă seama.
Cine-a vrut să-l uit pe tata,
Să-l străpungă-n piept săgeata.

Cei cu duhu-nstrăinării
Aibă căile pierzării.
Cei ce vor să ne dezbine
Aibă soartă de jivine.

Descântec

Piei, tu, critică de sus,
Cu cuvintele ce-ai spus,
Pe flăcău de mi-ai răpus.

Cin-l-a criticat atât,
Facă-i-se gâlcă-n gât
Și să moară de urât.

Cel ce a fost contra lui
Aibă casa cucului
Și drumul ostrogului.
Cine mi l-a șters din listă,
Ca și cum nu mai există,
Să se-nece cu-o batistă.

Cel ce nu i-a dat cuvânt,
Să se apere înfrânt,
Să se-nece cu pământ.

Iar acei cu directivă,
Cum că el îi împotrivă,
Să n-aibă, murind, colivă!

Iar tu, măi băiete,
Saltă-te de spete,
Uită-te la fete,
Cât îs de boghete,

Uită de pecete,
Că nu-i o scumpete;
Du-te la gazete
Și scrie, băiete;

Că, oricât deșteaptă,
Critica nu-i dreaptă;
Dar să scrii voios,
Să-i lovești vârtos
Pe cei ce te-au scos,
Ca să ai folos
Cât îs de mișei,
Să-i scoți tu pe ei:
Critica de sus
Cu ea te-au răpus,
Dar tu, mai mintios,
Să-i croiești la dos
C-un coimag mai gros:
Critica de jos.

Și cum vezi că primul sare
Din cel jilț și post ce-l are,

Tu să-i pui o întrebare:
„Spune, neamule scârbos,
Care critică-i mai tare:
Cea de sus
Sau cea de jos?“

Ciocârlie, ciocârlie...

Ciocârlie, ciocârlie,
Nu știi nici o teorie,
Dar cânți bine, ciocârlie.
Dar acela care știe
Cea mai bună teorie
Cum de n-a zis melodie
Dulce ca a ta să fie,
Ciocârlie, ciocârlie?..

Pasărea păcii

Ea crede
În pace,
În veacul
Cel bun
Și cuibul
Își face
În gură
De tun...

Ce ești, dragoste?

Ce ești, dragoste? Vioară
La ureche ce îmi cânti?
Sau o șoaptă-n fapt de seară
De la îngeri, de la sfinți?

Ești un val care mă poartă
Când în sus și când în jos?
Sau a vieții mele soartă
Cu blestem și cânt duios?

Mi-ai întins prin munți cărarea
Și prin văi ca în povești.
Scad în jos ca lumânarea,
Tu, ca focul,
În sus crești.

Și dragostea...

Și dragostea-i tot o beție,
Destul e să iei un pahar...
Cei beți de dragoste, iată-i,
Cum trec clătînându-se, doi câte doi.
Nu cereți dragostea cu altă măsură
Decât sufletul plin de căldură.

N-o cereți cu sute de clipe,
S-o cereți cu sute de zile și ani...

Și dragostea-i tot o beție,
Cu vinuri de-naltă tărie.

Soție geloasă

— Ionel, mergeai aseară
Cu soția nu știi cui,
O țineai de subțioară,
Cine-i ea, nu poți să-mi spui?

Întrebat așa în grabă,
Soțul stă cam uluit:
—Mai întâi, era o babă,
Fără soț, că i-a murit.

Și pe urmă, știi prea bine,
Te-ai convins de câte ori,
Că pe stradă nici pe tine
Nu te țin de subțiori.

Iar bătrâna, ca bătrâna,
Cam mioapă m-a rugat
S-o trec strada, să-i dau mâna...
Zi, cu ce-s eu vinovat?

—Ionel, îți dau crezare,
Fie și așa de vrei,
Dar mai am o întrebare:
Ai privit în ochii ei?

—N-am privit, soție dragă!..
Cum puteam eu să privesc
În alți ochi, când viața-ntreagă
Ochii tăi mă umăresc...

Un spectator cu gust specific

—Uite, ăsta-i film, mă nene!
Uite, ăștea îs eroi!
Când îți joacă niște scene...
Fim francez, nu ca la noi!

Eroina principală —
Să tot mori de dorul ei! —
Se dezbracă goală-goală...
Film francez, mă, ce mai vrei!

Inscripție pe ușa unui restaurant

Bucătarii vin la noi
Slabi de tot, parcă-s strigoi,
N-au nici butră, n-au nici gușă —
Câte doi încap pe ușă.

Cum se-nvârt aici o vară,
Își fac burta cât ceaunul
Și nu-ncap nici câte unul,
Cearcă și mai dă-i afară...

O soție multumită

Ea-i nespus de bucuroasă:
—Am un soț — bărbat model:
Mi-am făcut cu dânsul casă
Și copiii tot cu el...

Cavaler din Evul Mediu

Când îmi face lung asediu
Valul neamului prostesc, —
Cavaler din evul mediu,
Eu la tine mă gândesc.

Îți văd vie silueta:
De-ți stă-n drum un zurbagiu,
Tu pe loc ai scos floreta
Și te aperi cât ești viu.

Veac cu veac s-au dus la vale
Și de-a tumba an cu an.
Mie azi îmi iese-n cale
Un alt tip — un huligan.

N-am valet, n-am altă slugă,
Am doar martor — un amic,
Care, de-o mai ia la fugă,
Poți să spui că n-am nimic.

Huliganul dacă sare,
Mai rămân și vinovat —
Are nas să mai declare:
Că de ce m-am apărat?

Cavaler, aveai floretă,
Pe când eu — numai creion,
Ca să scriu la vreo gazetă —
Ce crezi tu? — Un foileton.

Tu cu scut și cu floretă.
Dând de răi în veacul nou,
Scutul meu e o gazetă,
Iar floreta — un stilou...

Lucruri de mirare

Lucrul cel mai de mirare
E să mori setos în mare
Sau de dorul făr-de saț
Cu mândruța braț la braț.

Lucru și mai de minune:
Să ai cap - să n-ai ce spune,
Sau bani mulți tot numărând
Să te plângi că ești flămând.

Dar nu-i mai de râs când, parcă,
Arde drept în lac o barcă,
Iar cizmarii cei mai mulți
Umblă, poți să spui, desculți?

Arhiereu cu rasă scurtă,
Bucătar să n-aibă burtă;
Rege fără-de neam și tron;
Armă fără de patron;

Doctor ce-i în tot momentul
Mai bolnav ca pacientul;
Lacăt simplu fără chei;
Oameni buni între mișei...

Timpu-i grav și lumea-i mare,
Multe-n lume-s de mirare,
Lucruri vechi și lucruri noi, -
Mai găsiți-le și voi.

Atâtea măști!

Atâtea măști pe fața ta!
Cum te-ai deprins a le purta?
Și cine vrea să te cunoască,
Forțat te curăță de mască,

Să-ți vadă fața, însă... vai!
Sub prima mască - alta ai.
Și când ți-o scoatem și pe asta.
Tu încă alta ai, și basta!

Au câte, zău, vei fi purtând?
Noi ți le scoatem rând pe rând

Și nu sfârșim să dăm vreo dată
De fața ta adevărată.

Îți punem măștile-napoi,—
Așa ne dumerim și noi
Că tocmai asta-ți este fața:
O mască-n alta — toată viața.

Pe drumul venind din trecut

Un rob în suflet mi se zbate.
Eu nemilos îl biciuiesc,
Nu ca mai mult să-l asupresc,
Ci ca să-l scot la libertate.

Îl trag ca dintr-un beci din mine;
Vreau să devină domnitor
Nu pe vreo țară sau popor —
Pe viața lui ce-i apaține.

Un rob în suflet mi se zbate.
L-am scos din lanț, pe răni îl ung,
Spre soare-l duc, dar drumu-i lung,—
Suntem abia la jumătate.

Cântec de dragoste

(Pentru frații din Transnistria)

De ce Nistrul n-a trecut
Mai spre răsărit de soare,

Ca în arcul lui durut
Și pe voi să vă-nconjoare?

Bine, totuși, ne-a făcut
Că nu s-a retras spre Prut...

*La conflictele militare
dintre țări suverane*

I

Graniță cu santinele,
Două lumi — multe drapele
Sub același cer cu stele.

Două lumi — multe popoare:
Unu-i mare, altu-i tare
Sub același cer cu soare.

Două lumi cu guri de tun,
Câte vorbe tari își spun,
Cimitirul li-i comun...

II

Ne pregătim mereu de apărare —
Cine o să ne atace oare?
Probabil, vecinii,
Dar și ei vor pace,
Și ei se tem să nu-i atace
Alți vecini.
Astfel, temându-se unul de altul,
Toți își pregătesc... asaltul.

III

— Puneți mâna pe el!
Am date precise:
Gândește altfel...

Ca să-l omoare la sigur
Pe viitorul dușman posibil,
Ei omoară pe toți,
Cum îi omorau pe vremuri biblice
Străvechi irozi pe toți copiii
În speranța de a-l nimici astfel
Și pe nou-născutul Isus Hristos.

IV

Vin apele mari ale fricii,
Pătrunde tremuriciul în oase,
Cuvintele devin găunoase.
Noe are o singură corabie,
Vrea să salveze curajul lumii —
Acesta îmbarcat,
Corabia devine pe jumătate goală.
Vin apele mari ale fricii...

V

Răsplată grea pentru cuvinte
Ce unui rege-i vin în minte,
În marș forțat, cu cânt vioi,
Ne duc mai marii la război, —

Cu trupul mergem înainte,
Și-n gând fugim toți înapoi.

VI

Blestemul nostru este plin
De-o neînduplecată ură:
Cei ce râvnesc pământ străin
Să moară cu țărâna-n gură!

VII

În cartea roșie se-nscriu
Atâtea animale pieritoare.
Când vom trece în acest registru
Și sumedenia de mici popoare?

VIII

Când o să terminăm cu toți dușmanii?
O parte mor în războaie.
Dar cei rămași în viață, cu anii,
Stârnesc o altă pâlălaie.

IX

N-au fost și nici nu sunt oameni acei
Care omoară copii și femei,
Chiar de-s înarmați cu mii de idei.
Cei care-n nopți întunecoase
Aprind palate și case,
În loc să dea focul în vatră,
Sunt barbari rămași din era de piatră.

X

De ce luptăm
Noi între noi?
Să lupte cei ce vor război!
Miniștri, voi,
Și premieri,
Aveți toți sânge-n călimări.

XI

Stropșit sub cuirasate carapace,
Glasul durerilor tace.
Sub bolta aceasta albastră
Voia cui în lume se face?
Facă-se voia noastră!

Mesteacăn alb

(Poetului rus Serghei Esenin)

Mesteacăn alb — înaltă lumânare,
Poetului în veci la cap să-i stai.
El te-a iubit cum altul nu-i în stare
Și te-a cântat în cel mai dulce grai.

Când, îmbătat de nopțile cu lună,
El chipul în păduri ți-l căuta,
Ca unei fete, Rusiei — cunună
Pe frunte îi punea coroana ta.

Mesteacăn alb cu plete-ngălbenite,
A toamnei brumă-ți presură scânteii,
Și cum îmi spui tot versuri pe șoptite,
Te strâng în brațe și îți zic: — Serghei!

Testament

Da, știm cu toții că murim.
Mormânt să-mi faceți la Zaim,
Ca la un loc din nou să fim
Cu voi, țărani, și-n țintirim,
Cântând cu glasul coborât,
Ca să ne treacă de urât...

Domn sau rob?

Când mă învinge o-naltă putere,
Mă supun cu durere,
Dar nu imediat,
Și rămân cu capul tăiat.
Câte odată, nu prea ușor,
Ajung să mă simt învingător,
Un cuceritor foarte mare
De țări și popoare,
Așa-i veac de veac,
Așa-i an de an:
Ba să mă simt un dac,
Ba un roman.
O problemă o rezolv și mai greu:
Ce sunt? Patrician, plebeu?

Când înving în lupte, avan,
Mă simt roman;
Când cad la atac,
Mă simt dac.
Dar când e și una și alta taman,
Îmi zic daco-roman,
Mai pe scurt — moldovean.

Dar ce voi fi mâine,
Nici eu nu știu
Și nici nime.

Istorică

N-ați putut atât să faceți?
Le dau la eroi din cot,
Parcă mie n-au să-mi zică
Azi de câte eu nu pot?

Că s-a dat învins, îmi pare,
Mult prea lesne Decebal,
Dar pe mine nu mă-nvinge
Comitetul sindical?
Râd de cel ce-n evul mediu,
Ars pe rug, cădea martir,
Parcă azi nu mă sugrumă
Un mărunț de „brigadir“!
Criticăm și râdem astăzi
Pe-ai isoriei eroi,
Dar nu știm în timp ce vine
Ce s-o spune despre noi...

Unul, alții și ceilalți

Unul are cât de toate:
Casă și pământ, și răți,
Altul — păsări desenate:
Și pământ destul... pe hărți.

Unul și-a luat mașină,
Eu — bilet la autobuz.
Nimănui nu-i cat pricină
Și pe nimeni nu acuz.

Fiecare precum poate
Se trudește, cum vă spui,
Și primește pe dreptate
Numai ceea ce-i a lui.

Dar pân'vremea să mai vină
Toți egali să fim v-am spus:
Unul zboară în mașină,
Eu — nu-ncap în autobuz.

Problema păcii în pădure

(Variantă)

Și Leul se pronunță pentru dezarmare!
Și Leul luptă pentru pace,
Dar deocamdată-i
Numai colți și gheare:
„Nu vezi ce scrie în ziare? —
Doi Iepuri au de gând să ne atace...,,

Măsura lucrurilor

Chiar când dai peste belele,
Orișicât ar fi de grele,
Dacă ești mai mucalit,
Poți fi veșnic mulțumit.

Căci belelele-mpreună
Au și partea lor cea bună,
Iar când n-au, oricât de greu,
Zi mersi că nu-i mai rău.

Dacă te-a lăsat soția,
Lasă ciuda și mânia,
Ia gândește-te așa:
Că te-ai mântuit de ea.

Casa de ți-a ars, firește,
E cam rău, dar ia gândește
Că putea fi și mai rău:
— Bine că n-am ars și eu...

Banii de ți-i iau, nu-i bine,
Dar chimirul îți rămâne?
Dacă mori, e prost, o știu,
Da-ți rămâne vărul viu...
Legea asta-i cam isteată:
Orice ai păți în viață,
Dacă ești puțin sucit,
Poți fi veșnic mulțumit.

Pânză de corabie

(Într-o sală de muzeu)

Omule drag,
Ridică-mă sus pe catarg;
Nu vedeți că eu
Nu mai pot să stau în muzeu;
Moliile mă asaltează,
Privirile vizitatorilor
Fața îmi decolorează.

Nu mă lăsați pierzării —
Pe catarg, în largul mării!

Las'să mă țină-n frământ
Cel mai năprasnic vânt
Și cea mai nebună
Din lume furtună.
Scoateți-mă-n mare
Din camera asta îngustă!
Sunt pânză de corabie,
Nu pânză de fustă!

Ajuns acum...

Ajuns acum în vârf de munte,
Mă uit la vechile cărări, —
Îmi par și strâmbe, și mărunte
Și ochii-mi caută în zări.

Dar cât de strâmbe și mărunte,
Cum văd că n-am aripi să zbor,
Când să cobor din vârful de munte,
Tot pe cărări am să cobor...

Ne plângem toți...

Ne plângem toți, parcă-i blestem,
Prietenii buni că nu avem.
Dar să gândească fiecare:
Pe noi prietenii cin'ne are?

În ceas de cumpeni — tu sau el?
Ai fost om nobil sau mișel?
Și a putut a câta oară
Durerea altui să te doară?

Inima mea

Mi-i inima precum o pâine,
Cu drag la toți o împărțesc,
Și din puținul ce-mi rămâne
Eu altă inimă îmi cresc.

Și o împart la lume iară.
Dușmanii strigă că-i amară.
Și doar prietenii în cor
Îmi spun că e pe placul lor.

Credo

Nici n-am murit, nici n-am să mor,
Trăiesc ca umbra unui dor
În șirul celor făptuite,
În suflet de femei iubite;

Trăiesc ca ceața de pe văi
În ura unor oameni răi,
Sunt viu ca verdele din cetini
În dragostea multor prieteni.

Să știe toți aș vrea, oricând:
Nici n-am murit, nici n-am de gând,
De slab mi-i trupul ce mă ține,
E tare sufletul din mine.

Eu de la buni-străbuni am scut,
A fost mai greu pân'm-am născut,
Încolo trec și peste moarte
Prin graiul viu, prin foi de carte.

Eu nu-s Aleco, dar odată

Eu nu-s Aleco, dar odată
Țiganiii îmi făcură loc
La șatra lor. Aveau o față
Ce-n cărți îmi prorocea noroc.
Cu trupul zvelt cânta iubirii
Un imn al ei. Era, precis,

Vreo strănepoată de-a Zamfirei
Sau nimfa ce-ți apare-n vis.

Dar sărutări dogoritoare
S-au dus cu tot cu ideal,
Când mi s-a dat apoi muștrare
La comitetul sindical...

Cântarea mea

Cântarea mea nu-i fantezie
Și nici chitară sub ferești, —
Ea se înalță peste glie
Cu glas de patimi omenești.

Eu cânt atuncea când mă doare
Și dacă-s vesel — iarăși cânt.
Îndemn mi-s razele de soare,
Și nu bătăile de vânt.

Cuvântul boclucaș

I

E un lucru sfânt cititul:
Cărți, reviste și ziare,
Însă uneori te duce
La încurcătură mare,
Cum a fost să fie cazul
Nu demult cu Jan Vârlan,
Un învățător de limbă,

Respectabil cetățean.
Un elev în toi de lecții
Ca țepușa se ridică
Și, luând-o pe de-a dreptul,
Îi declară fără frică:
— Zău, Jan Danâci, limba noastră
Parcă bate în regres —
Azi gălesc în „Tineretul“
Un cuvânt neînțeles.

— Ia să-mi dai aici cuvântul!
— Da, poftim chiar și ziarul.
Stă, se uită — profesorul:
El cuvântul nu-l cunoaște,
Că e unul cu fason
Ce pe sus își poartă nasul
Bosumflat — „Oximoron“.

Stau copiii și așteaptă,
Ce-o să spună profesorul.
— Dragi copii, cuvântul ista
E legat cu viitorul,
El atât e de departe,
Ca o stea — mai pot să zic,
Că doar data viitoare
Am să pot să vi-l explic.

Stă între colegi Jan Danâci:
— Cine e să mi-l explice?
— Păi, mata ești as în limbă, —
Cineva țepos îi zice.

— Așa vorbă? Prima dată! —
Zice unul din colegi, —
Cum scriu astăzi în ziare,
Zău, nimic nu înțelegi.
— Dacă scris este cuvântul,
Trebuie ceva să-nsemne, —
Altul, matematicianul,
Practic, prinde să îndemne.
— Că nu-l știm, se înțelege,
Nu e bine, asta-i clar,
Dar să-l căutăm atuncea
Unde? — în dicționar.

— Știți, dicționarul nostru-i
Editat pe jumătate:
Avion fără de coadă
Sau un tren fără de roate.
— Când gândești că Mateevici
A trăit tocmai la noi...
Limba-atunci era săracă,
Astea sunt cuvinte noi.

— Bercu-a terminat Sorbona,
Hai la el, deștept moșneagul!
— Când îi vorba despre limbă,
Lui îi tremură toiagul.
— La școlari — ce explicații?
Ce-i „oximoronu“ — acesta?
— Da, Jan Danâci, vezi, cu limba
Iar ne joci la școală festa.

Pleacă pân'la capitală,
Te închină cu poclon
Și pe dibuite află
Ce-i acest „oximoron“...

II

Trenul duduie pe șine
Și își duce pasagerii
Toți porniți cu treburi multe,
Date-n pârg în toiul verii.
Unii merg pe la servicii
Sau spre piață își fac vânt,
Doar Jan Dânci — după sensul
Unui singurel cuvânt.
Dânsul lin se dă alături
De-un țaran și îl îndeamnă:
— Nu mi-i spune dumitale
Ce „oximoron“ înseamnă?
— Păi, eu mă pricep la limbă,
Că am fost cioban la oi;
Măi, cum unii o mai schimbă! —
Asta-nseamnă „ghemoroii“.
Și Jan Dânci, păgubașul,
Cată jertfe mai departe:
Un bătrân senin la frunte
Stă ochelărind o carte.
— Nu știți de cuvântul ista?
Omul spumă s-a făcut:
— Ce îmblați cu provocații?

Nici nu știi, nici n-am știut!

O frumoasă gospodină

Îl încurcă și mai tare:

— Asta îi un fel de sodă,

Dacă rufele-s murdare...

Însă trenul se oprește

Și la ultimul peron.

„— Oare știe capitala

Ce-i acel „oximoron“?

III

Hai la scriitori, că dânșii

Vor fi dobă de cuvinte.

Iată-un bloc de cinci etaje

Se înalță înainte.

Tineri, dar cu bărbi bătrâne,

Tot fumează importanți,

Țin discuții literare

Și se cheamă consultanți.

— Ce-i „oximoron“, tovarăși? —

Unul prin dicționare

Cată mult, apoi răspunde

Cam confuz la întrebare:

— Vezi matale, consultanții,

Noi, să-ți spunem, uite ce-i —

Nu răspundem de cuvinte,

Ci răspundem de idei...

Hai atunci la „Tineretul“!
Stă redactorul cuminte:
— Noi nu publicăm, Jan Danâci,
Să mă ierți, așa cuvinte.
Dar când a văzut cuvântul,
A căzut în sperieți:
— Aoleu!
Ce dănănaie!
Rău ne-am ars din nou, băieți!

— Să-mi găsiți acum cuvântul!
Sună la academie!
— Dacă nu cunoaște Hâncu,
Credeti, ea mai multe știe?
— Sună, eu te rog, Ioane,
— O pățim ca și atunci...
— Unde este autorul?
Tot acum să mi-l aduci!
Iată vine autorul.
— Și ce sens cuvântul are?
— Eu... l-am auzit la radio,
Pozitiv, pe cât îmi pare...
— Și de nu, în sens politic
Eu ca eu, mata răspunzi.
Dar am să te am în seamă:
Prin raioane-ai să te-nfunzi..

Prind să sune telefoane
Ba de sus, din altă parte,
Umblă grei prin coridoare
Oameni ce țintesc departe.

Deci, Jan Danâci, pe tăcute
O ia lung făr' de poclon:
„— Lasă, noi cumva om duce-o
Și făr' de „oximoron“...

Stă în clasa lui Jan Danâci
Și privește lung școlarii:
Să le spună adevărul?
Să le facă comentarii?
Să le spună cât de mare
E al limbilor canon?
Însă cum să le explice
Ce-i acel „oximoron“?

— „Limba noastră-i o comoară
În adâncuri înfundată“,
Însă multe din cuvinte-s
Într-o stare încurcată.

Ce e cu „oximoronul“?
Eu atâta am aflat:
Chișinăul îl socoate
Un cuvânt neaprobat...

Folcloristul

Despre Capră ce pot spune?
E băiat cu maniere,
El salută șefi și doamne,
Face tot ce i se cere.

Veșnic cu magnetofone
Și caiete, cu mult spor
El adună basme, cânturi,
Mai pe scurt, tot ce-i folclor.

Vornicel îl vezi la nuntă
Și părtaș la șezătoare,
Nu demult își trase pasul
Chiar și la o-nmormântare.

Scrie, -ndreaptă și imprimă:
— Stai, mătușă! Plângi prea trist.
N-ai putea să-i tragi un bocet
Într-un fel mai optimist?

Stau descumpăniți groparii;
Popa, aspru la sprânceană,
Îl afumă cu tămâie
Și-i ordonă: — Piei, satană!

Capră parcă amuțește,
Iar la urmă prinde grai:
— Cum se vede, mortul ista
Merge-n iad, și nu în rai...
O mătușă îi desfiră
O poveste bătrânească:
— Făt-Frumos încă nu știe
Dacă o să biruiască...

Folcloristul o-nterupe:
— Făt-Frumos e pozitiv,

Să-l încerce vreo-ndoială?
Nu avea nici un motiv.

Baba-și deapănă povestea:
— Când văzu atâta sânge,
Ea, Ileana-Cosânzeana,
A și prins încet a plânge.

— Nu-i dau voiei! — strigă Capră, —
Chiar și singură în crâng,
Leana trebuie să știe
Că eroi ca ea nu plâng.

— Măi băiete, — zice baba, —
Eu îți spun așa cum este,
Cum mi-a povestit bunica,
Iar povestea îi poveste,
N-ai s-o schimbi precum îi-i placul.

— Noi s-avem, ne cere statul,
Alte basme, alți eroi!..
Capră merge mai departe.
— Foaie verde ca pelinul, —
Cântă o femeie-n cale, —
Tot străinu-i ca străinul.

Folcloristul iar se bagă:
— Zău, bun cântec, foarte rar!
Dar să-i zici cu altă iarbă,
Că pelinu-i prea amar...

— Of, of, of! — se-aude-o fată, —
Doru-i dor și valea-i vale.
— Lasă „of“-ul și oftatul,
Da-i cu „hop!“ și cu urale.
— D-apu-așa mereu se cântă
Despre omul necăjit.
— Necăjiți n-avem în țară.
Eu, de-o pildă,-s fericit.

Un moșneag cu dalbe plete-i
Spune o baladă sfântă:
— De la Putna Ștefan-Vodă
Iar în luptă se avântă.

Folcloristul: — Moșulică,
Ia-ți balada înapoi!
Putna e de ceea parte,
Ai uitat că nu-i la noi?

Unu-i spune o legendă
Despre vremuri cu războaie:
— Turcii năvăliră-n țară
Și tătarii — în puhoai...

— Stop! — Se strofoleşte Capră
Și șoptește printre dinți:
— Noi cu turcii azi stăm bine
Și tătarii îs cumiști.

Folcloristul se oprise,
Ticluind în cap sub mască:

Ce mai cântec să prefacă?
Cum să-l dreagă, să-l cârpească?

Dar Păcală și Turbincă
Îl opresc pe fărâfăcar:
— Poșla, vidma, na turbincu!
— Ia, măi Capră, sui în car!

Vârcolacul

Am onoarea pe-un nemernic
Să vi-l scot acum în față:
Tartăr, tip, ce prin minune,
A lipsit un timp din viață.

A fugit peste hotare?
A trăit printre dușmani?
A dormit cu somn letargic
Mai mult de treizeci de ani.

Și când l-a lovit damblaua?
În cel an, -n aceeași lună,
Stalin când muri, el zise:
„Mor cu dânsul împreună“.

Și s-a-ntins ca mort pe spate,
Însă nu l-au îngropat,
C-a fost viu pe jumătate,
Iară azi, hop! c-a-nviat!

S-a sculat, și-a pus mondirul
Ce-l purta atunci anume
Și-a ieșit pe loc să vadă
Ce se face-acum în lume.

Cu privirea sa păroasă
Tot ce vede-i pare vis:
— Vai, ce mai schimbări grozave!
Cum așa? Cine-a permis?

Oameni ce n-aveau căruță
Râd acum din limuzine:
Vârcolacu-i ia de guler:
— Le-ați furat, zi, de la cine?

De la nemți rămas-au toate,
Iară voi le-ați dat la dos,
Și acum, când n-aveți frică,
La lumină le-ați și scos?

L-a văzut pe Gheorghe liber,
Mai să crape de mânie:
— Păi, eu te-am turnat atuncea...
Ce, — ai fugit din pușcărie?

— Nu, mi s-a-mplinit sorocul;
Eu atunci n-am zis nici câr,
Iar acum, zic, cum la dubă
Eu pe tine-am să te vâr?

— Vrei din nou ca să mă zădări?
Dar ceilalți „dușmani de clasă“?
— Vezi, mai toți n-aveau vreo vină
Și demult de-acu-s acasă.

— Păi, erau avuți și contra,
Când eram atuncea viu!
Stai că iar mă pun pe treabă,
Las-că știi eu und'să scriu...

Tartăr se întoarce-acasă
Și își ia la rost femeia:
— Ce schimbări îs astea-n viață?
Cine a trădat ideea?

Ia hârtie, ia cerneală
Și așa, mai mult la ghici,
Scrie vajnic: „Dragi tovarăși
Cei mai mari pe cei mai mici!

Nu v-am scris o vreme-ntreagă,
Vina mea-i, se înțelege,
Dar am fost în somn letargic
(Leafa, însă, cred că-mi merge).

Iar acuma, la trezire,
Se-nțelege,-mi vine greu
Câte s-au schimbat în lume,
Mai ales în satul meu.

Cei ce eu i-am dat pe listă
Umblă azi în libertate —
Au fugit din pușcărie
Sau puține-avem de toate?

Eu vi-i pun din nou la număr:
Și cumetri, și cumnați,
Toți sunt contra, deci, îndată
Să veniți și să-i luați.

Moldovean și eu din talpă,
Țin la limba mea, firește,
Dar nu pot, când milițianul
Dă pricazuri moldov'nește.

Parcă asta îi poreadcă?
Unde-i fostul Ivanțoc? —
Când striga o dată: „Padla!“,
Omu-nmărmurea pe loc.

De vreo casă-n timp de noapte
Să te-apropii nu se poate,
Căci și-au pus mai toți lumina
Și din față și din spate;

Toți mănâncă pâine albă
Și mai toți în straie noi —
Nu-i pericol că aceștia
Nu mai sunt se-acum cu noi?

Mulți școlari de-ai noștri poartă
Mult respect limbii engleze —
Nu e semn că peste-o vreme
Ar dori să dezerteze?

Un învățător, Voinescu,
Zice c-a fost partizan,
Da-ntrebați: „Din care parte?“
Eu sunt sigur că-i dușman.

Și acum cu monumentul —
Cea mai dușmănoasă treabă:
A rămas pe el doar Lenin;
Unde-i Stalin? — se întreabă.

Și-a permis, deci, vandalismul
Ce spion și ce străin?
M-au lăsat făr' de Tătuca,
Cui de-acum să mă închin?

Vârcolacul se încruntă:
„Cum, la noi democrație?
Păi, ea doar se potrivește
Numai pentru burghezie...“

Dar Păcală și Tândală
Iau și-l smulg pe „cronicar“:
— Poșla, vidma, na turbincu!
— Tartăr, urcă-te în car!

A fost odată ca niciodată...

(Basm)

Lumea-n care nu s-a râs, —
Că se-nterzicea a râde, —
Avea tronul de sacâz,
Domn stătea pe tron un gâde:
Capul jos decum ai râs.

Și a fost odată-o lume,
Ca un fel de regiune,
Papuași trăiau într-însa,
Lucru de povești-minune:

Poți să strigi, să-ți spui părerea
Despre șefi și indivizi,
Doar un singur drept lipsește:
Nu ai voie ca să râzi.

Poți la șefi de trib a spune
Că trăiesc în sodomie,
Că iau mită și smulg daruri
Până și de la soție,
Că nu știu a scrie-o buche,
De îți vine să-i ucizi,
Fă ce vrei, să nu faci una:
Nu cumva să-ncerci să-i râzi.

Poți umbla în pielea goală
Și să-i scuipi pe cei cu frunze

Pe la părți mai importante,
Nimeni n-o să te acuze.

Poți să dregi cât vrei tâmpenii
Și pe tipii să-i faci stupizi,
Fă prin cap ce îți trăsnește,
Doar atâta: să nu râzi.

Scena cât de amuzantă,
Cât de nostim individul,
Nu zâmbi și mușcă-ți gura,
Serios să fii ca zidul;
Dar de scapi un pui de râset
În mulțime de norod,
Te-ai pierdut, aborigene:
Urcă-te pe eșafod!..

II

Iată-n Piața Grămădirii
Triburi multe se adună;
Măscăriciul, ca un șarpe,
Se târăște spre tribună:
— Domnul nostru, domnul Gâde,
Mari puterile-i ce îs,
Vrea să știe dacă astăzi
Cineva din voi a răs.

Să ne spună pârătorii
De-au surprins pe azi vreun zâmbet.

Iese Șoldea-n strai de iarbă,
Hoț cu ochii, drac la umblet:
—L-am văzut pe Papă-Lapte
Cum râdea în păpușoi...
— Papă-Lapte, ia fă bine
Și te dă mai înspre noi.

— Tu de ce ai râs, nătânge?
Crima știi cât ți-i de mare?
— Dacă ce-am văzut acolo
Și acum de râs îmi pare.
Ha-ha-ha, un Terchea-Berchea
Pe o vacă s-a urcat
Și-i șoptea: „Iubită dragă!“
Zău, de râs mai n-am crăpat.

Sus pe tronu-i domnul Gâde
Șade și în voie râde:
— Eu la râs nu mi te vâr,
Dar de-ai râs, nu zi nici câr,
Vâră capul sub satâr,
Urcă-n rai, aborigen, —
Râsul este strașnic gen...
Papă-Lapte
Stă în coate,
Poc! de cap că se desparte
Și se duce mai departe.
Drept în lumea cu dreptate.

III

Tace Piața Grămădirii,
Strânsă la țâțâna ușii;
Numai mutre serioase —
Semn că îs supuși supușii.
Iese-atuncea măscăriciul,
Scoate glume printre dinți,
Ca să vadă domnul Gâde
Cât supușii-s de cumiți.

Mălăieț zâmbește domnul,
De plăcere se desface:

Când nu râde nimeni, tronul
Poate exista în pace,
Căci vrăjtit a fost odată
De năprasnic vrăjitor,
Că i-i dat să se prăvale
De mult râs și de umor.
Măscăriciu-i dă cu glume
Și cu tumbe, și de-a dura,
Poate cineva să-ncerce
Să își strâmbe-n zâmbet gura.
— Ce-i cu tine, nătăfleață? —
Îl întreabă domnul Gâde,
Iar hlizitul îi răspunde:
— Ho-ho-ho! Cum nu aș râde,
Dacă mări Măscăriciul
Face praf din adevăr:
Zice că sunt blânzi străjerii,
Iar ei ne fac dosul — măr.

Sus pe tronul domnului Gâde
Într-un dinte tot mai râde:
— Eu la răs nu mi te vâr,
Dar de-ai răs, nu zi nici câr,
Vâră capul sub satâr.
Urcă-n cer, aborigen, —
Râsul este strașnic gen...

Stă hlizitul lat pe coate,
Capul-i sare într-o parte,
Merge-n lumea cu dreptate,
Unde poate că se poate
Și să râzi și să faci glume, —
Mare este ceea lume...

IV

Vrăjitorul vruse tronul
Să-l prăvăle-n perspectivă
Nu prin răs așa, aparte,
Ci de-amploare colectivă.
Însă domnitorul Gâde
Avea un tertip de hoți:
— Unde poate râde unul,
Pot apoi să râdă toți.

Dă-i acum la unul voie,
Mâine toți au să dorească
Să își bată joc de pravili,
De puterea mea domnească.
Deci, mai bine-i nici un râset
Niciodată, aferim!

Suntem gintă serioasă:
Noi nu râdem, nu zâmbim.
Cine-avea vreo bucurie,
Întreba pe-atotputernic
Dacă dânsul îi permite
Să zâmbească pe-ntuneric.
Flori se ofileau în glastre,
Se stingea soarele-n cer.
Însă îi veni sfârșitul
Și opreliștii de fier.
Cum pe Piatra Grămădirii
Lumea stase-o-ntreagă ziua
Să-i asculte pe miniștri
Cum pot bate apa-n piuă,
Unul a-ntrecut măsura:
— Gâde ca al nostru nu-i,
E deștept, e bun și pașnic,
Mai pe scurt, e bravo lui!

Iată că hulubul păcii
Pe de-asupra lui planează
Și pe aurul coroanei
Cu ouțe-l bombardează.
Gâdele-mpietrește-ndată,
Iar poporul oropsit
Prinse-a se ținea de burtă
Și a râde strâns unit.

De atât năvalnic hohot
Tronu-n țandări se fărâmă,

Printre blocuri domnul Gâde
Se târăște ca o rămă:
— Mi-a spus bine vrăjitorul, —
Mama lui de vrăjitor! —
Să mă tem precum de moarte
De satiră și umor...
El mi-a spus că tronul cade,
Dacă tot poporul râde...

Vai, glumise vrăjitorul,
Dar de und'să știe Gâde?

N-avea cap, — ci o caschetă
Fără gânduri cu folos;
Pe când omul, pe cât râde,
E pe-atât mai sănătos.

Epilog

Recunosc făr' ca să șovăi:
Da, povestea-i gogonată,
Când a fost așa un Gâde?
Când a fost așa o gloată?
De cumva vă vine-a râde,
Zicem și mai cu tărie:
N-au fost, dar de-ar fi să fie,
De-ar fi râsul la strâmtori,
Ați mai râde, cititori?..

Villon

I

Iertată-mi fie îndrăzneala,
De nu îți va părea prea mare:
Îmi scutur de pe strai spoiala
Și simplu mă prezint: Cărare.
Muncesc și eu la poezie,
Sunt înarmat cu un creion.
Binevenită vreau să-ți fie
Venirea ta la noi, Villon.

II

Să-ntrăm la șeful cel mai mare.
Mai mare doar într-o privință;
De nu-i plecat peste hotare,
Acuși veți face cunoștință.
Dar nu-i! Să știți că asta-i bună.
Alt șef atunci vom aștepta, —
El bancuri noi o să ne spună,
Rămase de pe vremea ta.

III

Cu straja noastră parcă-i bine:
Milițienii nu sunt monștri,
Nu bat, nu strigă, dar, în fine,
E bine că-s băieți de-ai noștri.
Când vinu-ți stă în gât — o gâlcă,
Te iau frumos de subțiori,

Mi te înfundă la trezilcă
Și treaz te liberează-n zori.

IV

De cel de sus avem scuteală:
Să crezi în el de ai puțință
Astăzi e mare îndrăzneală,
Decât să n-ai în el credință.
Pe calea noastră, poate, scurtă,
Pe unde-ar fi să o apuci,
Vom întâlni popi fără burtă,
Ca și biserici fără cruci.

V

Te-aș duce-n beciuri cricovene,
Dar stă o strajă la intrare.
Deci, hai să ne mișcăm alene
Spre hanul ce ne stă-n cărare.
Privește-n zarea sinilie,
Să te convingi de multe ori
Că n-ai să vezi vreo pușcărie,
Cu-atât mai mult — spânzurători.

VI

Avem făptași de lucruri rele,
Dar nu-s în temniți, unde plouă,
Ci stau la aer sus pe schele,
Zidind clădiri de viață nouă,
Căci ne-am răspuns la întrebare:

Pe micii hoți și pe boseci,
Când poți să-i vlăgăuești la soare,
De ce să-i chinuiești în beci?

VII

Avui și eu o mândră dulce
Ce mă ținea tot în tortură
Și altul când dădu s-o culce,
I-am zis: adio, paciaură!
La noi iubirea-i fără plată
Și, uite-așa cum sunt sărac,
Mi-am și găsit o altă fată
Și ne suntem în doi pe plac.

VIII

Eu ți-am tradus o-ntreagă carte:
Balade, versuri, testamente;
Musiu Gheorghiu a fost, aparte,
Cam contra noastră-n trei momente.
Dar cartea a ieșit frumoasă,
Și versu-ți sună, unii spun,
Primit la noi în orice casă
Vei fi cu pâine, cu vin bun.

IX

Cu lira mea cea săltăreață
Adesea îmi stârnesc conflicte:
Îmi spun de sus că-i prea isteță
Și-n fapte-mi se găsesc delictе.
Dar, apărându-mi poezia,

Aduc dovezi că-s optimist,
Îmi scriu din nou biografia,
Sunt criticat și iar exist.

X

Am un redactor — o cenzură,
Din timpuri vechi rămas sub soare;
Mă ia din scurt — să tac din gură,
Chiar și atuncea când mă doare.
Și dacă spun cuvinte grele
Și fapte ce nu-s de tăcut,
El mi le ia în ghilimele
Și zice că-s despre trecut.

XI

Soborul nostru, alb ca bruma,
E fără clopot — n-o să bată,
Iar crucea scosu-i-a Hanuma
În schimb pe o mizeră plată.
Dar ora despărțirii noastre
O bat arămi cu zvon divin
În veșniciile-ți albastre
Cândva, odată, am să-ți vin.

XII

Sfârșită-i mica întâlnire
Precum eterul de ușoară,
Dar am o certă presimțire:
Ne vom vedea și-a doua oară.
Și-atunci ne va-ndemna destinul

Să mergi la mine în raion,
La oameni ce îs dați cu vinul,
Dar și cu lira lui Villon.

Eu flori cu coasa n-am cosit

Am fost și-s ascuțit la limbă
Și nu mocnesc ce am de spus;
În lumea asta ce se schimbă
Nu m-am schimbat, nu m-am supus.
Am dat în Dumnezeu cu barda,
La unii tipi le-am șters cocarda, —
Da, buruiene am stârpit,
Dar flori cu coasa n-am cosit.

Eu la trădare cu trădare
Dușmanilor nu le-am răspuns,
Dar de urechi i-am scos la soare
Cu tot cu duhul lor ascuns,
I-am scris să-i vadă toți anume
De unde vine rău-n lume.
Da, buruiene am stârpit,
Dar flori cu coasa n-am cosit.

De dragoste să tac eu oare?
Pe scurt voi spune doar atât:
Da, am iubit femei „ușoare“,
Pe cele „grele“ le-am urât;
Respins de-am fost cândva de una,
Treceam la alta totdeauna.

Da, buruiene am stârpit,
Dar flori cu coasa n-am cosit

Ați vrut mai mulți a mea făptură
În fel și chip să mi-o schimbați,
Iar eu cu zâmbetul pe gură
Și azi sunt liber printre frați.
La unii măști le-am pus pe fațe,
De tot ce-i rău să se dezvețe.
Da, buruiene am stârpit,
Dar flori cu coasa n-am cosit.

Iar celor care vor cuvântul
Să-l potrivesc cu spusa lor,
Să-mi strâmb și eu, ca dâșșii, cântul,
Să zic: n-am dor, când mor de dor,
Să uit tot ce iubesc fierbinte,
Îi rog să-și dăltuie în minte:
Eu buruiene mai stârpesc,
Dar flori cu coasa nu cosesc.

Omul om

Omul care e Om,
Când vede că moare vecinul,
Își împarte cu el și pâinea, și vinul
Și nu-i cere altă răsplată
Decât frăție curată,
Și nu i se urcă-n spinare,
Să-l ducă vecinul călare,
Ca pe unul mai mare, mai tare.

Omul care e Om nu-și ascute cuțitul,
Nu-și umple arma cu gloanțe,
Să-ncepă-n țara vecinului său
Neomeneasca vânătoare de oameni
Pentru că-acesta se-nchină la soare-apune,
Pe când el — la soare-răsare.

Omul care e Om nu aruncă cu pietre
În grădina vecinului său,
Nu-i sare gardul
Să-l învețe forțat
Ce e bine, ce-i rău,
Ce-i frumos, ce-i urât,—
Nu-i vâra ideea cu bățul pe gât.
Omul care e Om
În zori își trezește vecinul,
Cântând și spunându-i:
— Măi frate, noroc!

Omul care e Om,
Scăldându-se-n razele lunii,
Vibrează ca struna în fața femeii,
Iubește și naște
Alți Oameni ca el.

ZODIA MUSAFIRULUI

(Schițe și nuvele)

1968—1986

Sărmanul satiric

Învățătorul de clase primare Filaret Vărguță, poreclit în ultima vreme de către gurile rele din localitate „satiricul“, se apropie de clădirea redacției locale „Numai înainte!“

— Iată-l că vine iar la noi, îl observă prin fereastră Simion Sătădeasă, redactorul-șef.

— Cred că iar ne va prezenta versuri cu subtext ironic, fi-i-ar mutra de „satiric“ ce este el! își dă cu părerea Tudor Fărfăcar, secretarul responsabil al redacției.

Eroul nostru Filaret Vărguță, de altfel poetul numărul unu al cenaclului literar de pe lângă gazeta locală, nu scrisese nicio dată nici epigrame, nici foiletoane. El compunea și publica mereu în paginile ziarului versuri dedicate anumitor evenimente festive, madrigaluri pentru femeile fruntașe ale raionului și dedicații pentru bărbații de prin partea locului... Odată însă, când moara raională „Faina noastră,, împlinise două decenii de existență, l-a pus naiba și i-a dedicat o poezioară mai șugubață, intitulată „Moara noastră, țac-țac-țac!“ Toate bune și la locul lor. Numai că într-o strofă Vărguță și-a permis să se exprime în așa fel, că, vedeți dumneavoastră, uneori se mai întâmplă și astfel: „Iar faina, țac-țac-țac! curge-alătura de sac...“ În zadar încercase Vărguță a se îndreptăți: conducerea locală considera poezia drept o satiră veninoasă și pe loc a luat o atitudine drastică. Nu care cumva să credeți că a fost pedepsit morarul. Pedepsit a fost nou-născutul „satiric“: strămutat de la școala numărul unu— unde lucra profesor — tocmai la dracu-n praznic. De atunci

orice cuvânt al lui Filaret Vărguță, fie scris, fie rostit, este întors pe dos și pe față, căutându-i-se presupusul dedesubt subversiv. Dacă nu vă vine a crede, haideți să intrăm chiar acum din urma lui în redacție.

— Bună ziua! îi salută pe cei doi șefi de redacție Filaret Vărguță.

Sătădeasă și Fărfăcar nici n-au de gând să-i răspundă, se uită unul la altul și își fac din ochi cu un anumit subînțeles.

— Bună ziua, Simion Simionovici!

— Ce vrei să spui cu asta? se răstește la el Sătădeasă.

— Bună ziua, Fiodor Fiodorovici!

— Cam ce ai dumneata în vedere? face pe înțeleptul Fărfăcar.

— Numai atât: vă zic bună ziua!

— Bună ziua, când îi seară de acum?..

— Atunci vă spun bună seara!

— Nu s-ar putea mai pe scurt și mai direct? îl ia la rost pe tânărul „satiric“ redactorul-șef.

— O începi iar de departe, ca și atunci cu moara: „Țac-țac-țac!“ Ai? Poate că nu-i așa? îi vine în ajutor șefului său Fărfăcar.

— Măi oameni buni, eu v-am dat bună ziua și bună seara. Ce-i cu voi? Ce vă legați de mine?

— Lasă că știm noi ce zace în tine, satiricule! schimbă registrul Fărfăcar. Scurt pe doi: ce vrei să ne spui?

— Măi, voi ați înnebunit sau ce-i cu voi?

— Aha! exclamă victorios Sătădeasă. Iată, puișorule, că ai și început a-ți da arama pe față.

— V-ați țicnit cu totul!

— Bravissimo! Încă și mai la țanc! bate din palme Fărfăcar.

— Atunci la revedere și un praz verde!

— În ce sens adică: la revedere? Ne iei și pe noi cu „țac-țac!“, ai?

— Just, cum spunea Gambeta.

— Fii bun: prazul verde în ce sens?

— În toate sensurile, neburilor! Duceți-vă la mama dracului!

— Ai putea să te oprești chiar aici, zice Sătădeasă. Ne-ai pus la dispoziție destul material ca să te aranjăm frumușel într-un foileton satiric și să te discutăm la consiliul pedagogic al școlii în care, deocamdată, mai lucrezi. Acum ni-i clar din ce aluat ești făcut: una spui și cu totul alta gândești. Din punct de vedere ideologic, dacă ne referim la Marx numai...

— Idioților! strigă Vărguță și dă semne că ar vrea să iasă. Sătădeasă și Fărfăcar se adresează celorlalți colaboratori ai redacției:

— Băieți! Iată cine este dușmanul numărul unu al societății noastre socialiste larg dezvoltate! Frați codreni, cât încă nu-i târziu, puneți laba pe el! Tăbărâți asupra dușmanului de clasă!

— *Mama mia!* Săriți, oameni buni! mai izbutește să strige ca din gură de șarpe sărmanul și bicisnicul autor „satiric“ Filaret Vărguță, și se aruncă prin fereastră afară, tocmai de la etajul trei. Norocul lui că a aterizat în scârta de fân a unui gospodar vecin cu sediul redacției.

Fata mamei, fată mare

Numai o fată are lelița Maria. Numai una, și aceea îi seamănă: ochi negri, guriță de cireșică, potrivită la statură și iute ca zvârluga. D-apoi că așa era și lelița Mărioara când împlinise șaisprezece ani.

— Tudoriță, adă o căldare de apă.

— Aduc, mamă, zice fata și aduce.

— Du-te și aprinde focul în cuptoraș.

— Mă duc, mamă, și se duce.

Așa-i Tudorița mamei! Așa era și lelița Mărioara la anii ei. Azi e zi de duminică. Mama stă în casă, iar fiică-sa mi se tot porăie pe afară. Dar ce-i asta? Îi pare liței Mărioara sau chiar așa e cu adevăratele: Tudorița ei tot cântă cât mi ți-i ograda! Cântecele nu-i lucru de ocară, numai că, vorba vine, să știi ce cântă. Iar fata ei o ține una:

*Cine are dor de vale,
Știe luna când răsare
Și noaptea cât e de mare...*

„Cine a învățat-o?” se întreabă, îngrijorată, lița Mărioara.

— Tudorițo!

— Ce-i, mamă?

— Ia vezi dacă nu s-au ouat găinile celea.

Fata se duce. Dar se duce tot cântând:

*Trandafir moldovenesc,
Te-aș iubi, dar nu-ndrăznesc, mări!*

„Gata, n-o mai las la Casa de cultură“.

— Tudorițo!

— Ce-i, mamă?

— Mai vino în casă, nu cumva să răcești pe-afară.

Fata vine. Dar vine tot într-un cântec:

*Nici o boală nu-i mai grea,
Ca dorul și dragostea...*

„Te pomenești că i-a căzut cineva cu tronc la inimă...“

— Ia vezi, arde focul cela în plită ori ba?

Fata se duce. Dar de cântec nu se lasă:

*Când mă gândesc, bade, la tine,
Nu știu ce arde în mine...*

„Ia te uită cum i-au intrat în cap cântecele iestea!“ Lasă andrelele și ciorapul la o parte.

— Tudorițo! Ia intră în casă!

— Ce-i, mamă?

Fata intră în casă. Dar ducându-și cântatul mai departe:

*Dragă mi-i fetița naltă,
Că-mi da gura peste poartă,
Iar fetița mititea
Se-ntindea și n-ajungea...*

Lița Mărioara pe loc îi plesnește o palmă ușoară peste gură:

— Tudorițo, tu alte cântece nu știi?

— Dar de care cântece vrei mata, mamă?

Mamă-sa vrea să-i răspundă, vrea să-i îngâne niște cântece potrivite pentru această tânără mlădiță, dar nu-i vine altceva în minte decât „Vino, bade, mai târziu...“

— Tudorițo! — se aude un glas de flăcău.

La gard se arată căciula lui Tudorel, băiatul vecinului, Tudorița iese din casă. Iese și lița Mărioara.

— Mamă, noi ne ducem la discotecă.

Se duc cei doi hulubași.

Stăpâna casei se uită din urma lor și i se năzare că îi aude cântând: „Să vii, puiele, să vii!“ Ea intră val-vârtej în casă și se repede la bărbatu-său:

— Scoală, măi bolândăule, și ascultă ce fel de cântece îngână fata asta a noastră.

— N-am ce asculta, măi muiere, că le știu pe dinafară de pe când le cântai tu, când erai în anii ei...

Măsuri necesare

Într-o zi, printre alte scrisori critice ne sosește la redacție una în care un corespondent voluntar ne scria într-un articol intitulat „Se cer luată măsuri“, că în satul lor — hai să-i zicem Țibirica — într-o noapte întunecoasă dispăruseră fără veste niște porci de la ferma gospodăriei. Tor în aceeași noapte, pe la ora două, ne comunica autorul nostru voluntar, liniștea satului fusese însulțată de trei țipete stridente, asemeni unor semnale de alarmă. Primele două, cică, veniseră de prin părțile unde trăiesc doi îngrijitori de porci, iar al treilea se înălțase violent chiar din ograda șefului de fermă. În ce privește ultimul țipăt, corespondentul nostru voluntar Iftodi Țâfnuc ne asigură că nu greșește nici câtuși de puțin deoarece locuiește gard în gard cu susnumitul. Deși lucrurile erau limpezi, pe cât i se părea lui Țâfnuc, la sfârșitul articolului său critic el întreba într-un mod tradițional pentru gazetele noastre de atunci, fapt care dovedea că le citește: „Unde sunt porcii dispăruți?“

Am trimis copia scrisorii la organele de drept ale raionului respectiv pentru cercetare, ca apoi, după ce vom primi răspunsul cu confirmarea faptelor menționate, să publicăm micul foileton al lui Iftodi Țâfnuc, iar încă mai apoi, la fața locului, la Țibirica, să se ia măsurile necesare și să li se aplice vreo sancțiune celor vinovați. Așa se proceda pe atunci. Eram siguri că faptele descrise de corespondentul nostru voluntar se vor adevăra. Așteptam răspunsul. Și acesta n-a întârziat să vină. Iată-l:

„Stimați tovarăși de la redacție! Istoria cu porcii dispăruți nu-i adevărată. Porcii n-au dispărut, ci au fost predați statului la timp și fără pierderi. În noaptea despre care ne scrieți n-a răsunat nici un țipăt de porc, dovadă e că eu n-am auzit nimic, și mai

avem și alți martori. Ce-i drept, cinci porci au pierit, toți într-o după amiază, dar pentru asta sunt întocmite acte și alte documente necesare.

Scrisoarea ce ne-ați trimis-o pentru cercetare nu este decât o născocire a lui Iftodi Țâfnuc (îl cunoaștem după stil), despre care tânăr economist, ce se mai află a fi, putem spune că mereu caută nod în papură și în general nu-i place regimul nostru sovietic. Dar vă dăm toate asigurările că de azi înainte nu va mai pune mâna pe hârtie și stilou...

*Nodurel Măulică,
milițian pe sectorul Țibirica.*

Răspunsul puse redacția noastră pe gânduri. Începusem a nu-l mai crede pe corespondentul nostru, deși îl cunoașteam de mult și nu ne indusese în eroare niciodată. De urgență am plecat la fața locului. Am trecut pe la șeful fermei. Era acasă. Avea oaspeți: pe doi lucrători de la fermă și pe Nodurel Măulică. Stăteau cu paharele în mână și cu o fripturică de porc pe masă.

— Am avut un godac... și l-am tăiat...

Cearcă de mai cunoaște după friptură a cui a fost godacul!

Ne-am interesat de soarta corespondentului nostru voluntar. Ni s-a spus că a plecat cu serviciul în alt sat... Cică, nu-i venea pe plac climatul nostru sănătos din Țibirica. Nu mai avea ce face aici: măsurile necesare au fost luate la timp, sancțiunea aplicată în spiritul nostru sovietic, democratic...

Jertfirea

Mă întâlnește într-o zi în mijlocul satului bădița Condrat Tăureanu, grăjdar fruntaș în gospodăria colectivă „Nici un pas înapoi“.

- Cu ce nevoi pe la noi, tovarășe *redact*?
- Ei, parcă nu știi mata meseria noastră?
- Vreo informație, vreun material nou?
- Ca de obicei...
- Da de la mine nu dorești să ei vreun *anterviu*?
- D-apoi nu ți-am luat data trecută, bade Condrat?
- Acela s-a învechit, acum am informații noi...

Mă uitam la bădița Condrat Tăureanu și nu mă puteam dumeri în nici un fel: de unde atâta chef de vorbă la dumnealui? Mai înainte nu-i puteai scoate vorba cu cârligul, iar acum... Codrean din talpă, voinic la înfățișare și fioros la privire, de când îngrijea de caii din satul său Zgâlțâita Veche, nu prea lasă să se apropie picior străin de grajdurile peste care era mai mare. Când îl rugasem ultima dată să mă lase să privesc măcar cu un ochi la mica lui herghelie dosită de lume între niște pereți coșcoviți și un acoperiș de stuf, dumnealui cu greu mi-a scos afară un armăsar mai uite și, demonstrându-mi-l ca la iarmaroc, a zis: „Iaca așa îs toți caii mei“ și pe loc l-a trimis înapoi șn grajd, având grijă să închidă bine ușa în urma lui și să tragă zăvorul de capătul căruia atârna un lacăt cât toate zilele de mare. Discuția dintre noi fusese cum nu se mai poate de scurtă. Orice întrebare i-aș fi pus, el îmi răspundea cu „da“ sau „nu“. Brigadierul Țăpoilung găsi de cuviință să-mi dea ceva lămuriri: „Lasă-l în pace, tovarășe Ochișor, aista vorbește numai de sărbători. Ce, nu știi mata cum sunt codrenii noștri? Morocănoși, dar numai la vorbă, pe când gândul le aleargă ca scânteia“. Tocmai din această cauză acum stăteam la cumpănă; să-și fi schimbat oare peste noapte caracterul bădița Condrat Tăureanu? Iar dumnealui de ici îmi tot dădea ghes:

- Da, îi drept, nu-i minciună, am informații noi.
- Informații noi? Și mi le spui chiar acum?

— Chiar acum, numai nu în drum.

— Să mergem la cârmuirea colhozului?

— Care cârmuire, tovarășe Ochișor? Parcă la cârmuire îi loc pentru o vorbă de la suflet la suflet? Acolo îi loc de jeluire și scandal.

— Și atunci unde stăm de vorbă?

— Unde, zici? D-apoi la mine acasă! declară mândru și cu tot curajul Condrat Tăureanu.

Curajul chiar că era mare: un codrean, pe care îl cunoști și el te cunoaște puțin, rar se întâmplă să te poftască nitam-nisam să-i pășești pragul. Încercasem a bănuî că omul are ceva greu pe suflet și vrea să-mi facă mărturisiri.

— La mata acasă? Dar soția ce-o să spună?

— Săftica? Păi, să știi mata că ea n-are dreptul de vot. Hai să mergem, nu de alta, da vremea trece și ne stă norocul pe loc.

Peste puțin timp vestitele porți ca de cetate ale codreanului se dădură cu scârțâit la o parte și ne pomenirăm la o masă cu mâncăruri și un ulcior cu vin. Condrat Tăureanu începe de pe departe:

— Caii noștri, sărmanii...

— De ce-i căinezi așa?

— D-apoi cum să nu-i căinez, tovarășe *redact*, dacă Nichita Serghievici vrea să ni-i taie și să-și facă cârnați din ei? Că adică, de când îi așa de mare *nacialnic*, nu-i mai plac cârnații de porc? Auzi, cică, de ce să mai ținem și cai, când avem atâtea tractoare? Auzi, cică, e o rușine pentru socialism să lucrăm la deal cu caii. Mata ești *redact*, trebuie să fi auzit.

— Am auzit, dar cred că nu se va merge chiar atât de departe.

— Vom trăi și vom vedea. Dacă îmi taie caii, mă fac tractorist. Dar ia să ridicăm paharul și să schimbăm vorba.

Simțeam eu că de abia acum ajungem la lucrul cel mai important.

— Tovarășe Ochișor, vorba-i că am un băiat.— Măi Cornele! strigă stăpânul casei și în prag se arată un baiat zvăpăiat, dar cu ochii atenți ca înainte de vreun eventual pericol. Tatică-său îi dete o palmă ușoară peste ceafă și-i zise: „Du-te!“— Atâta copil am. Corneliu îi zice. Nevastă-mea i-a adus numele de la oraș, că, de, dumneaei are cursuri de contabili. Atâta copil am și mi-i drag ca ochii din cap. Acum a trecut în clasa a opta. Și ce aud eu? Cică, după clasa a opta, pe aiști mai proști, de la țară, au să-i trimită pe un cap la școli tehnice, n-au să le deie voie să învețe la școli înalte, cum ai învățat dumneata, bunăoară. Cică, așa vrea Hrușciiov: să învețe numai băieții celor care-s feciori de *nacialnici* și *parteinici*.

— Nu-i chiar așa, bădiță Condrat.

— Tovarășe Ochișor, lasă că eu știu mai bine. Iaca mă uit eu la mata și nici nu pot să-ți spun cât de drag îmi ești. Fecior de țaran, poți trage sapa oricând te-a ajunge nevoia din urmă, dar ești și om învățat, ești *redact*. Cum le aduci dumneata din condei, nici că se mai poate să fie altul. Iaca așa aș vrea eu să ajungă și copilul meu, om învățat. Ce trebuie să fac pentru asta?

— Băiatul să învețe bine...

— Să învețe bine? Păi, el învață bine, dar ce folos, dacă eu nu-s decât grăjdar și mai mult nimic?

— Nu importă cine ești mata.

— Nu importă? Ba importă, și încă să vezi mata cât de mult! Și dacă mata nu mă poți sfătui ce trebuie să fac, atunci am să-ți spun eu ce misiune îmi revine. Pentru băiatul meu eu sunt gata de orice. Vrei să fac moarte de om? Dacă aș ști că ajută, aș face-o și pe asta. Dar nu, asta nu ajută.

— Dar ce poate să ajute?

— Acușica îți spun, zice Condrat Tăureanu, își face cruce cu fața spre icoane și continuă: Ți-am spus că pentru băiatul meu

sunt gata să sar și în foc? Apoi să știi că am să sar. Pe crucea mea că am s-o fac, dacă așa vrea statul ista al nostru. Am să intru în partid, mă fac și eu *parteinâi*. Eu pentru băiatul meu fac totul. Mă dau în *drujbă* și cu dracul, numai să-mi văd băiatul cu carte, cum ești mata, tovarășe *redact*.

Ochii lui Condrat Tăureanu priveau spre zarea împădurită, iar pe obrajii lui smoliți de codrean voinic și nestrămutat șiroiau două lacrimi limpezi și sincere: „Mă dau și în partid. Pe crucea me...”

Punctul de reper

Nimerisem odată într-un sat vechi de codru cu ulițe și ulicioare întortocheate ca funia în sac. Aveam nevoie să ajung până la cârmuirea colhozului, până la Sovietul sătesc și la școală. Era pe la vremea de bucate, pe ulițe nu vedeai țipenie de om, probabil că erau duși toți în câmp; să intru în vreo ogradă și să întreb cum să ajung unde-mi trebuia, nu mă ținea curajul s-o fac, pentru că peste tot auzeam mârâind dulăi voinici și așa puși pe sfadă, fără de pricină, dar mite să mă fi văzut pe mine, vă închipuiți ce ar fi fost! Merg eu așa la întâmplare înspre centrul satului, ca prin târgul lui Cremene, și iată că providența mi-o aduce în cale pe o bătrânică.

Când ne-am apropiat bine unul de altul, iau și mă proțâpesc astfel în fața mătușii, încât nu mai avea cum să scape de mine, decât doar dacă ar fi fost s-o icie înapoi.

— Bună ziua, mătușică! fac eu, plecându-mă și căciulindu-mă ca un artist în fața ei.

— Buna! îmi răspunde scurt femeia și dă să meargă mai departe, iar eu de ici sar cu prima întrebare:

— Sunt un om străin în sat la dumneavoastră, nu mi-i spune mata cum să ajung la cârmuirea colhozului?

— *La pravlenie* adică, face baba și, arătându-mi cu cârja din mână într-o parte a satului, zice:

— Apoi ai să mergi pe drumul ista înainte și, cum ai să ajungi la bufet, ai s-o ei la dreapta.

Bătrâna pusese un fel de accent pe cuvântul „bufet“, de parcă ar fi fost vorba de vreun monument oarecare sau cel puțin de o mănăstire.

— Mulțumesc, zic eu, dar nu mi-i spune mata la Sovietul sătesc cum să ajung?

— *La selsovet* adică. Apoi ai să mergi, cum ți-am spus, până la bufet și de acolo ai s-o cârnești drept la stânga.

— Da până la școală? nu-i dau eu drumul bătrânei să-și urmeze calea.

— Văleu, că multe mai vrei mata să le știi! La școală ai să ajungi așa: cum te pomenești în dreptul bufetului, o ei tot înainte, pe urmă...

După cum îmi dădusem seama, în satul cela toate drumurile duceau și porneau la și de la bufet. Acesta era un fel de punct de reper. Stai, mi-am zis atunci, dar cum ajung la bufet?

— Mătușică! strig la bătrâna care era de acum la cotul drumului. Da la bufet cum să nimeresc?

Bătrâna se întoarce cu jumătate de obraz spre mine și-mi zice:

— Apoi dacă nu știi nici bufetul unde-i, ce să mai grăim, dragul mătușii?

Pe urmă adăugă cu mai multă blândețe:

— Uită-te și mata unde se duce multă lume, că acolo îi bufetul. Stai oleacă locului, că amuș trebuie să apară vreunul de iști cu nasul roșu ca sfecla cea de borș, ia-te după dânsul și n-ai să greșești; drept la bufet o să te ducă... Și dacă ai dat de bufet, încolo ai să le găsești ușor și pe toate celelalte.

Vorba-lungă la revelion

Până la sosirea Anului Nou mai rămân două ore. În casa lui Onofrei Bulbuc, șeful brigăzii de construcții din sovhoz, s-au adunat toate cele cinci perechi de invitați. Voia bună domnește în casă, zâmbetele dau în floare pe fețele celor de față. Când să ridice primul pahar întru pomenirea anului vechi, unul din cumetri îi șoptește altuia: „Numai de nu s-ar porni bădița Onofrei cu povestitul“. Și se vede că vorba a fost spusă într-un ceas rău: stăpânul casei, cu paharul ridicat sus-sus, dă frâu gurii: „Iaca așa, măi oameni buni, țineam paharul și atunci, în anul cela, tot ca acum, de Anul Nou, când mi-a bătut în ușă paznicul de la *cantoră*...“ „Gata, nu-l mai oprești“ face a pagubă unul din cumetri. „Eu pe atunci, după cum știți, eram membru în comisia de revizie. D-apoi aceea era comisie, tovarăși, nu șagă...“ „Trăncănilă ce este el!“ scoate vorba printre dinți un cumetru cu nasul roșu, dă de dușcă paharul și, scuzându-se, iese afară. „Și, după cum vă spuneam, stăteam cu paharul în mână, curat ca acum. Numai că atunci paharele erau altele, încă de la nuntă, iar aiestea pe care le ținem în mâini le-am cumpărat anul trecut de la Tighina...“ „Cicălitor mai este, doamne!“ șoptește un cumetru slăbuț, trage paharul și iese glonte pe ușă. „Acum, dacă-mi spune paznicul că sunt așteptat de director la cârmuire, eu n-am încotro, trebuie să mă duc...“ „Mare leorbău!“ zice cel de al treilea cumetru și iese cu tot cu pahar în tindă, iar soția sa — după dânsul. Cum minutele trec fără oprire, Veselina, stăpâna casei, nu mai poate: „Hai, măi Onofrei, spune cum ați ajuns la fațăre și l-ați gâbjit pe hoț și termină odată!“ „Tu să nu mă măi din urmă! Ție ți-am povestit totul cu de-a amănuntul“ „Un an întreg mi-ai spus tărașenia. Nu vezi că a mai rămas numai un

ceas până la Anul Nou?“ „Nu-mi lua vorba din gură! Și, după cum vă spuneam, măi cumetri, îmbrac eu cojocul, nu aista pe care-l vedeți, da altul...“ „Dârdâială și gata!“ face înciudat al patrulea cumetru, ia paharul în dinți și o turește afară; soția abia îl ajunge din urmă. „Și ies eu, vrasăzică, afară. Dar era un ger atuncea! Aista de acum îi floare la ureche...“ „O farfară și un clănțău!“ îl poreclește ultimul cumetru, își ia soția și tiva pe ușă, uitându-și paharul pe masă. „Ai scos toți cumetrii de la masă, măi Onofrei, cu povestitul tău!“ se frâsuește Veselina. Stăpânul casei se uită la fereastră: toți invitații lui stau lipiți de fețele de geam, așteptând când și-a termina Onofrei povestitul. „Mă duc să-i chem în casă, că de abia am început a spune“, zice stăpânul și iese afară. Văzând răul, cumetrii dau busna în casă. Dar nu reușesc să tragă câte un pahar, că stăpânul se întoarce și continuă tolocăneala: „Și, după cum vă spuneam, gerul era iute ca focul...“ „Măi bărbate, fie-ți milă de oamenii iștia! Uite că bat de acum *curanții*. Lasă că îi mai povesti și la anul“. „La anul, zici? se dumerește Onofrei Bulbuc și exclamă: Ei, atunci fie și la anul! La anul și la mulți ani...“

*Amor ca la oraș sau „Ciao!“
pentru Vâjâita Veche*

Mitrofan Cușmăunsă e om vestit în satul nostru, mai ales prin aventurile sale amoroase din tinerețe, dar și prin cele de după prima, a doua, a treia și celelalte căsătorii ale sale. Babele de onoare ale diferitelor măhăli din Vâjâita Veche, când stau adunate în sobor și li se întâmplă să le treacă prin preajmă eroul nostru, îl arată mai mult cu nasul decât cu degetul și prind a se sușoti pe auzite: „Ptfiu, ucigă-l crucea! Iaca trece Hăfurtachel!“

— „Văleleu, ia uitați-vă la Pestelcuță, cum merge și nici nu atinge pământul!“ — „Aracan de mine, iată-l și pe Aripa Sătănil!“ — „Talpa-Iadului, doamne de mă iartă!“ Cele mai tinere dintre babe, care au apucat ceva carte și dezghioacă bine vorba de la radio și televizor, se exprimă și în termeni mai moderni: „Poftim și pe Hop-catrînță!“, „Vine Fustangiul!“ sau „Atenție, ia vedeți-l și pe Sare-garduri!“

Bădița Mitrofan trece prin ploaia de complimente, curat să zici ca lebăda prin valuri. Ce i-i lui? — floare la ureche! Parcă poți să astupi gura lumii? Și la o adică, parcă tare de rău îl vorbesc babele? Să dea domnul atâta critică asupra lui, cap de brigadă ce este. Altele sunt grijile lui: recolta, planul, perspectiva. Tineretul din brigadă îl respectă și el știe foarte bine că acest respect i se poartă nu numai pentru calitățile lui de conducător, dar și pentru faima de om dat cu dragostea ca țiganul cu scânteia. „Amorul, zice dumnealui când se află printre băieții nu demult ieșiți de pe băncile școlii, e poate cel mai vast câmp de activitate al omului, câmp în care individuumul se află în cea mai deplină libertate de a-și manifesta aptitudinile sufletești. Te-ai îndrăgostit — ești liber să-i comunicii persoanei în cauză ce foc îți arde la inimioară; ți s-a terminat iubirea față de persoana adorată, adio și un praz verde, după cum zice lumea cultă la Paris“.

Și totuși, dacă știi cum să-i intri în suflet, dacă îi cucerești simpatia, bădița Mitrofan Cușmăunsă, după ce îți istorisește cu lux de amănunte și, inevitabile în asemenea cazuri, înflorituri tot cu întâmplări de succese ale dumisale în dragoste, îți poate încrede — rar de tot însă — și povestiri mai triste, „cazuri de rateu“, după cum nu uită dumnealui să le boteze într-un stil pretins cărturăresc. Iată ce mi-a povestit odată, când reușisem să-l aduc în cei mai buni duși ai săi. Eram la coliba harbuzăriei din brigada dumisale. Așteptam să ne vină o mașină din sat.

Focul din fața noastră împrășca scânteii în cosmos. Badaea Mitrofan Cușmăunsă trânti șapca în pământ și se lăsă înduplecat:

„Bine, jupân Dumitrache! Treacă de la mine. Am să-ți spun și una dintre cele cu haz împotriva mea. Eram pe atunci ajutor de brigadier. Mă trimisese kolhozul la o consfătuire într-un oraș mare, nu-ți mai spun care, că n-are nici o importanță, pentru noi, țărani, toate orașele sunt la fel. Încă nu eram căsătorit, nici pentru prima dată. Și, dacă umblam cu codița bârligată, cum îmi scot babele vorbe în sat, hai și eu să trag cu ochiul la domnișoarele și doamnele de oraș. Nici vorbă că nu mă socoteam de nasul lor. Dar, zic, ia să-mi încerc norocul, ia să văd cât face farmecul nostru în zi de târg. Păream, se vede, caraghios pentru peisajul urban: cușmă țurcănească dată de-a căteaua, palton cu umeri pătrați și poale până la pământ, că era în toamnă, ciubote căzăcești, mănuși de paznic de noapte, un fular roșu ca la țigani, peste care îmi atârnavă mustețile ca la Taras Bulba. Mă apropii de o fetișcană pirpirică, îi spun o cinghilitură, iar ea mă îmbrânțește cu vorba: „Uidi, deadea, ia luk ne potrebleaiu“, care vasăzică însemna că de la mine mirosea a ceapă. Mă duc și-mi mai dreg glasul cu niște „zveroboi“, mai astup izul cel de ceapă și în fața unui cinematograf prind a mă lega de o domnișoară singuratică. Încerc, dar fără rost. Cum mă respinse și asta, simt că o privire mă fixase și nu-mi dădea drumul din strânsoare. Când holbez ochii mai bine, o doamnă tinerică mă luase demult în cătare și, după cum se apropia de mine legănându-se ca o barcă pe apă, zic în mintea mea că, bre, cum îți vine prada singură în laț. Ea își duse degetul înmănușat la buzele țuguiate semănând cu două căpșune împinse una în alta și mă mustrează în sens că nu-i bine să mă agăț în felul acesta de fete tinerele. Ea — o vorbă, iar eu — două, ea — două, eu — trei. Și tot așa mai departe. Eu mă prezint Mitrofan Cușmăunsă, ea îmi întinde

mâna dreaptă și, pironindu-și privirea jucăușă în ochii mei de țărănaș hulpav, îmi murmură mai mult decât îmi spune cum o cheamă: „Clo-til-da. Poți să-mi zici Cloti“. Eu îi turuiesc întruna, turnându-i vrute și nevrute, iar ea mă încuviințează cu frânturi de miorlăit din paradis.

Măi, zic, succes! Măi, bravo ție, Mitrofane! Ai cucerit, zic, inimile codanelor din Vâjâita Veche, acum ți-ai lărjit câmpul de activitate și a venit momentul să dai gata și primul oraș care ți-a ieșit în cale. Și când îmi mai comunică subțiratica de Clotildă că nu e, și nici n-a fost măritată, încep a-mi face planuri pentru un căsătorit cu o fată de la oraș. Pe atunci așa ceva trăgea greu la cântar în ochii lumii noastre de la țară. Din una în alta, mă trezesc că mlădioasa de Cloti mă invită, sfiindu-se, desigur, să mergem în vizită la o prietenă de a ei. Eu — mai încape vorbă? — cad imediat de acord. Dar, ca orice moldovean din Vâjâita Veche și ca ajutor de brigadier ce eram, cum să mă duc în ospeție cu mâna goală? S-a mai văzut una ca asta? Nu, desigur, cât îi lumea și pământul. Și hai să fac împreună cu Clotilda fel de fel de cumpărături. Bani aveam berechet și nu mă zgârceam, iar simpatica mea cunoștință avea două plase destul de încăpătoare și un gust formidabil. Era destul să-mi arate cu degetul o șampanie, și eu luam două, un coniac — și eu luam trei. Și tot așa mai departe: dă-i cu băutură, dă-i cu salamuri, bomboane, dă-i cu fructe și conserve, dă-i cu alămâi și portocale. Din ultimul magazin ieșisem încărcăți de cumpărături ca niște albine de nectar. „Taxi!“ — strig eu și ne vine un taxi. „Vai, ce mai cavaler galant!“ — îmi gângurea Clotilda la ureche. Iar eu: „Mână, birjar, și du-mă în noapte!“ — și fata spune taxistului unde să ne ducă.

Ne oprim într-un cartier proaspăt construit. În jur — numai case cu multe etaje. Intrăm într-un bloc. Țup! și vine ascensorul. Apăsăm pe clapa cu numărul „10“. Dau s-o sărut pe Clotilda, dar

cumpărăturile nu-mi permit, căci eram acoperit de ele mai ceva ca un Moș Crăciun. Iar Clotilda numai chicotește de răs și mă întartă: „Vai, Mitrofan-puiule, ești chiar atât de nerăbdător!? Fii cuminte, n-a mai rămas mult“. Ieșim din ascensor, ne oprim în dreptul unei uși. Adorata mea îmi dă un pup pe obraz, apasă soneria, îmi spune să aștept aici în coridor până va face schimb de vorbe cu prietena. Iată că ușa se deschide, Clotilda mea dispare în apartament, iar eu rămân să aștept cu cumpărăturile în brațe. Nu trece mult și în ușă apare un bărbat cu figură de atlet, îmbrăcat în costum sportiv, îmi dă bună seara și începe a mă despovăra de cumpărături: și de șampanie, și de coniacuri, și de salamuri, fructe, și de tot. Gentil om! Răsuflasem ușurat. „Cum vă spune?“ — mă întreabă. Mă prezintă Mitrofan. El îmi întinde o mână cât o lopată: „Iar mie îmi zice Jora“. Și, cum îmi prinsese mâna în laba lui de atlet, mă răsuțește cu spatele spre dânsul și, urlându-mi „Să mai vii și mâine, dacă ți-a plăcut“, mi-a trântit un picior la partea moale, de am zburat în celălalt capăt al coridorului. Iar Clotilda, ce să-ți spun? Îmi flutura cu mâna din spatele handralăului ei și mi-a zis de vreo două ori „Ciao!“, „Ciao“ zic și eu, dumnezeii tăi de Clotildă, că bine m-ai fraierit. Ba încă s-o vezi ce-a făcut, idioata, — și-a dus palmele fluturânde în vârful capului mujind: „Mu-u-ul!“ de vreo trei ori. Atât am mai văzut-o. M-a făcut că-s bou. D-apoi cum altfel! Venisem de la coada vacii și vroiam să cuceresc domnișoarele din oraș. Cine să-ți ierte una ca asta? Bună palmă pentru înfumurarea mea de om prost de la țară. Cui puteam să mă plâng? Și parcă mi s-ar fi dat dreptate mie? Mă tem că nu. Nu știu cum e acum, dar pe atunci satul era departe de oraș. Văzând eu una ca asta, am hotărât să las în pace domnișoarele din oraș și m-am întors la Mărioarele și Panaghițele noastre. Și când mai aud și azi numele Clotilda la televizor, la radio sau așa în vorba oamenilor, n-am de zis decât „Ciao, paciaură!“

Execuție literară

Tânărul poet Eusebiu Cartofeanu, sfios ca o fată mare și roșu ca bogaziul, frământă mărunțul în mâini învechita șapcă și un caiet bătut pâslă cu versuri. Încă o clipită și ar putea să le mototolească într-un întreg pe amândouă. Consultantul literar, un jude încărunțit de ani și teorii literare, îl privește ca pe un delicvent de drept comun, apoi i se face milă de tânăra jertfă și îl ajută să iasă din penibila încurcătură:

— Ia arată-ne ce ai adus.

— Niște poezioare colea...

— Mai pe scurt, niște versuri, carevasăzică. Așa-i românul, cum a zis marele Alecsandri: are mâncărimea scrisului. Începe cu versuri, apoi trece la proză, mai apoi la piese de teatru și, în cele din urmă, le dă toate pe una și se apucă furios de critică literară. Dacă s-a pornit, nu-l mai poate stăvili nici o forță din natură. Ei, și cum îți zice?

— Eusebiu.

— Mă interesează numele matală, dacă mă înțelegi...

— A, numele de familie? Sau poate porecla?

— Scurt: numele de familie, porecla și pseudonimul ceva mai târziu.

— Da-da, Cartofeanu mi-i numele de familie, din tată-n fiu...

— Cartofeanu? Cum s-ar spune, țăran din fundul căruții?

— Da, chiar că din fundul căruții.

— De, nu prea potrivit nume pentru un poet. Dar, în fine, mai întâi să vedem ce stofă ai, poate că nici ni-i nevoie de pseudonim sau poreclă, cum îi zici matală. Și cine zici că te-a trimis la noi, la Uniunea Scriitorilor?

— Acei de la redacție, adică de la mai multe redacții...

— Le cunoaștem noi bine stilul: în loc să se chinuie ei cu autorii... Dar, Dumnezeu cu dânsii... Și unde ziceai că-ți faci studiile?

— La *avtodorojnâi!*

— Cum s-ar spune mai pre limba noastră, la tehnicumul de drumuri auto...

— Îhî!... *Exact* de drept.

— Ci poeți ai citit mata la anii pe care îi ai?

— Eminescu, Creangă, *Pușkinescu*...

— Da de Baudelaire ai auzit?

— De Bolduoglu?

— Bolduoglu e moldovean de-al nostru, get-beget. Eu te întreb de clasicul francez Baudelaire.

— De Baudelaire n-am auzit încă, de pe Bolduoglu l-am văzut chiar, a fost în casă la noi, mai era cu dânsul unul, spunea întruna pătrăanii, numai că i-am uitat numele, suna cam *ninunat*...

Spune, june Eusebiu Cartofeanu: ce te face ca să scrii?

— Cum ce mă face? Cum pun mâna pe creion, cum îmi vin în minte feluri de cuvinte, mi se face dor de casa părintească din satul nostru Zdupacii Noi, unde am și o fată pe care nu-mi rămăsese mult și era să-i pecetluiesc un pupoi din cele țărănești din talpă.

— Cu talpa să mai zăbovim puțin. Ia mai bine spune, dragă june Cartofeanu, mai întâi îți vin gândurile și pe urmă te apuci de condei sau cum procedezi mata?

— Dacă la mine, domnule consultant, lucrurile se întâmplă tocmai invers.

— Dragă Eusebiu, dacă poți fi sincer, spune: ai putea dumneata să nu scrii deloc?

— Deloc? Nu știu, încă n-am încercat.

— Marele Lev Tolstoi afirma că orice scriitor trebuie mai întâi să fie gravid de o operă și abia pe urmă să o nască. Ai putea să afirmi dumneata că te simți într-o asemenea stare?

— Gravid? Adică borșos? M-am uitat și parcă așa zice că nu prea am pânțece.

— Lucrurile se iau la figurat.

— Dacă nici la figurat, eu așa zice că nu...

— Ne-am lămurit și aici. Ia mai bine să lecturăm vreun vers-două din așa-zisa operă a matală. (*Citește*): „Sălciile stau îngândurate peste râu...” (*Se uită cu ochi de procuror la tânărul condeier.*) Să știi că nu-i rău. Singur le-ai scris sau...

— Pe crucea mea că singur, d-apoi cum altfel, că la noi în tehnicum mai mult decât mine alții nu se ocupă cu scrisul de poezii.

— Nu m-ai înțeles just. Vreau să te întreb, nu te-a influențat vreun poet pe care, întâmplător, l-ai citit? Versul acesta, bunăoară, seamănă, să zicem, cel puțin a Rilke.

— *Râlkă?* Dacă eu pe aista tocmai că nu l-am citit.

Consultantul literar se uită la ceas și încheie execuția literară:

— Scrie, tinere Cartofeanu, dacă zici că n-ai puteri să nu scrii. Dar nu te prea sili, scrie cât mai puțin, cel mult câte un rând pe zi, nu câte zece pe minut, cum fac unii, iar cel mai bine ar fi să nu scrii defel... În fine, ziua de muncă s-a terminat. Dacă ți-a mai rămas curaj, poți să mai treci pe la noi și încă, dacă se poate, cât mai rar sau lasă-te bătut.

Tânărul poet își ia șapca și caietul, mulțumește pentru sfaturi și se oprește la aluzia din ultima vorbă: mai mult nu-și mai trage piciorul nici pe la redacții, nici pe la consultanți. Nici cu versuri, nici fără versuri.

Dușmanii mamei și dușmanii mei

Cine nu se bucură când îi vine mama pe ospete? Și încă de undel? De la țară, de la Zorinești. De la țară, direct în capitala republicii. Cu trenul. Interurban. „Basarabeasca-Chișinău“.

- Mamă!
- Aurel!
- Bună ziua!
- Bună! Vino să te pup.
- Hai, că nu mai sunt un copil. Am și eu copilul meu.
- Și unde mi-i Spiruș, nepoțelul?
- La grădiniță, unde să fie?
- Îl chinuiți în herghelia ceea de copii.
- Asta-i serviciul lui.
- Da nora unde mi-i?
- Alunița-i la școală, la lecții.
- Și tu ce faci singurel?
- Ce fac? Lucrez.

— Adică, scrii? Apoi da, dacă ești *jornalist*. Nu zic, bună meserie ți-ai ales. Amuș am să-ți spun cum meseria asta a ta m-a scăpat de la grea sumpănă. Dar, mai întâi, ia pune vinul ista la rece.

— Ce ți-a trebuit să cari atâta?

— Nici un fel de supărare. Amu, iaca, oleacă de brânză de oaie, că mai țin vreo trei cornute; niște ouă de la moțatele mele. Și, ca la urmă, ia și cucoșul ista, că voi în Chișinăul vostru carne vie nu vedeți.

— De ce îți prăzi gospodăria?

— Când iau cu mâna mea, nu-i prădat, când îți ia statul, atunci îi altă vorbă. Și, să vezi ce am pățit în tren. La noi, la Zorinești, dacă te sui la haltă, bilet n-ai de unde cumpăra. Mă sui eu cu gând că mi-a vinde el controlorul. Dar controlorul ia-l de unde nu-i. Vroiam să mă dau jos la Tighina să-mi scot bilet, dar îmi spune o nevastă că trenul stă numai cinci minute și n-am să dovedesc. Stau dar pe loc și aștept controlul. Și iată-l, hop! că vine. Toți cu bilete, numai eu —

ioc. Mă sucesc ei, controlorii, și pe o parte și pe alta, că de ce merg pe gratis. Eu le lămuiesc că n-am avut de unde acoate bilet și le dau în obraz că cei de la calea ferată, cum se află a fi gospodari de papură, nu organizează normal vânzarea biletelor. Mai pe scurt, tot eu rămân vinovată și hai să-mi facă document să plătesc amendă. Fie și așa, zic, eu cu statul nu mă pun în poară. Ei, vasăzică, la mine: cum te cheamă? Zic, Ștefănița lui Arghir. Da numele de familie? Apoi Mirodan, zic. „Cum ai spus mata? Mirodan?” mă apucă de mânecă controlorul cel mai tinerel. „Da, Mirodan“, îi repet eu. Iar el unde începe a țopăi în jurul meu și îmi vâără în față mutra lui zâmbăreață: „Da Aurel Mirodan nu-i feciorul dumitale?” „Al meu, zic, că tocmai la el mă duc“. „Dumnealui, face el, este un *jornalist* tare deștept“. „Da, bun *jornalist*, intră pe fir și controlorul mai în vârstă, numai că, deși mata ești mama *domnealui*, tovarășă Ștefăniță, amendă tot o să-ți punem, ba încă o să te și fotografiem cu cucoșul ista în mână și o să expunem fotografia în gazeta noastră de perete și încă o să i-o trimitem și feciorului dumneavoastră. Și așa, vasăzică, fără bilet, în schimb, cu cucoș“. Și o dată face țac! și mă scoate în partret cu tot cu cucoș. Așa că pintenatul nostru a ajuns vestit în lume. Dar, așa, într-un cuvânt, am scăpat ușor. Cu numele nostru de Mirodan. Mai pe drept, cu fala ta, Aurel.

— Ei, mare fală, mamă. Așa-ți pare.

— Să nu zici nu. Îi bine atâta cât fala îi bună, măi Aurel. Și-i cu totul altă găscă-n ceea traistă când fala-i proastă...

Cum a rostit mămică-mea vorbulița asta, pe loc mi-am dat seama că povestea cu cucoșul nu e decât un mic prolog la ceea ce urma să-mi comunice dânsa, că doar nu în zadar a făcut ea drumul de la Zorinești până la Chișinău tocmai pe o vreme mohorâtă de început de iarnă. Și, după ce ne-am

înfruptat din burluieșul vechi și cunoscut și din cele ce am reușit eu să înșir pe masă, mama mi se uită în ochi și mă ia pe departe:

— Măi Aurel, măi!

— Ce este, mamă?

— Măi, zău că aș zice că parcă nu ești mai prost decât ceilalți frați ai tăi...

— Știu eu...

— Nă că nu ești mai prost, ba chiar ești cu mult mai deștept, nu degeaba ai ajuns *jornalist*, iar ei nu-s decât agronomi și bridarieri...

— Nu înțeleg unde vrei să ajungi cu vorba, mamă.

— Acuși ai să înțelegi. Iaca, frații tăi, că nu le-a dat Dumnezeu mai multă minte decât ție, de ce ei pot trăi bine cu *nacialnicii*, iar tu, că ești mai învățat și cu glagolie la cap, nu poți să le intri în voie?

— Ce ai mata în vedere?

— Lasă că știe mamă-ta ce știe. Ce, crezi că-i proastă Stefănița lui Arghir? Lasă că am aflat eu totul tot.

— Ce ai aflat?

— Tot ce trebuie.

— Și de unde?

— Din *gazeturi*.

— Mata citești gazete?

— Ei, să nu le văd în ochi! Iartă-mă, știu că asta îi pâinea ta, numai că eu îs cu vederile cam slabe la anii mei și ochelari nu vreau să port, să nu mi le strice și mai tare. Ei, dacă nu citesc eu, citesc alți oameni, că nu-i casă fără *gazeturi*, pentru că abonarea la noi îi mai mult cu de-a sila. Și, să nu-mi uit vorba. Iată ce îmi spun cei care își pierd vremea cu cititul.

— Ce-ți spun, mamă?

— Lucruri destul de grele pentru o inimă de mamă. Cică, îmi spunea lumea care citește, tu iar te încontri cu cei de mai sus.

— Cum adică, mă încontri?

— Ce, nu știi vorba veche: domnul da, iar Hâncu ba? Ei zic una, iar pe tine te ajunge capul să le spui alta. Adică ți-i atât de greu să te dai la brazdă și să zici și tu ceea ce zic *nacialnicii*? Vrei să-ți scoată vorba că ești „*vrag năroda*“ și să înfunde cu tine Siberia? Ai uitat ce au pățit învățătorii din Zorinești care luptau, cum se exprimau ei, pentru limba noastră curată? I-au făcut români pe toți și i-au umflat pe sus cu mașina ceea neagră... La așa ceva vrei să ajungi și tu?

— Dacă eu nu sunt contra nimănui, atât doar că îmi spun părerea...

— Ți-o spui și ea nu se potrivește cu a lor. Ascultă-mă pe mine: dă-te după cei de sus, altfel are să fie rău de tine. Îți știu eu *haracterul*, ești deschis la suflet și ți-i greu să-ți calci pe inimă. Dar tu fă-l pe dracu-n patru și dă-te după dânsii. Dă-te așa, cum mă dădeam și eu după tat-o, Dumnezeu să-l ierte, că iaca de amu îs cinci ani de când l-a strâns Cel de Sus. Crezi că mie îmi venea ușor cu dânsul, cu Profir? El avea gândul lui, *șaconul* lui. Le aveam și eu pe ale mele, dar mă lăsam supusă, ca femeie ce sunt, pentru că se socoate că bărbatul e mai mare, el îi *nacialnicul* femeii. Cum încercam să-i ies din ascultare, el pe loc mă buchisa. De fapt, amu s-a dovedit că aista e un fel de masaj și-i de folos pentru sănătate, că, iaca, el s-a sfârșit, iar eu mai suflu încă. Dacă vedeam eu că n-am încotro decât să-l ascult pe dânsul, atunci ce făceam? Nu mă mai puneam în poară: cum zicea el de dimineață, așa repetam și eu toată ziua, ca să nu se socoată că-i ies din cuvânt. Aveam ciudă pe el ca pe un dușman, dar ce puteam să fac? Mă dădeam la brazdă după cum zicea el și aveam

pace bună în casă. Același lucru te sfătui să faci și tu cu cei de sus de la serviciul tău: ce zic ei, zi și tu. Ascultă dimineața ce se vorbește la radio, uită-te în *gazeturi*, prinde firul politicii și zi și tu cum zic ei.

— Mamă, dacă șefii nu spun nimic.

— Nu înțeleg: cum, adică, nu spun nimic?

— Ei te întreabă deodată: ia spune ce gândești.

— Cum, ei nu-ți spun ce trebuie să gândești?

— Aici îi toată buba. Ei nu-mi șoptesc ce trebuie să gândesc, ci mă întreabă direct: ia să te vedem ce gândești.

— Și tu ce faci?

— Ce să fac? Șefii mei care, de altfel, sunt de o seamă cu mine, numai că se cheamă că-s șefi, iau loc în prezidiu și îmi fac semn cu degetul: ia spune, tovatășe Mirodane, care-i părerea dumitale?

— Și tu?

— Și eu le spun părerea mea. Și părerea mea de multe ori nu se potrivește cu a lor.

— D-apoi cum să se potrivească, dacă ei nu ți-o spun mai întâi pe a lor? Iaca, tat-to mi-o spunea mai întâi pe a lui și pe urmă mă ispitea să vadă dacă n-o iau în altă direcție. Apoi *nacialnicii* iștia ai tăi, măi Aurel, știi ce ți-oi spune eu?..

Mama s-a uitat lung la ceasul din perete, s-a sculat, și-a făcut semnul crucii spre portretul lui Marx și a încheiat-o cu multă înțelepciune:

— Tat-to mi-a fost dușman, nu zic, dar el îmi spunea încotro s-o apuc cu gândul. Pe când, după cum văd, *nacialnicii* tăi îs mai mari faraoni decât tat-to. Ia lasă tu Chișinăul ista în plata Domnului și întoarce-te la Zorinești. Acolo poți să vorbești ce-i vrea, că, de acum dacă Dumnezeu l-a luat pe Profirică, nu mai are cine ne sta împotriva. Hai înapoi acasă, că altfel nu mai scapi tu de dușmanii tăi...

Șansa ratată

— Nu uita, băiețele, că noi deținem informații privind cele mai mici amănunte în această delicată direcție. Crezi că n-am cunoștință de chestiunile amoroase ale celorlalți colegi de-ai tăi? Poftim, știu că Aurel Voinescu îi cântă seara la acordeon sub geam Claudiei Brâncoveanu, până mama acesteia îl alungă cu tot cu acordeon. Ce-i cu Voinescu? Se crede cavaler din evul mediu, de a îndesit-o cu serenadele? Despre Dunăreanu, la fel, avem dovezi că i se scurg ochii după o fată din școala rusă. Iar Mioara Brezanu? Cuminte domnișoară și dumneaei, nimic de zis! dansează seara la Casa raională de cultură și o conduc la cămin flăcăii localnici, luând-o la brațetă. Dar poate crezi că nu suntem informați în privința năzdrăvăniilor de dragoste ale lui Alexei Bulbuc? Vă am, băiețele, pe toți luați aici la *carandaș!* Însă nu v-a rămas mult și o să terminați școala. Aveți și voi puținică răbdare: fiți buni până atunci și nu vă uitați la fete. Și nici fetele la voi! După absolvire, poftim, faceți ce vreți, că școala o să-și ia grija de voi.

— Bine, Mihail Ivanovici! Mai mult nu mă uit la fete.

— Stii ce, Spătarule? Tu să nu mă iei peste picior, că și eu aș putea să recurg la alte metode!... De fapt, acum te-am chemat cu totul pentru altceva. Ești informat, desigur, că poimăine avem competiție sportivă cu școala rusă, întreceri la alergat pe distanță de cinci kilometri? Acțiunea în cauză va avea loc sub deviza înaltei prietenii dintre școlile rusă și moldovenească. Într-un cuvânt, sub deviza prieteniei popoarelor noastre sovietice.

— Prietenie între popoare? Ce mai fel de prietenie să existe și la competițiile sportive?

— Nu mă întreprue! Stai și ai să vezi că și aici se poate manifesta un fel de prietenie, și încă una mare de tot. Precum știm,

în centrul nostru raional, afară de moldoveni și ruși, mai trăiesc și reprezentanți ai multor alte popoare. Deci, ascultă atent care-i misiunea ce-ți revine ție. După cum suntem cronometrați de către instructorii noștri sportivi din amândouă școlile, și moldovenească și rusă, primii la această distanță sunteți doi: din școala noastră moldovenească — tu, iar din școala rusă — Ivanov. Îl cunoști pe Ivanov?

— Încă de la întrecerile de la Tighina.

— Din partea noastră tu fugi cel mai bine, din partea lor — dumnealui. Adică, vorbind la drept, Ivanov fuge cu vreo câteva secunde mai prost ca tine.

— Am să-l întrec.

— Tocmai aici vroiam să te aduc: nu trebuie în nici un caz să-l întreci! Nu uita că tatăl lui activează în cadrul conducerii raionale de partid, pe când tatăl tău nu-i decât un țăran din fundul căruței. Prin urmare, avem de a face cu o întrecere între reprezentanți ai păturii de conducere și ai clasei țăărănești.

— Iar eu vreau să-l întrec pe Ivanov! De ce atunci le-am mai zice acestor manifestări întreceri sportive?

— Această întrecere sportivă se dedică prieteniei dintre școlile noastre, rusă și moldovenească. Prieteniei popoarelor sovietice, dacă vrei mai pe larg. Măcar atâta lucru, măi băiețele, tu poți să înțelegi cu tărtăcica ta cea mică?

— Am să înțeleg, dacă mi-ți explica mai pe îndelete.

— Atunci ascultă mai departe. Chiar dacă nu te-a răbda sufletul și ai să ieși pe vreo clipă înaintea lui Ivanov, nu uita că aproape de linia de sosire ești dator s-o lași ceva mai moale...

— S-o iau înapoi?

— Nu mă întreprue! Ți-am spus s-o lași mai moale! Să bați pasul într-un fel cumva pe loc, ca să te poată ajunge Ivanov și să rupeți panglicile de la finisă împreună, mă înțelegi? Impreună!

Numai împreună! Cu un singur piept comun! Adică, un piept colectiv. Un piept format din două piepturi! Aici îi politica. Asta-i deviza noastră de internaționaliști!

— Dar dacă Ivanov are să mă întrecă și eu n-am să-l pot ajunge? Dacă el o să rupă panglica înaintea mea, ce se alege atunci din politica și deviza voastră, scuzați — noastră, de internaționaliști?

— Măi Spătarule, măi! Că, zău, naiv mai ești! îl luă mângâios de umeri Mihail Ivanovici. Dacă-i pe așa, fie, am să-ți dezvălui, în mare taină, un mare secret: am vorbit de acum și cu dânsul, cu Ivanov. Plus la asta, tocmai în momentul de față îl mai instrucează și rusnacia... pardon, dascălii de la școala rusă. Acum ai prins firul?

— De prins l-am prins, dar, nu știu cum să zic, parcă îmi pare că...

— Nici un fel de părere!.. Stai puțin că încă n-am ajuns la capăt...

— Trebuie să mai punem la cale și o altă comédie?

— Nu o comédie, ci o stratagemă! Și încă una de cea mai mare importanță. Fii atent la ce-ți vorbesc. Conform calculelor făcute de instructorii noștri sportivi, după primul kilometru, asta e tocmai distanța de un înconjur al stadionului raional, în fruntea sportivilor va fi Ivanov, fiu de conducător de partid, rus de naționalitate, al doilea după dânsul Vdovichenko, fiu de muncitor, unrainean, al treilea Beridze, gruzin (tatăl lui, știu, lucrează la enchevedeu); al patrulea Vâlkanov, bulgar, fiu de învățător; al cincilea Țukerman, evreu, fiu de vânzător, și al șaselea Cernăuțeanu, consăteanul dumitale, fecior de kolhoznic și el, la fel ca și dumneata.

— Și eu, Mihail Ivanovici, nu mi-ați putea spune, unde ar trebui să mă aflu atunci când se vor înșira băieții pe stadion în

ordinea în care mi-ați descris-o? În fruntea tuturor, după Ivanov sau la mijloc? Sau, și mai bine, poate că nicăieri?

— Unde ți-a dori inima, numai nu în frunte!

— În tot cazul, cred că nu la coadă?...

— Tocmai că la coadă!

— Chiar la coadă? Adică să nu fug, ci că sar în sus, să joc tatanica pe loc?

— Nu pe loc, ci să alergi mai încet.

— Și de ce, adică, mai încet?

— Justă întrebare. Acest sacrificiu al să-l faci de dragul triumfului prieteniei reprezentanților diferitelor popoare și pături sociale sovietice din centrul nostru raional. Deci, după cum îți spuneam, suntem abia la primul kilometru parcurs. Tribunele aplaudă frenetic!

— Pe cine aplaudă? Pe lideri: de la Ivanov până la Cernăuțeanu?

— Asta numai la început. Ivanov, rusnac, fiu, cum se spune, al fratelui mai mare (te pui cu Rusia?), e și normal să fie în frunte. Acum uitate ce faci tu pentru a spori tensiunea spectacolului sportiv. Cum înaintea ta vor fi tocmai acești cinci inși...

— Dar dacă unul o ia înainte sau rămâne în urmă?

— Măi Spătarule, te credeam mai deștept! Ce-ți faci griji? Crezi că n-am convenit și cu dâștii?... Numai, vezi, chestiunea asta să rămână între noi... Toți inșii pomeniți, toți în afară de Ivanov, nici n-au de ce se plânge, pentru că nici n-au puteri să fugă mai tare. Și acum ascultă care-i misiunea ce-ți revine mai departe. Deci, după cum ți-am mai explicat, când tribunele vor aplauda la modul cel mai furtunos, ia seama că în tribune se va afla întreaga conducere raională, de la partid până la enchevedeu și... agenți secreți, tu iei și îl întreci pe Ionel Cernăuțeanu, care tocmai o să fie primul alergător ajuns de tine din urmă. Ți-i

consătean, moldovean de naționalitate, fecior de țăran și el ca și tine, așa că îl întreci liniștit și frumușel, nu-i dai nici o atenție. Dar numai nu care cumva să te dai pe aproape de dânsul, pentru că ar putea să-ți pună vreo piedică, să te mai calicească și în felul ista să ne stricați toată afacerea...

— Așa, Mihail Ivanovici! Foarte bine! Pe unul de acum mi-ați dat voie să-l întrec. Ce urmează în continuare?

— În față îl ai deja pe Țukerman, evreu de naționalitate, fecior de vânzător. Evreii, putem spune, nici n-au republică. I-a petrecut tovarășul Stalin la Birobidjan, numai că ei s-au împrăștiat prin țară ca potârnicile. Și iar, comerțul îi lucru bun, dar nu-i de mare importanță în societatea noastră, a socialismului triumfător, așa că poți să-l întreci și pe Țukerman fără ca nici măcar să-ți pese de el. După Țukerman în față îți apare spinarea lui Vâlkanov, bulgar de naționalitate. Știi cum îi vorba cântecului: „Horoșa strana Bolgaria, no Rossia lucișe vseh“. Ai prins firul? Îi bună țară Bulgaria, dar deocamdată nu-i în țara noastră... Așa că... Însă, vezi, să nu uităm că Vâlkanov îi fecior de învățător. Intelectualitatea e o pătură socială serioasă, aici, deci, situația se schimbă.

— În ce fel se schimbă?

— Trebuie să demonstrezi mai mult respect față de Vâlkanov.

— Și cum s-o fac?

— Să-l întreci o dată și pe urmă să-l lași să te întrecă și el pe tine.

— Mihail Ivanovici! Cum vine chestiunea asta, eu mai întâi trebuie să fug înainte, iar mai pe urmă s-o tulesc înapoi?

— Nu! Înapoi, nu! Nu știi deviza noastră: înapoi — niciodată?! Ar fi ceva apolitic. Pur și simplu, ai să te faci că ai obosit și ai să alergi un piculeț mai încetișor. Dar și asta numai până ce Vâlkanov te-a întrece cât de cât.

— Și dacă n-are să mă întrecă?

— E obligat să te întrecă! Noi... parcă de ce punem cu tine aici țara la cale?... După ce Vâlcănov te-a întrecut o dată, tu îl întreci definitiv și te apropii treptat de Beridze. Beridze e gruzin de naționalitate. Și apoi știi unde lucrează tatăl lui Beridze? La en-che-ve-deu... Miroase a Sibir, îți dai seama?... Fii atent! Pe tovarășul Beridze îl întreci o dată, îl lași să te întrecă și el pe tine, iar pe urmă, vorba lor: „Ghenațvali!“, îl depășești în modul cel mai hotărât. Și o faci cât se poate de repede, pentru că ești dator să-ți mai rămână puteri și pentru următoarele manevre, tocmai cele mai importante!

— Încă nu s-au terminat manevrele?

— Stai, unde te grăbești?..

— Și dacă n-au să-mi ajungă puteri?

— Trebuie să-ți ajungă! Noi am calculat, am plănuit, am hotărât, la urna urmei, n-are cum să nu-ți ajungă! Da, am vorbit și cu cantina, să ceri de astăzi două zile la rând câte două porții din ce vă dau ei acolo.

— De hăleală mulțumesc. După cum s-ar spune, îngrășăm porcul în ajun, ai? Bine, Mihail Ivanovici, foarte bine! Hai, dați-i mai departe! Ce-mi mai rămâne de făcut în continuare pe stadion?

— După ce-l întreci definitiv pe Beridze, ai să-l ai în față pe ucraineanul Vdovicenko. Nici cu Ucraina nu-i de jucat! A doua după Rusia ca teritoriu... Încap într-însa douăzeci de Moldove de-ale noastre...

— D-apoi că două bucățele au și „încăput“, Sudul și Nordul Basarabiei...

— Spătarule! Nu te vâri în politică! Știi vorba ceea: popa taie limba?... Să taci așa, cum tac eu... Deci, ucraineanul Vdovicenko. Pe lângă toate celea, neam din neamul lor au fost muncitori. Cu clasa muncitoare nu te pui. Aici din partea ta se cere un efort și mai considerabil, și mai responsabil.

— Ucraineanul Vdovicenco — ziceți, clasa muncitoare? Minunat! Atunci de ce n-ar fi tot el și cu efortul?

— Ba va depune și el efort, să n-ai nici o grijă. Ce-i a lui îi pus de-o parte. Îți închipui: toate tribunele vor fi în clocot de aplauze! Deci, în fruntea tuturor alergătorilor e Ivanov, al doilea-i Vdovicenco și al treilea — tu, Spătarule! „Cine pe cine?“ — se frământă publicul. Trei sportivi, reprezentanți ai trei popoare și pături sociale sovietice, se apropie de linia de sosire. Pe Vdovicenco ai să-l lași să te întrecă cel puțin de două ori și apoi îl lași în urmă și te apropii de Ivanov. Lucrul acesta se va întâmpla la numai un kilometru înainte de finish.

— Și dacă n-o să am puteri pentru executarea tuturor acestor năzdrăvăanii sportive?

— Ba vei avea, Spătarule! Fii pe pace. Noi am planificat competiția în așa fel, încât toate au să meargă ca pe roate. Și pe urmă, cum tu ești cel mai de forță alergător din tot raionul, te obligăm să fii la nivelul pretins de conducerea școlii. Ești komsomolist, ce naiba!

— Dar de ce n-ar efectua toate manevrele astea Ivanov, și nu eu? Mai ales că el reprezintă poporul rus și pătura de conducere a raionului.

— Să nu vorbim aiurea. Chestiunea e deja hotărâtă și aprobată de către toate instanțele locale; cred că-i informat și Chișinăul, dacă nu chiar și Moscova. Și apoi, la drept vorbind, știi unde-i buba? Ivanov este mai slab ca tine, pur și simplu nu-l ajunge cureaua să reziste la executarea acestor importante manevre.

— Dar cu Ivanov cum să procedez? Să-l întrec sau să mă țin din urma lui?

— Poți să-l și întreci. Dar numai și numai o singură dată. Ei, hai, trecă de la mine: fie chiar și de două ori. Dar și atunci nu cu mult — numai cu vreo doi pași. Iar cel mai bine ar fi să

mergi într-un pas cu el și s-o ții așa până la finiș. Dacă-i frăție între popoare, apoi frăție să fie. Panglica o veți rupe amândoi, împreună, alergând umăr la umăr. Să nu care cumva să-ți sară țandăra și să te rezezi cu vreun centimetru mai înainte. Cei doi reprezentanți ai celor două școli medii din centrul raional, rusă și moldovenească, trebuie să iasă egali. Deci, sus sportul! Sus prietenia dintre popoarele sovietice! Ai înțeles, Spătarule, ce ai de făcut peste două zile? Vrei să obiectezi ceva?

— Mihail Ivanovici, m-ați dat gata cu acest proiect și nu mai am nimic de spus. De acum chiar că nici la dragoste nu mai am puteri să mă gândesc, doar la prietenie mai pot visa. Vasăzică, trăiască sportul și prietenia între popoare!

Așa ar fi trebuit să fie. Numai că, vedeți dumneavoastră, toate celea pe lume nu se rânduiesc așa cum vrea omul, nici cum le dorește raicomul și nici cum le plănuiește raionul...

Iată, deci, că sosește și multașteptata zi a competiției sportive dintre cele două școli medii din raion. Tribunele stadionului arhipline, ziua senină, elevii-alergători — numai elan și tinerețe. La un moment dat răsună semnalul convenit și tinerii sportivi se împrăștie pe pista de alergări ca niște potârnicchi prin grâne. După primul cerc, adică după un kilometru parcurs, liderii întrecerii se aranjează în ordinea în care îi înșiruiseră pe hârtie Mihail Ivanovici: în frunte, aclamat furtunos de toate tribunele, alerga Ivanov, pe urmă venea Vdovicenko, apoi Beridze, Vâlkanov, Țukerman și Cernăuțeanu. Dumitru Spătaru se afla întocmai acolo unde i se ordonase, adică în urma susnumiților. Toată școala moldovenească îi scanda numele, îndemnându-l să iasă învingător. „Bea, Grigore, agheasmă!“ — își zise Spătaru în sine și începu să manevreze în conformitate cu planul schițat de Mihail Ivanovici. Mai întâi îl întrecu pe Ionel Cernăuțeanu. Acesta reuși să-l apostrofeze:

— Unde te grăbești, Dumitraș, că aici nu se pun note?

— Suntem țărani moldoveni, reuși să-i răspundă Spătaru, la care bravul zorineștean găsi ce să- replice:

— Și încă amândoi dintr-un sat...

Spătaru apoi îi întrecu pe evreul Țukerman și pe bulgarul Vâlkanov. Aducându-și aminte de cuvintele lui Mihail Ivanovici despre Bulgaria și intelectualitate, se lăsă întrecut de Vâlkanov o singură dată, apoi i-o luă înainte și se apropie de gruzinul de Beridze.

— *Slușai, kuda speșiși?*¹ zise acesta. *Davai vmeste, u menea esti posâlka iz Gruzii, vecerom otkroem...*²

După ce executase manevrele de depășire și rămânere în urmă și apoi iar de depășire cu ucraineanul Vdovicenko, Spătaru mai avea a-l ajunge pe rusul Ivanov. Tribunele aclamau: „I-va-nov! Spă-ta-ru!” Dumitru Spătaru răsufă încă în mod optimist, deoarece simțea că mai are destule puteri pentru a-l ajunge pe Ivanov. Dar aici se întâmplă așa cum se întâmplă de multe ori numai în viață, și mai puțin în filmele realismului socialist de neprevăzut...

Apăruse ca din pământ năstrușnicul de țigănaș Antip Țăruș pus parcă de naiba să strice toată afacerea. Ieșirea lui pe stadion a fost fatală. (Ca să ne înțeleagă cititorul mai bine, suntem nevoiți să facem o mică digresiune poetică. Antip Țăruș stătea prost cu limbile rusă și franceză. La Etea Davidovna, profesoara de franceză, mai îndruga el un fel de cântec: „En, de, trua, je ve dan la bua“, o întorcea pe țigănește: „Ciongardea cu miezul roșu“ și nu o lăsa în pace până ea nu-i pune un „trua“. Iar Maria Ivanovna, profesoara de limba rusă, era mult mai severă. Într-o zi, înainte de o lecție de dictare, Cernăuțeanu și Țăruș se tocmesc cu Dunăreanu și își leagă tustrei piciorul stâng cu o

¹ Ascultă, ce atâta grabă? (rus.).

² Să fugim împreună, am un colet din Gruzia, deseară-l desfacem (rus.).

sfoară, având următoarea înțelegere: când e virgulă, Dunăreanu trage o singură dată de sfoară, când e punct și virgulă, de două ori, iar când trage de trei ori, înseamnă că-i liniuță. Și totul poate că ar fi mers bine, dacă nu se legau de sfoară și Viorel Midoni și Mioara Brezeanu; aceștia, ori că n-au înțeles principiul de acțiune al sforilor, ori că fuseseră prea puțin atenți în timpul dictării, dar la un moment dat, când după un punct și virgulă au crezut că mai trebuie pusă și o liniuță, proști-proști, s-au întors însă nedumeriți spre Dunăreanu: „Ce-i cu tine, măi, cine dă peste picior?“ „*Cito takoe?*“ întrebă bănuitor Maria Ivanovna și pe loc a și descoperit întreaga rețea de sfori care pornea de la Dunăreanu. A râs cu răutate și i-a dus pe infractori la cancelarie. I-a dus pe toți cinci, așa cu picioarele înlănțuite de boclucașa sfoară. Păreau că-s niște ocnași sau vechi otgonari de pe Volga. Antip Țăruș a luat toată vina asupra sa și, din ziua aceea, zicând: „Mă duc să învăț limba rusă, s-o știu ca pe țigăneasca mea“, a dispărut pe vreo trei luni din școală. Pe urmă s-a aflat că lucrase în Donbas, unde învățase de minune limba rusă. Întorcându-se acasă la Faraoanca, a vrut să glumească cu taică-său și a început să vorbească cu el rusește: „Privet, papașă!“; iar taică-său face: „Când ți-oi da amuș un privet, nici n-ai să știi de-al cui neam ești. Nu cumva te-ai prostit și tu ca Arion al lui Antonaș Chircu, care când s-a întors din Donbas, nu vroia să vorbească moldovenește nici cu mamă-sa, nici cu lumea din sat, de l-au huiduit flăcării la horă și l-au scos la marginea Faraoancei, încât nu s-a mai întors nici azi acasă, dar la urmă măcar a rupt-o pe moldovenește: „Mai rămâneți cu bine!“ Nu cumva vrei s-o pățești și tu așa? Hai, băiete, ori te întorci la școală, ori mergi cu mine la ferărie...“

Și Antip Țăruș s-a întors la școală, făcând-o mai ales pentru ca să le demonstreze tuturor colegilor din Căușeni, dar îndeosebi Mariei Ivanovna, cât de bine posedă el acum limba rusă. O singură

dorință mai avea: „Eh, dacă mi s-ar da drumul și în Franța! În trei luni aș învăța și franceza. Ia atunci v-aș întrece pe toți și la franceză!“ Și, deoarece lipsise atâta amar de vreme și nici nu frecventa regulat lecțiile, Antip Țăruș, acum, în clasa a zecea, nu mai era luat în seamă ca sportiv. Și iată că în ziua competițiilor îl pune naiba să se prezinte la școală. A fost luat pe sus împreună cu ceilalți elevi și acum alerga din urma lui Spătaru. Nici chiloți nu avea, alerga în izmene. Geaba îl mai căuta Mihail Ivanovici în catastiful său, pentru că acest sportiv atât de aprig la pas nu figura în nici una din variantele planificate.)

— Hai să-l întrecem pe Ivanov, să-i arătăm cât îi suta de pepeni la moldoveni, îi zise Antip Țăruș lui Spătaru, când îl ajunsesse din urmă.

— Nu-i voie, nu se poate! atât reuși să-i zică Spătaru lui Țăruș.

Țăgănașul însă, cetățean fără de republică și reprezentat a nu se știe cărei pături sociale, o luă și mai iute la picior.

— Duceți-vă la naiba cu șmecheriile voastre! Aici nu-i algebra ta. Aici nu cap, picioare trebuie să ai! îi zise furios Antip Țăruș colegului său de clasă, întrecându-l și pe el, și pe Ivanov.

Se ducea de râpă toată afacerea cu întrecerea programată din timp. Rămâneau de izbeliște lozincile referitoare la prietenia dintre popoare în toiul competițiilor sportive. Spătaru încercă din răspuțeri să-l ajungă pe Țăruș, ca să-i mai explice o dată deviza întrecerii, marele ei scop de educație internaționalistă, văzu, însă, că nu-i mai ajung deloc puteri: țigănașul se afla deja aproape de finiș, numai izmenele îi albeau în zarea sinilie a primăverii. Ivanov rămăsese cu mult în urma lui Țăruș. Spătaru nu avea altceva de făcut decât să meargă într-un pas cu Ivanov. Încă o clipă, și Antip Țăruș rupse panglica de sosire. Mihail Ivanovici, descumpănit totalmente, o întinde din nou, ca s-o

poată rupe umăr la umăr Ivanov și Spătaru, lucru pe care aceștia îl și făcură într-un răpăit răruț de aplauze. Eroul întrecerii era Antip Țăruș! Însă marii organizatori ai competițiilor, după ce ținură un lung sfat, îl descalificară pe Antip Țăruș sub motiv că nu figura în lista celor propuși să participe la competiție.

— Ce te-ai vârat înainte? se răsti la el Mihail Ivanovici.

— D-apoi unde să mă vâz? Înapoi?

— Tu măcar ai republică, măi Țăruș?

— Dar ce, Faraoanca noastră nu-i republică? Da șatra lui bunelu-meu?

— Degeaba suntem anunțați învingători eu și cu Ivanov. Unicul învingător ești tu, Antip! îl bătu prietenește pe umăr Spătaru.

Mihail Ivanovici, derutat cu totul și aburind ca o lipie scoasă mai mult crudă din cuptor, se apropie de Spătaru și îi zise:

— N-ai putut să-i explici acestui țigănaș să nu v-o ia înainte? Cine-i el? Pe cine reprezintă? Nici republică n-are și poporul li-i mic, migrează mereu, nu stau o clipă pe loc. Niște șătrari și mai mult nimic.

— Mihail Ivanovici, pur și simplu n-am avut puteri să-l ajung din urmă ca să-l pot instrua. Mă credeți? Dacă aș fi fost în stare să-l ajung, nu-i mai dădeam eu voie să rupă panglica, o rupeam eu singur, uitând și de prietenia dintre popoare, și de prețioasele dumneavoastră sfaturi și indicații. Mă istovisem de tot. Nu mai aveam puteri de acum, pentru că le cheltuisem la executarea „manevrelor“ dumneavoastră. Așa-mi trebuie! O să-mi fie altă dată de învățătură. Întâmplarea asta sper să vă fie de folos și dumneavoastră, Mihail Ivanovici.

— Măine avem adunare komsomolistă și te vom discuta pentru poezia „La căsuța mândrei mele“...

— Să-mi prezint și „mândra“ sau o să mă credeți pe cuvânt că o am?

— Ție, Spătarule, îți vine a râde, iar pe mine mă înăbușă plânsul. Zi și tu, ce pot raporta eu acum la komsomol, șefilor? Am ratat nu atât șansa unei competiții sportive superbe, cât aceea a expresiei pregnante a prieteniei dintre popoarele sovietice. În loc să iasă primul un rusnăcel, ne-a rupt panglica un țigănaș. Zi-i miopie politică și am terminat vorba...

*Stalin murise,
iar noi încă nu plângeam*

Vine, iată, și vestita zi de 5 martie a anului 1953. Moare, în sfârșit, deci, și Iosif Visarionovici Stalin. Pe cât își dădeau seama elevii școlii medii din centrul raional, această zi nu fusese plănuită de nimeni, ea venise cu de la șine putere. Întocmai la fel cum vine Măria sa moartea însăși. În întregul orașel se arboraseră drapele în bernă și portrete ale marelui „conducător al popoarelor“, acestea înrămate în chenar de panglici negre. Și apoi chiar în prima noapte de priveghi, niște oameni năstrușnici îi agățaseră de gât lui Stalin (bustului, bineînțeles) o solidă ghirlandă de găini moarte, iar în frunte îl pleoștiseră cu ouă clocite și îi trecuseră peste umăr o eșarfă roșie scrisă cu litere latine: „Na, satură-te, Satană, de *postăuci*, că pe ceea lume n-o să aibă cine-ți da!...”

Orice întreprindere, orice instituție, își pregătea propriul său miting de doliu. După mai multe chestiuni puse la cale în această privință, directorul școlii moldovenești, Samson Borisovici Șoiman, își oprise creionul roșu de pus „pășăruici nezburătoare“ în dreptul unui punct ce constituia mândria sa aparte, pentru că acesta era un produs al propriei sale imaginații. Cât ai zice pește, au și fost invitați la dumnealui în birou Dumitru Spătaru și Ion Dunăreanu, cei mai buni elevi din clasa a zecea.

— Ei, ia să-mi spunei cum vă pregătiți voi de marele miting de doliu legat de încetarea din viață a lui Iosif Visarionovici?

— Scriem, Samson Borisovici, amândoi, câte o poezie despre mărețul nostru conducător Stalin. Întocmai așa după cum ne-ați ordonat, îi răspunse prompt primul fruntaș la învățătură.

— Ba să avem scuzare. Eu nu v-am ordonat nimic, ci pur și simplu am intuit marea voastră durere legată de moartea prematură a lui Iosif Visarionovici.

— Diferența nu-i chiar mare, replică al doilea fruntaș la învățătură.

— Ba-i enormă această diferență, dragii mei! Dar, în fine, cum o să dați gata poeziile, pe loc mi le prezentați mie. Întâi mie, mie și numai mie! În aceste cernite zile de doliu, ca, de fapt, și până acum, eu și numai eu în persoană răspund de toată politica din școala noastră! Și nu numai din școală... Ei, dar, vorba țăranilor noștri, asta-i de acum altă găscă-n ceea traistă...

Cei doi tineri komsomoliști fruntași la învățătură își priveau șeful cu un pic de nedumerire...

— Și, după cum ziceam: politică, băieți! Vă rog să fiți atenți un moment, vulturașii mei! Vă dă oare prin cap ce se mai cere de la voi (în afară de declamarea propriilor voastre poezii), ce să mai faceți în timpul marelui miting de doliu?

— Nu...

— Apoi chiar că m-aș fi mirat să fiți voi mai deștepți decât mine... Ei, loialii mei eminenti, și chiar nu vă pricepeți câtuși de puțin?

— Nu...

— Eh, cât vă vâr eu mințile în cap, iar voi tot țărani din fundul căruței ați rămas... Dar, vorba ceea, de unde nu-i, nici Dumnezeu nu cere...

— Samson Borisovici...

— Să nu vă fie cu supărare, vulturașii mei, dar mă știți că eu față de voi nu pot să fiu decât sincer... Deci, să revenim la chestiune. În timpul mitingului de doliu voi trebuie să plângeți.

— Păi, noi și așa cred că o să plângem, îi replică Spătaru.

— Să plângem?... Și numai noi doi? întrebă la rândul său Dunăreanu.

— Tocmai aici voiam să vă aduc. Din întreaga clasă a zecea — o să plângeți numai voi doi! Au nu voi sunteți fruntea frunții în komsomol și la învățătură? Voi! Prin urmare, vouă vă revine meritul de onoare de a plânge la moartea marelui Stalin. Nu cumva ați vrea să-i văd ștergându-și ochii pe verișorii Rotaru sau pe zbânțuitul de Alexei Bulbuc, amândoi codași la învățătură și cu niște părinți de o nuanță cam antisovietică? Credeți voi că membrii corpului nostru didactic nu mă roagă, cu lacrimi în ochi, să le permit să bocească? Și încă să vedeți cu câtă plăcere ar vrea s-o facă. Și asta tocmai încă în văzul lumii. Dar le-am tăiat-o multora dintre ei: nici să-și pună în gând! Vor plânge la miting numai acei numiți de mine și aprobați deja pe listă cu pecetea organelor raionale. O, dacă ați ști cât de mult dorește să nimerească în rândurile bocitoarelor de onoare tovarășa Aglaia Mihailovna! N-am să-i permit să plângă, orișicât s-ar considera dumneaei mai tare ca mine în matematici... Uite-așa se face politică pe lume, vulturașii mei! Deci, să facem totalurile: de la voi doi se cere, în primul rând, câte o poezioară de înalt nivel politic și, în al doilea rând, câte un bocet scos din fundul inimii. Vulturașii mei, asta-i tot ce vă pretinde bietul vostru director să manifestați la acest mare miting de doliu.

— Samson Borisovici, începu bâlbâindu-se pîrpiriu de Spătaru. Dar vom putea oare noi să plângem așa... la comandă?

— Asta vroiam să vă întreb și eu, Samson Borisovici, își susținu colegul palpăul de Dunăreanu.

— Nimic mai simplu, comsomoliștii mei cei naivi. În timpul mitingului, nu vă rămâne decât să vă uitați mult timp la un punct fix și lacrimile au să vă vină singurele ca apele din munți.

— Și ce punct fix să ne alegem? Întrebă într-un glas cei doi komsomoliști frunțași în toate cele.

— Ce obiect, ziceți? La asta, vedeți voi, încă nu m-am gândit, dar găsim imediat. „Obiect, vasăzică? Pofitim! O să vă luați drept punct fix mustățile lui Iosif Visarionovici. Atâta timp cât voi, elevii, vă veți afla pe scenă și la tribună, o să aveți pe peretele din față portretul marelui nostru conducător. După ce veți citi versurile pe de rost, uitați-vă cât mai cu sârg la mustățile marelui Stalin și dați-i bătaie cu plânsul, dar cât se poate mai cu jale. Spătaru își va fixa privirea la mustața stângă, iar Dunăreanu — la dreapta. Dar să-mi plângeți ca în anii cei buni. Știți, așa, cu șiroaie cât mai lungi de lacrimi, ca ele să fie văzute până în fundul sălii, de unde fotograful vă va drege câte o poză. Ei, s-a înțeles, vulturașii mei?

— 'nțeles...

Și iată că sosește momentul mitingului de doliu. Cei doi comsomoliști frunțași în viață și la învățătură și-au declamat destul de emfatic poeziile lor legate de dispariția în lumea celor drepti a „marelui conducător al popoarelor lumii“. Dar, oricât sau străduit amândoi, n-a putut plânge nici unul dintr-înșii.

— Unde ți-s lacrimile, Spătarule? Îl ghiontea pe acesta colegul său Dunăreanu.

— Mă opintesc din răspuțeri, dar nu-mi țâșnește nici una. Iar tu de ce nu plângi?

— Și cu mine e aceeași poveste. Mă tot screm, dar se vede că mi s-a uscat fundul ochilor.

Și asta se întâmplă în timp ce aproape toți cei prezenți în clubul școlii — fără de nici o permisiune din partea directorului

Șoiman — plângeau de le săltau hainele pe dâșii. Poftindu-i pe urmă în cancelarie pe cei doi proslăviți „vulturași“, Samson Borisovici tuna și scăpăra:

— De ce n-ați plâns așa cum v-am învățat eu?

— Ne-am străduit, însă, știți, scuzați, așa, la comandă...

— Motivul e absoluta lipsă de experiență în această direcție...

— Mi-ați dus de răpă toată afacerea. Înсуși Părfănuș Ivanovici își trimisese omul său de legătură să constate cu ochii lui minunea și ce a putut dumnealui să vadă? Nici o ceapă degerată n-a văzut! Cum să nu puteți voi să plângeți, când eu, ca unor komsomoliști frunțași ce sunteți, vă ordonasem să vărsați lacrimi și, când colo, colac peste pupăză, mai toată sala, mai mult caracudă mărunță, se rupea în bocete, poți să spui, patriotice? Voi vă puteți da seama că m-ați vârat într-o daraveră politică? Dar, vulturașii mei, să știți una și bună: să nu credeți că, dacă mie o să-mi fie rău, vouă are să fie mai moale!... Nu uitați că nota voastră la purtare pentru clasa a zecea se află încă în mâna mea...

Și abia după asemenea vorbe și amenințări, drăcuiți în asemenea hal, cei doi komsomoliști frunțași la învățătură și buni prieteni, Dumitru Spătaru și Ion Dunăreanu, izbucniră în hohote amare de plâns. Cuprinzându-i aproape părintește, începu a plânge și însuși Samson Borisovici, nu înainte, însă, de a telefona, se vede că, la *enkeveden*:

— *Oni u menea zăplakali...*¹

Și acum dă-i plânset de bucurie în trei. Și numai Iosif Visarionovici Stalin, privind la ei din înălțimea cerească a unui portret, tot părea că râde mulțumit pe sub mustăți. Nu numai că râdea, ci chiar sughița de i se auzea și glasul gâlgâind gutural, ca la toți muntenii Caucazului. Râdea și năicium nu se putea opri...

¹ Au plâns ei amândoi (rus.).

Motivul

Era în anul de grație 1956, prin luna lui septembrie. Distrus cultul personalității. Distrus spiritul autocrației birocratice. Distruse, da, la Moscova, de la tribună, numai nu și în biata republica noastră, mai ales la Chișinău.

Tânărul jurnalist Dumitru Spătaru, proaspăt întors de la o facultate de ziaristică din Moscova și abia mai ieri angajat în calitate de simplu colaborator literar la ziarul „Satul Îndestulat“, își face formele de rigoare și pleacă la țară să aducă primul său reportaj. Câmpean fiind din naștere, nu se știe de ce și-a ales drept țintă a primei sale deplasări profesionale anume un sat de codru de prin părțile Nisporenilor. Sosit la fața locului, se îngrozește de cele văzute în satul Vâjnoșeni, se întoarce la redacție și scrie tot adevărul într-un articol intitulat „Cu părul sur la douăzeci de ani“. Naivul de el! Să relatezi adevăruri dureroase dintr-un sat contemporan pentru un ziar care se intitulează „Satul Îndestulat“! Ei și ce dacă a fost distrus cultul personalității?

A fost distrus de către Hrușciiov la Moscova, și nicidecum la redacția gazetei „Satul Îndestulat“, unde redactor-șef e mult stimatul nostru tovarăș Iordache.

Bine a zis cine a zis: fiecare pasăre pre limba ei piere. Naivul de Dumitru Spătaru își prezintă prima sa operă șefului de secție, tovarășului Codescurtov, om care și azi povestește cu multă mândrie cum luptase el în treizeci și șapte cu „dușmanii de clasă“ din Moldova de dincolo de Nistru. Acesta, când a citit reportajul tânărului jurnalist, și-a pus mâinile în cap, apoi și-a revenit, l-a sfredelit pe Spătaru cu o privire de șef de pe vremea primelor colectivizări și atât l-a întrebat:

— Mata îți dai bine seama ce ai scris aici?

— Prea bine, tovarășe Codescurtov.

— Apoi să știi că anume cu mânuța dumitale ți-ai făcut-o și să nu dai vina pe nimeni, a zis șeful de secție, a luat manuscrisul în mână și s-a dus să stea de vorbă cu șefii. Redactorul era în concediu. Mai mari în redacție rămăseseră Stropșa Ivan Ivanovici, secretarul organizației de partid, și Cotruțova Agripina Domentevna, șefa sindicatelor. Primul se lauda și el că a participat la organizarea primelor colhozuri de peste Nistru și, cică, mai poartă și acum în buzunar un pistol rămas din acele vremuri. A doua persoană era poreclită „parașutista“ și asta din cauză că, cică, după spusele ei, în timpul războiului ar fi fost parașutată de câteva ori peste pozițiile nemților și ar fi făcut mare prăpăd în rândurile acestora. Codescurtov, cum i-a găsit pe amândoi șefii într-un birou, le-a declarat cu o răutate ce-i făcea o anumită plăcere:

— Tovarăși, un material antisovietic!

Stropșa sare în piciorul care era mai lung decât celălalt și își duce instinctiv mâna la buzunar:

— Cine-i dușmanul de clasă?

— Dumitru Spătaru, tinerelul nostru.

Parașutistei mai să i se umfle rochiile:

— De la bun început nu mi-a plăcut băiatul ista. I-am propus să scriem împreună despre activitatea mea de pe front și m-a refuzat, fascistul!

— Acușica îi vedem dosarul, zice Stropșa și într-o clipală scoate o mapă destul de subțirică încă. Așa! S-a născut în satul Zorinești, raionul Căușeni, înainte de război...

— Vasăzică, pe vremea ocupației boierilor români, conchide semnificativ Codescurtov.

— Avem una la mână! exclamă cu bucurie parașutista.

— Îi puțin, face trist Stropșa. Numai pentru atâta nu-l putem da afară. Și ce scrie el acolo, tovarășe Codescurtov?

— Numai bazaconii, Ivan Ivanovici. Cică, oamenii culeg poama noaptea, la lumina felinarelor, și n-o culeg pentru kolhoz, ci o fură pentru interesele lor. Iar secretarul organizației locale de partid, chipurile, a scos toată fanera cu care era împrejmuită ferma de găini și a scris pe ea tot felul de lozinci privitoare la supraîmplinirea planului de ouare colectivă a găinilor socialiste...

— Agitație antisovietică! conchide Stropșa.

— Două la mână! exclamă parașutista Cotruțova.

— Cam slabă agitația. Și unde zici că a învățat băiatul ista, tovarășe Codescurtov?

— La Moscova, din păcate.

— Da, asta nu merge.

— În schimb a stat la cămin cu un român în cameră.

— Foarte bine! Asta ne aranjează.

— Numai că românul acesta a ajuns șef mare la București.

— Atunci chestiunea cu românul nu merge. Ne stricăm cu Georghiu-Dej, cu România.

— Tată-său a luptat pe front...

— De care parte?

— De partea sovietică.

— Nici asta nu merge.

— Dar taică-său striga prin Berlin că fără de moldoveni noi n-am fi birut fascismul.

— Asta mai trage la cântar.

— Trei la mână! strigă parașutista.

— Și totuși nu-l putem de afară, zice trist Stropșa. Ia să vedem noi câte hectare de pământ a avut tată-său înainte de a intra în kolhoz. Ridică receptorul: — Alo, devușca! Urgent, Zorinești!

Peste o habă se află că tatăl lui Dumitru Spătaru, în anii țărăniei sale, a avut numai trei hectare de pământ. Stropșa Ivan Ivanovici își duce dreapta la buzunarul în care ținea mai înainte pistoalele și cât pe ce să plângă de durere:

— Dacă ar fi avut patru hectare, îl puteam numi mijlocaș, dar așa nu e decât un nevoiaș. Mă mir, de unde are Dumitru Spătaru gânduri antisovietice, când taică-său a avut numai trei hectare. Înțeleg, dacă ar fi avut mai multe hectare, dar așa...

— Și adică nu putem sa-l dăm de-a tumba din redacție? întrebă într-un glas Cotruțova și Codescurtov.

— Ba putem.

— Și ce motiv îi găsim?

— Motivul? Nimic mai simplu. Din motiv... că nu-i găsim nici un motiv... În biografia dumnealui, s-o știți de la mine, ceva nu-i curat...

O aniversare furtunoasă

Era puțin trecut de jumătatea lunii august a anului 1959. De unde și în ce fel, greu de spus, dar se dăduse șfară în țară că pe la sfârșitul lui gustar se împlinesc exact 600 de ani de la descălecarea a doua a Moldovei și de la înființarea statului feudal moldovenesc. Bucurie în inimile „naționaliștilor“ localnici, griji și nevoi pe capul celor responsabili de ideologia comunistă și de internaționalismul proletar. De fapt, aceștia din urmă luaseră toate măsurile de rigoare întru zădărnicierea vreunei posibile tentative de aniversare a evenimentului: nici radioul, nici presa să nu sufle vreun cuvânt, nici un fel de pregătire oficială pentru inevitabila serbare. „Moldovioara sovietică“, oficiosul moldovenesc de partid, luase apă în gură, în timp ce „Moldavușca“, gazeta rusească de partid, —

prin ce minune, Doamne? — a strecurat în paginile sale câteva rânduri de informație despre cei 600 de ani ai Moldovei, fapt care a costat-o câteva capete de șefi de secții și de ceva caracudă de mai mică importanță. Între timp se mai șoptea câte ceva prin coridoarele mai întunecoase ale Academiei de științe, grupuri mici, de nu mai mult de trei persoane, când la un colț de stradă, când în hruba vreunei bodegi, își dădeau sfios cu părerea că ar fi bine să nu fie rău, dar uite că sinistrul imperiu cu siberiile sale... mai știi la ce recurge?...

Și iată deci că și de data aceasta, în sânul oamenilor de creație, mai curajoși s-au dovedit tot „cei trei crai de la răsărit“, tot „sfânta treime“, cum îi porecliseră atât gurile rele, cât și cele bune: Dumitru Spătaru (colaborator la revista de satiră și umor „Ardeiașul“), Vlad Doiniță și Alecu Pruteanu (ambii de la radiodifuziunea moldovenească). Cum se aflau, ca de multe alte ori, în fundul „gropii“ lui Monea de lângă Teatrul Moldovenesc și discutau despre poezie, tustrei făcând parte din numeroasa cohortă a tinerilor condeieri, la un moment dat s-au pomenit întrebându-se cu toată seriozitatea:

— Dar cu aniversarea Moldovei ce ne facem?

La care întrebare tot ei și-au răspuns:

— O sărbătorim la cel mai înalt nivel!

Dar când și în ce fel? Pentru a dezbate mai detaliat problema, cei „trei crai“ s-au retras în tihnita incintă a redacției revistei de satiră și umor. Transnistreanul Vlad Doiniță, poreclit pe ascuns „șantistul“, rămăsese după război copil orfan și ajunsese discipolul unei școli de balet din Leningrad, ahtiat grozav de tot ce ținea de cultura și istoria moldovenilor (limba o învățase acolo din dicționare ruso-române), propuse franc și mândru:

— Organizăm o manifestație pe strada Lenin!

Alecu Pruteanu aprobă pe loc:

— Minunat! Mai bine nici că se poate.

Dumitru Spătaru se arată mai cumpătat:

— Tu, Vlade, și așa ți-ai petrecut copilăria și adolescența la nord, nu cumva ai vrea să te pomenești acum și dincolo de cercul polar?

— Cine și ce are cu Moldova mea și dragostea pe care eu vreau să i-o exprim?

— Să nu uităm, Vlade, că nu numai tu iubești Moldova. O iubesc mai mulți... și de aici i se trag ei toate belelele. Întrucât cercurile oficiale, după cum vedem, n-au de gând să consemneze această dată, vor s-o treacă sub tăcere, cred că și noi, ca persoane particulare, s-ar cuveni să celebrăm evenimentul în limitele unei modestii onorabile.

— Modest — da, însă cu toată dragostea pentru Moldova! rostiseră într-un singur glas Vlad Doiniță și Alecu Pruteanu. Și atunci ce ne propui, Dumitre?

— Propun să ne adunăm într-un local vreo douăzeci din cei mai patrioți jurnaliști, să ținem câte o cuvântare, să-i zicem vreun cântec mai de dragoste de țară și chiar să ciocnim câte un pahar în onoarea evenimentului istoric și a eroilor neamului.

— Cam modest, dar se acceptă, căzu de acord balerinul transnistrean. Drept local propun restaurantul „Moldovița“.

Îi veni rândul la vorbă și lui Alecu Pruteanu:

— Acum să purcedem la întocmirea listei invitațiilor, dar mai întâi propun să alcătuim textul invitației.

— Invitația, zice Vlad Doiniță, propun să fie în grafie latină și să poarte pe frontispiciu silueta bourului istoric al lui Dragoș Vodă.

— Cu grafie latină și cu bour, încuviință Alecu Pruteanu, dar n-ar strica să fie alcătuită în vechea limbă a cronicarilor. Hai, Dumitraș, pune-ți mintea la contribuție, că în această materie tu ești cel mai căpos.

Dumitru Spătaru:

— Textul ar putea să sune cam în felul următor: „Onorate domn și vlădică.... venim spre a ne închina în fața preacinstitei Dumneavoastră persoane... să pohtiți a da ochii cu noi în această zi de pohfală.... Dar să veniți fără de muieri, așijderi fără de arme.. “

Vlad Doiniță:

— Mult prea bine! Dar expresia asta: „...așijderi fără de arme“ — nu e prea deocheată?

Alecu Pruteanu:

— E în limba veche, ce te temi? Tocmai tu să te temi, Vlade? Deci, în încheiere, ce aș avea de spus? Noi trei suntem nucleul inițiatoric de sărbătorire a acestei aniversari. Acum nu ne rămâne decât să tragem la tipar invitațiile. Am eu doi băieți de treabă la tânăra noastră televiziune: Vanea Torbălungă — poet și Tudor Zămos — fotograf. Alecu Pruteanu uitase că cei doi bravi tineri intelectuali ai republicii sunt și niște turnători de forță: amândoi terminaseră școala superioară de miliție, având fiecare din ei același grad aflat în continuă creștere. Acești doi zmei ai securității, când ajunseră la ultimele cuvinte ale copilăroasei invitații, s-au uitat cu subînțeles unul la altul și acesta le-a fost răspunsul:

—Băieți, nici o grijă! Chiar astăzi aranjăm totul...

Și zeloșii turnători s-au ținut de cuvânt: în doi timpi și trei mișcări i-au aranjat pe „cei trei crai“ acolo unde aveau datoria s-o facă...

Șeful securității își convocă imediat într-o ședință subalternii cei mai breji:

— Cu ce vă ocupați la ora aceasta, aș vrea să vă întreb, draguții mei tovarași? Căutați spioni americani prin păpușoai? Prin buruiene și bufete? Credeți că ei sunt atât de proști să vă cadă în mâini ca musca în lapte? Și astea toate în timp ce naționaliștii

noștri locali și-au prea dat în petic și iată-i că acționează liberi și nearestați! Unde și-s ochii matale, tovarășe „Ciclop“? Pardon, tovarășe Codescurtov.

„Ciclopul“, un zdrachon cu ochiul stâng astupat de o legătură neagră, își ceru scuzele de rigoare:

— Să mă iertați, Părfănuț Ivanovici, dar dacă-i vorba despre inițiatorii sărbătoririi a 600 de ani ai Moldovei Sovietice... adică încă nesovietică pe atunci, păi în acest caz ați greșit adresa: de oamenii de artă se ocupă tovarășul Scornescu — el e mereu în mijlocul lor, și pe la adunări și pe la petreceri...

Scornescu sări ca ars:

— Da, tovarășe „Ciclop“, pardon, Codescurtov, eu mă aflu mereu în mijlocul oamenilor de artă și de aceea știu prea bine ce zace în fiecare dintre ei. Părfănuț Ivanovici, vă rog să mă credeți, eu aveam în față textul acestei sinistre tentative de sărbătorire a 600 de ani ai Moldovei încă din momentul când i se pusese ultimul punct...

Părfănuț Ivanovici, mândru:

— Și foarte bine, înseamnă că obiecțiile mele de data trecută vi le-ați însușit pe deplin. Dar aș vrea să vă întreb pe loc și să vă iau din scurt: de ce încă nu mi-ați raportat cazul?

— Părfănuț Ivanovici, poftim donosul, adică raportul, îi gata gătuț, încă o clipă și vi l-aș fi prezentat.

— Prea bine, tovarășe Scornescu. Ce aveți de spus privitor la ultima frază din textul invitației?

— Părfănuț Ivanovici, scuzați, dar aici s-ar cuveni să interveniți Dumneavoastră cu priceperea care vă caracterizează.

— Dragii mei securiști! Ascultați cum sună ultima frază a odioasei invitații: „Veniți fără de muieri, așijderi fără de arme“. Fără de muieri, de, mai înțeleg, că, vorba ceea, cine se duce la

război cu soția la brațetă? Dar ce vrea să însemne acest „fără de arme”? Vrea să însemne un singur lucru: organizația aceasta dispune de arme, iar la întrunirea festivă frunțașii ei sunt invitați să se prezinte neînarmați. Dacă au arme, unde le ascund și când au de gând să ne dea prima lovitură? Vă rog să luați lucrurile cât mai în serios. Nu uitați că au trecut numai trei ani de la evenimentele din Ungaria. Nichita Sergheevici Hrușciov ne atrage atenția asupra obligațiunii de a fi cât mai vigilenți în privința unei posibile rebeliuni interne. Nu cumva ați vrea chiar Moldova noastră să facă pocinogul? Prin urmare, se anunță starea de necesitate. Republica e un teatru, iar noi vom fi toți cu ochii în patru...

Blajinul redactor al revistei de satiră și umor, Zăbovitu, a fost de astă dată cât se poate de sever:

— Măi Dumitraș, tu îți dai seama ce vreți voi să faceți?

— Nimic deosebit. Să spunem câte un cuvânt despre Moldova și foștii ei bărbați de stat, să ne felicităm unul pe altul cu prilejul acestei aniversări și nimic mai mult.

— „Nimic mai mult“... Cuvinte despre Moldova, felicitări cordiale cu acest prilej — și aceasta vă pare puțin? Aveți vreo autorizație din partea cuiva?

— Dar cine ar fi deșteptul care ne-ar da-o? Nu cumva ați vrea să ajungem până la secretarul general al partidului?

— Să știți că în felul acesta ați fi procedat mai cu cap. Vi s-ar fi interzis încă înainte de a ajunge la mauzoleul lui Lenin, ați fi fost arestați și nu se știe unde v-ar fi strălucit acum ochii...

— Hai nu ne mai speriați ca pe vremea cultului personalității lui Stalin.

— Să nu uiți, Dumitrașe, că, dacă am dărâmat cultul personalității, înseamnă că suntem liberi să atacăm și puterea sovietică...

— Dar cine are de gând să atace puterea sovietică?

— Cum cine? Păi chiar voi, acești țipălăi, care vreți să consemnați aniversarea a 600-a a Moldovei. Nu uita că Moldova îi și dincolo de Prut, lasă-i s-o serbeze ei, pe când peticul nostru de pământ se numește Basarabia... Basarabia sovietică. Cei de peste Prut sunt români, iar noi suntem moldoveni... moldoveni basarabeni...

— Doamne sfinte, doamne, Ivan Petrovici, de ce atâta politică falsă la un lucru de nimic?

— Ei, lasă, băiețele, că nu mai este lucrul ista chiar de nimic, cum vrei mata să mi-l prezinți. De-ar fi așa, și organele m-ar lăsa în pace... Sfatul meu iată care-i: nici un fel de aniversare, nici un fel de manifestare. Stați molcomi pe la cuiburile voastre, cât îi lucrul cu cinste. Pe loc repaus...

La prânz Spătaru îi întâlnește pe ceilalți doi membri ai „nucleului organizatoric“. Cel mai descurajat i s-a părut Vlad Doiniță:

— Ne-a chemat pe amândoi șeful radiodifuziunii. Ne-a pus ultimatum: dacă participăm la aniversare, să nu mai călcăm pe la redacție.

Alecu Pruteanu, cu mult mai optimist:

— A spus-o și el, ca să ne mai sperie. Ce mai atâta vorbă, de parcă am pregăti o rebeliune, o lovitură de stat?

— Cât am învățat la Leningrad, nu mă supăram pa alte seminiții că nu ne cunosc limba, dar când văd că veneticii din Moldova nici a da „bună ziua“ nu s-au învățat, iar o parte din consângenii noștri se mândresc cu faptul că nu-și cunosc bine originea și năvălesc să-și dea copiii la școli rusești, zău că-mi vine să-i plâng de milă acestui prea blând și supus neam al meu. Acum, Dumitraș, ia te uită ce scriu ziarele de ieri și de azi și, te asigur, la fel vor scrie și cele de mâine. O românofobie

furibundă, se trage un hotar între moldoveni și români. Și apoi atac frontal împotriva așa-zişilor „naționaliști“, primii dintre care am fi noi, cei care vrem să sărbătorim jubileul de 600 ani ai Moldovei. Până și cea mai prizărită foaie volantă, „Gudok Moldavușki“, ia să vezi până unde ajunge, citez: „Astăzi, când înhămăm la garniturile noastre câte două locomotive, când tot poporul din țară ne aplaudă, s-au găsit câteva persoane pretinse a fi de creație, care vor să organizeze sărbătorirea unui dubios jubileu al republicii noastre profund socialiste și sovietice... “ Ei, Dumitraș, zi și tu, poate că ne decidem de aniversare?

— În nici un caz! se grăbi să declare Alecu Pruteanu. Și Dumitru îl susținu:

— Nici un fel de decizie! Vlade, nu te mai recunosc! Unde ți-i patriotismul tău de moldovean crescut în afara hotarelor republicii? Dacă nu ne adunăm toți cei invitați la restaurant și dacă nu demonstrăm celor care ne vor urmări că n-am avut altă intenție decât a rosti o urare întru binele acestui pământ, atunci sărmana noastră securitate va putea crede ca ne-am retras în ilegalitate și va începe febrila căutare a armelor, de care m-a pus dracul sa le pomenesc în năstrușnica invitație. Apropo, Alecule, invitațiile sunt expediate destinatarilor?

— După cum ne-am înțeles.

— Dragă Alecule, dar cei doi amici ai dumitale de la televiziune nu sunt decât niște turnători ordinari.

— De unde ai luat-o?

— D-apoi de unde a aflat securitatea despre invitație numai la câteva minute după ce le-am înmânat textul?

— Dragul meu, securitatea are mulți ochi, multe urechi.

— Da, mulți și multe. Dar cele mai fidele sunt cele aparținând poetului și fotografului dumitale.

— Ce dovezi ai?

— Au terminat amândoi școala superioară de miliție. Chiar șeful meu mi-a spus-o. Dar asta nu mai are importanță. Oricare ar fi împrejurările, mâine pe la ora cinci, ne adunăm toți în parcul „Pușkin“, depunem flori la monumentul lui Ștefan cel Mare și o luăm spre restaurant, unde vom sărbători istorica noastră aniversare. Iar acum haideți pe la gazdele cui ne are...

Primul se porni Vlad Doiniță. Dumitru Spătaru observă că de după un colț de stradă un cetățean cu pălărie cu boruri mari îi luă urma. Alt cetățean, și tot cu pălărie cu boruri mari, se luă după Alecu Dunăreanu, îl ajunse din urmă și parcă-parcă vroia să-l ia de braț. Când să cârnească și Spătaru spre Valea Dicescu, unde stătea în gazdă, un alt tip, îmbrăcat exact ca primul, se desprinsese de tulpina unui copac și, când l-a ajuns din urmă, i se adresă:

— Îmi dați voie să vă întreb ceva?

— Poftim.

— Dumneavoastră sunteți Dumitru Spătaru?

— Da. Eu sunt. Dar ce-i?

— Îmi zice Nicu Cotoroașă. Îmi plac articolele Dumneavoastră bătaioase de tot. Și versurile Dumneavoastră îmi plac, mai ales cele satirice.

— Mulțumesc pentru complimente. Dacă vreți, treceți pe la noi, pe la redacție.

— Și eu scriu versuri. Poate dăm pe la mine, că nu-i departe...

— Scuzați, sunt grăbit. Mâine mă așteaptă lucruri mari...

Nicu Cotoroașă își tufli pălăria pe ceafă și găsi de cuviință să-l sfătuiască pe tânărul poetastru:

— N-ar strica, tovarășe Spătaru, să te gândești bine azi ce ai de gând să faci mâine. Vezi să nu-ți permiți vreun pas greșit. Mai întâi măsoară și pe urmă taie...

Când să deschidă portița curții la casa unde stătea în gazdă, stăpânul îi răsări în față ca din pământ:

— Tovarășe Spătaru, vuiuște orașul întreg. Ce aveți de gând să întreprindeți? Încă mai ești cu caș la gură și de acuma te vâri în politică. Vrei să nimeresti în Sibiri? Pot să-ți povestesc eu ce-i prin locurile acelea, că acolo mi-am măcinat zece ani din viață. Ești băiat cu scaun la cap și ar trebui să-ți dai seama că imperiul ista țarist încă n-a întors nimănuui nici o brazdă din pământurile pe care le-a cotropit de la alte popoare. Te-ai găsit mata mai deștept și încă alți doi-trei țâncani ca să luptați cu Cremlinul?

— Care luptă, bade Ștefan? Vrem să închinăm câte un pahar de vin în cinstea mării sărbători de 600 ani ai Moldovei...

— Un pahar de vin, zici? Iată acuși ai să iei paharul, dar numai nu înainte ca să-ți spun că de acum de două zile vreo câțiva așa-ziși tehnicieni sanitari îmi tot dau ghes pe la baie și veceu și mai ales prin camera dumatăle. Adică e atât de greu să-ți dai seama ce caută ei? Afișe. Literatură interzisă. Și, desigur, arme...

— Bade Ștefan, securiștii iștia s-au prostit cu totul. și asta în timp ce noi nu vrem să facem decât sa rostim un cuvânt patriotic și să ciocnim câte un pahar de vin cu cei mai buni dintre amicii noștri...

— Amici, zici? Apoi iată că unul, nici nu știu cum îl cheamă, te și așteaptă în foișor.

Dumitru Spătaru se apropie de insul din foișor. Un străin în toată legea: îl vedea pentru prima dată, un om între două vârste, purtând ochelari negri și în mână un baston solid.

— Șezi, tinere. Numele meu prea puțin are a-ți spune. Zi-mi Uncheșule și am terminat. Am auzit și eu de manifestările patriotice pe care vrei să le întreprinzi dumneata cu tovarășii dumatăle de idei. Să știți ca nu vă așteaptă nimic bun în cel mai apropiat viitor. Dar asta nu înseamnă că trebuie să dați înapoi.

Nici un pas îndărăt. De acum, dacă vrei să vă vârați gâtul în laț, încaltea salvați-ne de puterea asta diavolească. Salvați-ne și veți deveni martiri ai neamului...

— Dar nu mai suntem noi nici un fel de martiri... ia acolo o cuvântare și un pahar de vin...

— Vin? Poftim că îți las damigeana plină. Tinere, în persoana dumitale și a altora ca dumneata eu văd salvarea națiunii noastre. Să nu vă temeți de ghețurile Siberiei. În curând va sosi timpul când noi le vom topi cu suflarea noastră românească. Adio și n-am cuvinte. Curaj, tinere! Cum spunea poetul: „Pentru țară mori și-ți va fi mormântu-ncununat cu flori...”

Bădița Ștefan îl petrecu pe misteriosul străin și fu cât pe ce să strige din portiță:

— Dumitraș, încă unul! Să-i dau drumul?

— Aista-i tatăl meu, lasă-l să intre.

Anton Spătaru nu apucase să-și dezlege bine desagiile cu merinde și udătură, că se și puse pe probozeală:

— Măi Dumitraș, măi! Ce-i cu tine? Vrei să te joci cu rușii? Nu știi că au mai încercat și alții și rușii i-au dus atât de departe, că nici numele nu le-a mai venit înapoi? Ce-ți trebuie ție să strigi sus și tare că ești român, când îi bine și moldovean să fii... că în suflet tot român ești... Aud că ți-ai adunat o ceată de camarazi...

— Nici un fel de ceată. Ia acolo niște colegi... vrem să rostim câte un cuvânt la un pahar de vin...

— Poftim, iacă-tă, tată-tău ți-a adus vin, cinstește și rostește cuvinte câte vrei... Dar contra puterii să nu mergi, că departe n-ai să ajungi. Basarabia-i țară mică și nu poate scăpa de puterile cele mari. Încă Rusia țarului și-a înfipt în ea amândouă ghearele și amândouă clonțurile și nu vrea sa-i deie drumul nici în ruptul capului. Noi suntem oameni mici, ne supunem celor care-s mai mari ca noi. Ne-au pus românii să tragem în sovietici — am

tras, ne-au pus pe urmă rușii să tragem în nemți — și am tras și în nemți. Încă bine că i-am biruit pe nemți, da-ți închipui dacă puneau nemții mâna pe noi și ne mai mânau să tragem, să zicem, în englezi?.. Dar ia stai oleacă, ce zgomot ca de tanc se aude pe hudița asta a voastră?

Spre gazda lui Dumitraș venea un camion blindat. Ulița, plină de hopuri, îl scutura ca de friguri. În dreptul porții mașina scoate un ultim furnăit și se oprește. Anton Spătaru i se adresează fiului:

— Dumitraș, fugi! Aista a venit după tine.

— Hai, tată, că nu mai este el dracul chiar atât de negru cum îl fac oamenii.

Ușa camionului blindat se deschide și un tânăr șofer mecanic se apropie de portiță.

— Baieț cana di apa.

— *Pojalusta*, poftim încoace! se grăbi să intre pe fir Anton Spătaru.

Dar încă nu se astâmpărase bine colbul ridicat de mașina militară, că prin dreptul gazdei lui Dumitraș trecu și un pluton de soldați.

— Tată, îi poștești și pe aiștia la vinul matale?

— Nu, că n-o să-mi ajungă. Dar s-o știi de la mine, că ei nu degeaba au rătăcit pe sub geamurile voastre...

... A doua zi „cei trei crai de la răsărit“ și invitații lor urmau să se adune în parcul „Pușkin“. La ora fixată, s-au prezentat numai „cei trei crai“. Tustrei în haine de gală, tustrei cu flori în mână. Dar invitații iei de unde nu-s. Peste o oră, își arată capul dintr-un tufar și Andrei Cosașu, amarezul dulce al fetelor de măritat, poet și el, bun de gură, dar precaut din cale afară.

— Măi, fugiți cât nu-i târziu! S-a aflat totul! Ne-au trădat Torbălungă și Zămos. Toți invitații noștri sunt trimiși în deplasări. Restaurantul „Moldovița“ e închis pentru reparații, deși acestea

s-au încheiat abia deunăzi. Dacă vă duceți să depuneți flori la monumentul lui Ștefan cel Mare, poftim, luați și florile mele, că eu plec urgent în deplasare, mă trimite însuși redactorul-șef.

Celor trei activiști ai nucleului organizatoric, în drumul lor pe alea din spatele lui Ștefan, nu le-a fost greu să depună florile la picioarele statuii și asta cu mult înainte ca milițienii de gardă să-i observe, întrucât aceștia așteptau ca „patrioții“ nedoriti să vină de undeva din largul pieții.

— Băieți! li se adresează camarazilor Dumitru Spătaru. Nici un fel de panică. Dacă „Moldovița“-i închisă, mergem la restaurantul de la gară!

Aici numai bine dau de Tudorel Dunăreanu și Filimon Floca, amândoi studenți la Moscova: unul — la școala de actorie, altul — la Institutul de arte plastice. Vlad Doiniță îi somă pe loc:

— Măi, dacă sunteți patrioți, urmați-ne.

— Suntem patrioți și vă urmăm cu plăcere.

Deși restaurantul era plin de clienți, un chelner cunoscut le eliberă o masă, chiar lângă o fereastră, aproape de care repede se postaseră vreo doi copoi cu pălării cu boruri largi. Primul, de fapt — și ultimul, toast l-a rostit Dumitru Spătaru:

— Fraților, în aceste zile se împlinesc 600 de ani de existență a Statului moldovenesc. Fie ca în aceste clipe să ne amintim cu pietate de toți domnitorii țării noastre, care au luptat pentru neatârnamarea românilor. Hip-hip, ura!

După ce au ciocnit paharele și le-au dat de dușcă, au prins a intona ușor „Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte!“, dar s-au împotmolit chiar după prima strofă: nimeni nu știa textul mai departe. În fond, la asta s-a și redus toată festivitatea. În continuare firul discuțiilor se împletea multicolor din temele propuse de către cei cinci meseni „patrioți“. Rareori câte un tip de la mesele vecine arunca parcă întâmplător câte o frază instigatoare. Cum Tudorel Dunăreanu

vorbea mereu cu respect subliniat pentru normele ortoepice și de dicțiune, un hojmălău de la o masă vecină îl atacă:

— Spuneți, vă rog, nu cumva sunteți din România, de vorbiți așa de frumos?

— După cum vedeți, domnule, prinse a se fasoli Dunăreanu, nu e absolut necesar să fii din România, ca să poți vorbi cât de cât corect românește. Eu, bunăoară, m-am născut aici nu departe, pe malul Botnei, dar parcă Botna nu-i românească și ea?

— O, da, desigur, încuviință hojmălăul și își notă iute ceva într-un carnețel. Când cei cinci tineri „naționaliști“ au plătit muzica și au încins o sârbă în mijlocul restaurantului, o mulțime de țărani-pasageri și-au trântit cușmele în pământ și s-au prins și ei în iureșul dansului. Hojmălăul și alți ciraci ai săi abia de pridideau să-i treacă prin strunga minții lor pe toți „antisovieticii“ cuprinși într-un fel de răzvrătită horă a unirii.

...Noaptea târziu, când sa se despartă, Filimon Floca făcu o propunere pur flăcăiască:

— Iar acum haidem la fete. Dumitraș, la ora unsprezece să-mi fii pe strada Gorki, știi tu unde...

Toți s-au dus care și încotro, fiecare având câte un copoi din urmă. Căăruiua lui Dumitru Spătaru trebuia să treacă prin fața monumentului lui Ștefan cel Mare și, mai departe, prin parcul „Pușkin“. Greu de spus la ce se gândea acum eroul nostru, dar când să urce treptele ce duceau spre statuie, la un moment dat i se împleticiră picioarele, căzu în patru labe și, natural, rosti și vreun blestem adresat sieși. Tocmai în acest moment observă de după grilajul din dreapta o scăpărare de lumină asemeni unui blitz de aparat fotografic. Să fi fost vreo scamatorie a agentului secret? Nu, că acesta rămăsese undeva în urmă...

Traversând parcul în curmeziș, Dumitru Spătaru sosi în sfârșit la locul indicat de Filimon Floca.

— Hai, măi poetule, că fetele ne așteaptă de mult. Ele încă n-au văzut scriitor la ele acasă...

Peste jumătate de oră, „Ciclopul“, pardon, Codescurtov, radiind de bucurie și fluturând o fotografie flască, abia ieșită din leșia fixatorului, bătu la ușa șefului.

— Părfănuș Ivanovici, cât îi de prost blitzul meu, dar m-a ajutat să-l fixeze pe Dumitru Spătaru, naționalistul numărul unu. Priviți-l cum îi sărută ciubotele lui Ștefan cel Mare. A depus și jurământul.

— Ce fel de jurământ? Cum sună?

— Strașnic jurământ, Părfănuș Ivanovici! Numai că să-mi dați scuzare, eu stau prost cu limba moldovenească și pe urmă încă acest Spătaru o ținea tot într-un accent românesc, așa că... scuzare...

— Măine, la ora nouă, acești „trei crai de la răsărit“ să fie eliberați din servicii! S-a înțeles?

— Înțeles, Părfănuș Ivanovici!

... A doua zi, pe la ora zece, când toți „cei trei crai de la răsărit“ se prezentară la slujbă, șefii lor îi așteptau cu ordinele de concediere în dinți...

Era, vasăzică, pe la sfârșitul lui august 1959. Cu chiu cu vai, ca orfan de război și fost student la Leningrad, Vlad Doiniță reușise să obțină un post de balerin la teatrul respectiv din Chișinău. Ce-o fi zis șefii: învârtească-se cât o vrea, numai să tacă din gură. Dumitru Spătaru rămase fără lucru mai bine de un an. Numai unul din fosta „sfântă“ treime, Alecu Pruteanu, izbuti în timp de-o săptămână să se angajeze la niște cursuri de traducători pentru turiștii români... Nici mai mult, nici mai puțin! Parafrazându-l pe Coșbuc, chiar că-ți vine a zice: trei, Doamne, și din toți trei... unul de-al lor... V-am mai spus: era pe la sfârșitul lui august 1959...

TEATRU

1985

Portretul

(Comedie satirică în două acte)

PERSONAJELE:

OCTAVIAN GHEORGHEVICI MOTOTOL, directorul unei fabrici de covoare

MAGDALENA BORISOVNA PARAȘUTĂ, șefa secției cadre

AUREL ZBANCIU, conducătorul cercului de dans

VERONICA, conducătoare de cor

CLĂTINICI, pictor

DOROBANȚ, reprezentant al industriei ușoare locale

MOȘ COTRUȚĂ, paznic

LAPIDATU, șeful oficiului poștal

ZDRONCEA, corector la gazeta raională

SAFTA ARONOVNA, specialistă în domeniul artelor plastice

OMUL CU MASCĂ

ȘEPTICHIN, inspector de la minister

JAN CORLATE, pretins turist străin

ADELAIDA PRIPON, pictoriță

Acțiunea putea să aibă loc prin anii optzeci într-un centru raional din Moldova.

Actul I

O camera spațioasă. Fereastră în dreapta, fereastră în stânga. Între ele – o ușă. Ușă și în partea dreaptă. În centru – masa de lucru a MAGDALENEI BORISOVNA, ceva mai spre stânga – o masă mai mică, a lui AUREL. Ușa din dreapta, când se deschide, acoperă portretul NECUNOSCUȚULUI.

MAGDALENA (*o femeie între două vârste, foarte principială, mai ales atunci când e vorba despre propriul său punct de vedere, vorbește la telefon*): Da, draga mea, datoria noastră e de a deveni noi înșine directori și directoare. Emancipare, la urma urmelor, fire-ar să fie și asta... mergem doar spre matriarhat cu pași siguri... Destul cât am fost în roluri de interimari... Da, într-adevăr, cât o să mai așteptăm daruri de la natură?.. (*Pune receptorul în furcă. Către portretul Necunoscutului.*) Ei, dragă Necunoscutule, a sosit timpul să-mi dai o mână de ajutor... Cred că mă înțelegi...

Prin ușa din dreapta vine MOTOTOL. De statură mijlocie, sub patruzeci de ani. Volubil, iute.

MOTOTOL (*strângându-i Magdalenei mâna*): Ca pe un locțiitor ce-mi sunteți în problema cadrelor, vă felicit încă o dată cu prilejul împlinirii și depășirii planului de producție al fabricii noastre.

MAGDALENA: De asemeni și eu pe Dumneavoastră, ca director ce ne sunteți.

MOTOTOL: De-pă-și-re! Planul pentru 1980 – depășit! Luați notă: pentru prima dată în ultimii trei ani!

MAGDALENA: Și asta de când director sunteți Dumneavoastră.

MOTOTOL: Iar locțiitor – Dumneavoastră.

MAGDALENA: ...Eu, de, cu problema cadrelor.

MOTOTOL: Da, într-adevăr, cadrele hotărăsc totul. Astăzi din partea trustului nostru urmează să vină pentru a ne felicita cu prilejul depășirii planului de producție însuși tovarășul Dorobanț. În cuvântul nostru de răspuns n-ar strica să spunem câteva vorbe și despre cadrele noastre...

MAGDALENA: Am putea să Vă luăm drept exemplu pe Dumneavoastră, Octavian Gheorghevici...

MOTOTOL: Vai, Magdalena Borisovna, de ce adică tocmai pe mine?

MAGDALENA: Să nu fim modești, Octavian Gheorghevici! Toată lumea știe că Dumneavoastră, când erați copil, în timpul negru al ocupației, ați păscut oile altora, iar astăzi, în vremea noastră, scărmănați lâna oilor noastre atotnorodnice, adică, mai pe scurt, ați devenit director al fabricii de covoare.

MOTOTOL: Vai, să nu întrecem măsura, Magdalena Borisovna! La ce bun să răscolim trecutul? Mai bine să vorbim despre chipul moral al lucrătorilor noștri: atunci mai bun exemplu decât cel al Dumneavoastră nici că putem găsi, Magdalena Borisovna.

MAGDALENA: Mă faceți să roșesc.

MOTOTOL: Să nu fim modești, să nu fim! Știm cu toții că atunci când soțul v-a devenit insuportabil, Dumneavoastră, fără a sta prea mult la îndoială, nu ați făcut nici un compromis, ci dimpotrivă – ați trecut la alt soț. Sincer și cu pieptul deschis!

MAGDALENA: Face oare să vorbim despre asta...

MOTOTOL: Face. În momentul când noi am depășit planul de producție, face să vorbim. Sau să luăm, bunăoară, pe alți lucrători ai fabricii noastre. Ia să mi-l chemați aici pe conducătorul cercului nostru de dansatori!

MAGDALENA (*la selector*): Tovarășe Aurel Zbanciu!

Prin ușa din dreapta apare AUREL ZBANCIU. Un băiat tânăr, foarte naiv. Are pas de dansator.

MOTOTOL (*către Aurel*): Ei, tovarășe Zbanciu, și totuși de ce i-au crăpat dansatorului nostru pantalonii la ultimul concert?

AUREL: Păi, e cel mai focus dansator...

MOTOTOL: Ați văzut, Magdalena Borisovna! Care fabrică

mai are așa dansatori? Se frământă în joc până le crapă pantalonii...

MAGDALENA: Ce-i drept nu-i minciună, le crapă pantalonii...

MOTOTOL: Dar ia să mi-l chemați acum pe conducătorul cercului coral!

MAGDALENA (*la selector*): Veronica!

Prin ușa din stânga apare VERONICA. Foarte simpatică, de o vârstă cu AUREL. Luptă cu blužița care nu o ascultă și niciodată nu vrea să-i acopere sânii optimiști.

MOTOTOL: Tovarășă Veronica...

VERONICA: ...Sâlimonovna.

MOTOTOL: Da, Sâlimonovna. Și așa, în câte limbi cântă corul nostru?

VERONICA: Acum în șase, adică în șapte.

MOTOTOL: A mai apărut cineva?

VERONICA: Da, a mai apărut încă unul. Turc de naționalitate.

MOTOTOL: Turc?

VERONICA: Da. Repatriat. Zice că încă un străbunel deal dumnealui s-ar fi născut pe meleagurile noastre în vremea unor invazii de-ale lor...

MOTOTOL: Și cântă pe turcește?

VERONICA. Da, pe turcește.

MOTOTOL: Foarte bine, dar dumneata ai controlat ce cântă el acolo?

VERONICA: Academia ne-a promis un traducător.

MOTOTOL: Apoi băgați de seamă ce cântă...

MAGDALENA (*Veronicăi*): Fii mai atentă cu asemenea cadre.

MOTOTOL (*Magdalenei*): Iar acum să mi-l aduceți încoace pe pictorul nostru.

MAGDALENA (*la selector*): Tovarășe Clătiniți!

Prin ușa din stânga își face apariția CLĂTINICI. Îmbrăcat neglijent, fumează. Poartă o prăjină, de vârful căreia este agățată o bucată de covor îngust.

MOTOTOL: Sau să trecem la alt exemplu – pictorul nostru Clătiniți. (*Către Clătiniți.*) Ce școală ai terminat dumneata?

CLĂTINICI: De pictură, din Chișinău.

MOTOTOL: Ați văzut – din Chișinău! Dar dumnealui n-a rămas în capitală, ci a venit să lucreze la noi!

CLĂTINICI: Cei de acolo nu vroiau să-mi deie drumul. Eu însă am hotărât să mă contopesc cu masele populare.

MOTOTOL: Formidabil! Frumos cadru.

MOTOTOL: (*către toți*): Tovarăși! Iată că anume aceste frumoase calități ale dumneavoastră aș vrea să le demonstrați astăzi, când va veni tovarășul Dorobanț să ne felicite – pentru prima dată – cu prilejul depășirii planului nostru de producție.

VERONICA: Dar cu cât am depășit planul?

CLĂTINICI (*își scutură „drapelul”*): Cu jumătate de covor, poftim.

Toți privesc la jumătatea de covor, pe care este înfățișat un balaur.

AUREL: Numai cu jumătate de covor?

MOTOTOL: Da, deocamdată numai cu jumătate, dar aceasta, vedeți dumneavoastră, se întâmplă pentru prima dată în viața fabricii noastre!

MAGDALENA: Da, pentru prima dată.

MOTOTOL (*lui Clătiniți*): Cine-i cel de pe covor?

CLĂTINICI: Balaurul. Un personaj din noua mea compoziție pe teme populare – „Făt-Frumos învinge Balaurul”.

MOTOTOL: Pe Balaur îl văd, dar Făt-Frumos unde-i?

CLĂTINICI: În compoziția mea el se află de partea dreaptă...

MOTOTOL: Și de ce nu l-ai pus în partea stângă?

CLĂTINICI: De unde puteam să știu că vom supraîmplini planul numai cu jumătate de covor?..

MOTOTOL: Apoi s-o știi pentru viitor: eroii pozitivi trebuie să fie întotdeauna de partea stângă... asta pentru orice eventualitate.

CLĂTINICI (*așază „drapelul“ său alături de portretul Necunoscutului*): Bine, o luăm la condei și pe asta.

MOTOTOL: Așa, vasăzică, dragi tovarăși, astăzi la noi e mare sărbătoare. (*Observă portretul Necunoscutului.*) Magdalena Borisovna! (*La ureche.*) Cine-i cel de pe portret? Cine?

MAGDALENA (*lui Mototol, la ureche*): Nu se știe.

MOTOTOL: Tovarășă Parașută! Portret al unui om necunoscut? Vasăzică, e adevărat? Iar eu la început credeam că-i o glumă.

MAGDALENA: Drept cine mă luați, Octavian Gheorghievici?

MOTOTOL: (*celorlalți*): Ei, dragii mei, ia împrăștiați-vă fiecare pe la locurile cui vă are! Până la marea sărbătoare mai este încă mult.

VERONICA, AUREL și CLĂTINICI ies.

MOTOTOL: Și totuși, cine-i „amicul“?

MAGDALENA: Nu se știe.

MOTOTOL (*arătând la alte portrete*): Ei, dar aceștia cine sunt?

MAGDALENA: Cu acestea chestiunea e simplă – îi cunoaștem pe toți.

MOTOTOL (*trecând în revistă câteva portrete*): Așa... tovarășul Munteanu, fruntașul nostru... Așa... tovarășul... stai, cum îi

spune? A, tovarășul Dandara, alesul nostru, slugă a poporului, cum i se mai spune... Așa... tovarășul Cutare... Cutărică... Cutărel... Ptfiu! Păi, îi cunoaștem pe toți, Magdalena Borisovna!

MAGDALENA: Pe toți, afară de aista (*arată la portretul Necunoscutului*).

MOTOTOL (*privind atent la portret*): Dacă te uiți așa, fără să-l cauți pe dracu, nu-i nimic deosebit. Portret ca toate portretele.

MAGDALENA: Ca toate si, totuși, nu chiar ca toate. Se deosebește de alte portrete. Nu mult, un piculeț...

MOTOTOL (*îngânând-o*): „Un piculeț“, „un piculeț“! Nu vreau să aud de nici un fel de piculeț. Scurt pe doi: cine-i persoana?

MAGDALENA: Dacă s-ar ști, s-ar povesti.

MOTOTOL: Tovarășă Parașută! Magdalena Borisovna! Să nu mă iei disdedimineată cu zicale! Scurt și clar: cine-i tipul, adică personajul, eroul acesta, la urma urmei? (*Arată la portretul Necunoscutului*.) Cine-i acest Mare Necunoscut?

MAGDALENA: Octavian Gheorghevici, vă mai repet și aici, în biroul meu, că nu se știe cine-i.

MOTOTOL: Acum văd că avea dreptate persoana care îmi telefonase: un portret neidentificat!

MAGDALENA (*cu un interes aparte*): Cine v-a telefonat?

MOTOTOL: Un binevoitor.

MAGDALENA: Bărbat?

MOTOTOL: O muiere, adică femeie. (*Suspicios.*) Ce importanță are: bărbat sau femeie?

MAGDALENA: Da, sigur, nici o importanță. Principalu-i să fie suflet binevoitor și vigilent.

MOTOTOL: Da, era un suflet binevoitor și vigilent. Semăna la voce cu dumneata.

MAGDALENA: Parcă numai un câine e scurt de coadă...

MOTOTOL: Câine? Asta era cățea! Să fi auzit ce învinuiri îmi aducea... Auzi, cică, ținem pe pereți la loc de frunte pe nu se știe cine...

MAGDALENA: Un pic de adevăr ar fi aici... Se cere să fim vigilenți.

MOTOTOL: „Vigilenți“... Și trebuia să se întâmple lucrul acesta acum, când fabrica noastră pentru prima dată în atâta amar de ani a depășit planul de producție cu jumătate de covor. Însuși Părfănuș Ivanovici ne-a felicitat. Iar în curând trebuie să sosească și tovarășul Dorobanț.

MAGDALENA: Parcă-i un făcut, nu ne merge.

MOTOTOL: „Nu ne merge“, „nu ne merge“... Dar, cum spuneai dumneata adineaori: să fim vigilenți.

MAGDALENA.: Da, vigilenți.

MOTOTOL: Să revenim, deci, la portret. Cine l-a atârnat pe perete?

MAGDALENA: Nu se știe.

MOTOTOL: Nici asta nu se știe? Dumneata de când lucrezi la noi?

MAGDALENA: Deja de trei ani.

MOTOTOL: Când veniseși la noi, portretul ista atârna unde atârna acum?

MAGDALENA: Probabil că da.

MOTOTOL: Ce înseamnă „probabil că da“?

MAGDALENA: Eu, Octavian Gheorghevici, mă știți cum sunt: mai mult cu capul aplecat peste hârtii și treburi...

MOTOTOL: „Hârtii și treburi“... și atunci de unde s-a luat nevoia asta de portret?

MAGDALENA: Octavian Gheorghevici, Vă declar scurt și cuprinzător: nu știu. Și vă mai pot raporta că, de când lucrez eu

aici, pe pereții peste care sunt responsabilă nici nu s-a ridicat, nici nu s-a coborât vreun portret.

MOTOTOL: „Ridicat“, „coborât“... Dar dumneata ți-ai aruncat vreodată privirea la pereții iștia să vezi poate că lipsește ceva sau – și mai grav! – poate că ceva e în plus?

MAGDALENA: Octavian Gheorghevici, după cum v-am mai spus, privirea eu mai mult o cobor...

MOTOTOL: „Cobor“, „cobor“... și dacă ne vine acum un om străin sau chiar o delegație întreagă și ne găsește cu acest portret neidentificat?

MAGDALENA: Ei, câți au fost până acuma...

MOTOTOL: „Câți au fost“!.. Au fost și n-au observat, n-au observat pentru că voi (*deschide ușa din dreapta*) le deschideți larg ușa în semn de „bine ați venit!“ și astupați portretul, iar pe urmă le urați „drum bun!“ (*închide ușa din dreapta*) și rămâneți (*arătând la portretul Necunoscutului*) cu musafirul în casă.

MAGDALENA: Dacă portretul putea să steie acolo cât veacul, zău, și nu-l mai vedea nimeni...

MOTOTOL: Nu-l mai vedea nimeni? Dar iată că de acum a fost văzut. Și cine zici că a dat primul de dânsul?

MAGDALENA: Conducătorul cercului nostru de dansuri, Aurel Zbanciu.

MOTOTOL: Aurel Zbanciu, zici? Magdalena Borisovna, și dumneata, ca loțiitoare mea însărcinată cu problema cadrelor, n-ai putut să-l sfătui să nu holbeze ochii pe toți pereții? La picioarele dansatoarelor lui, în jos, iată unde trebuie să privească dumnealul!

MAGDALENA: L-am sfătuit, ba l-am și obligat, dar el o ascultă mai mult pe Veronica.

MOTOTOL: Care Veronică?

MAGDALENA: Conducătoarea de cor.

MOTOTOL: Păi, cine i-i șef: dumneata sau dumneaei?

MAGDALENA: Eu, desigur, dar dumnealui se pare că e amorezat de dumneaei...

MOTOTOL: Să lăsăm naibii amorul. Magdalena Borisovna! (*Arată la portretul Necunoscutului.*) Nu vezi că stăm cu mortul pe laiță?

MAGDALENA: Da, trebuie să ne clarificăm pozițiile.

MOTOTOL: „Pozițiile“... (*Ia loc la masa Magdalenei.*) Aurel aista câți ani are?

MAGDALENA (*nu-și poate ascunde admirația*): O, e un boboc! Abia a împlinit douăzeci de ani...

MOTOTOL: Ce școala a terminat?

MAGDALENA: De iluminare culturală, la Soroca.

MOTOTOL: La Soroca, zici... (*Ca pentru sine.*) Ce naiba, n-au mai văzut ei portrete pe acolo? (*Magdalenei.*) Neamuri peste graniță are?

MAGDALENA: Îmi pare că nu...

MOTOTOL: Ia să mai precizezi mata...

MAGDALENA: Am înțeles...

MOTOTOL: Cu celelalte date de anchetă cum stăm?

MAGDALENA: Așa și așa.

MOTOTOL: Așa și așa?.. (*Se scoală în picioare. Se apropie de selector.*) Iar s-a defectat. Ia adă-mi-l încoace pe acest Aurel să vedem noi ce fel de poamă este!

MAGDALENA (*dispare pe ușa din dreapta*): Imediat!

MOTOTOL (*examinând atent portret Necunoscutului*): Cine ar putea să fie tipul? Tot vreunul de aiștia de-ai lor, de la cultură, muzicant, artist, poet. Așa, în viață, aproape că nu-i cunoaște nimeni, iar pe urmă li se face portretul și-l agață cineva pe perete și, poftim, tovarășe Mototol, ia și i te închină ca la icoană.

Împins ușor din urmă de către MAGDALENA BORISOVNA, prin ușa din dreapta apare cu pas de dans AUREL ZBANCIU.

AUREL : M-ați chemat, Octavian Gheorghevici?

MOTOTOL: Dă-te mai aproape.

MAGDALENA: Ședea la taifas cu Veronica.

MOTOTOL: Iar Veronica...

AUREL: Ne pregătim de concert.

MAGDALENA: Știm noi ce fel de concert.

AUREL: Iar nu-mi dați voie să spun nici un cuvânt?

MAGDALENA: Dansatorii vorbesc cu picioarele.

AUREL: Fiecare om are dreptul la cuvânt.

MAGDALENA: Mai bine ai tăcea.

AUREL: Nici vorba asta nu vă place? Apoi aflați că pe asta am luat-o din gazetă.

MAGDALENA: Mare încurcătură și cu citatele astea.

MOTOTOL: Magdalena Borisovna, un moment! Îmi pare că am apucat-o pe alt drum.

MAGDALENA: Așa-i când te potrivești lui Aurel.

MOTOTOL (*îl apucă pe Aurel de braț și îl întoarce cu fața spre portretul Necunoscutului*): Tovarășe Zbanciu, zici că ai terminat școala de iluminare culturală din Soroca?

AUREL: Da, pe „patru“ și „cinci“.

MOTOTOL: Și ai primit diplomă de conducător de dansuri?

AUREL: Da, conducător de cercuri de dansuri.

MOTOTOL: Și voi afară de dansuri ați mai studiat acolo ceva?

AUREL: O, multe de toate!

MAGDALENA: Laudă-mă, gură...

MOTOTOL (*arătându-i cu capul spre portretul Necunoscutului*): Dacă-i așa, atunci n-ai putea mata să-mi spui cine-i persoana pictată pe pânza aceasta?

MAGDALENA: V-ați găsit și omul...

AUREL (*aruncând o privire Magdalenei*): Dacă aș ști...

MOTOTOL: Și dacă nu știi, de ce scoți gunoiul din casă?

AUREL: Eu – gunoiul din casă? (*Privește cu dușmănie la Magdalena.*)

MAGDALENA: Cred că tot Veronica l-o fi pus la cale...

MOTOTOL: Ei hai, cântă, tovarășe Zbanciu...

AUREL: Ce pot să zic? M-am uitat că nu cunosc persoana care atârnă aici pe perete și... Dar, de fapt, Magdalena Bonisovna, când a închis ușa...

MAGDALENA: Iar nu știe ce vorbește.

MOTOTOL: Te ascultăm mai departe, tovarășe Zbanciu.

AUREL: Dacă am văzut că nu-l cunosc, hai să întreb și eu de lume...

MOTOTOL: Și pe mulți ai întrebat?

AUREL: Pe un singur om.

MAGDALENA: Și acela s-a pornit să tragă clopotele...

MOTOTOL: Și cine-i acel om?

AUREL: Un fost coleg de la Soroca, tot dansator, acela nu putea să spună nimănui, pentru că-i lucru de rușine: crezuse că vreau să-i măsoz gradul de cultură.

MOTOTOL: Gradul de cultură, zici? Ei, și mai departe?

AUREL: Mai departe? Am mai întrebat-o și pe Magdalena Borisovna.

MAGDALENA: Încă mă mai amestecă și pe mine!

MOTOTOL: Dar n-ai încercat mata să te uiți mai îndelung la portret, mai dintr-o parte, mai din alta?

AUREL: M-am uitat în tot felul, dacă nu, nu-l cunosc cine-i. Prima dată văd așa mutră, adică față, să am iertare.

MOTOTOL: Dar nu te-ai uitat mata, tovarășe Zbanciu, ce scrie pe partea cealaltă a portretului?

AUREL: Asta nu, nu mi-a dat prin cap.

MAGDALENA: Lui să-i deie!

MOTOTOL (*lui Aurel*): Ia urcă mata pe scaun și vezi, poate că scrie ceva pe partea cealaltă a portretului.

AUREL (*urcă pe un scaun în fața portretului Necunoscutului*): Asta se poate.

MOTOTOL: Dacă e scris ceva indescifrabil, fie și indescifrabil că specialiști la descifrat avem câtă frunză și iarbă.

AUREL (*privind partea inversă a portretului*): Nu scrie nimic... nici indescifrabil, nici în alt fel... Numai niște urme de muște, dar și acestea vechi...

MAGDALENA: Ce vreți de la un dansator...

MOTOTOL (*lui Aurel*): Dă-te jos!

AUREL: Mai este încă ceva...

MOTOTOL (*cu speranță*): Ei, ei!

AUREL: Credeam că-i vreo iscălitură, da el îi un paing, uscat și aista...

MOTOTOL: Dă-te jos!

AUREL coboară de pe scaun și se apropie de MOTOTOL.

MAGDALENA: Își vâără nasul unde nu trebuie...

MOTOTOL: Tovarășe Zbanciu!

AUREL: Ascult, Octavian Gheorghevici!

MOTOTOL: Ia spune, n-ai venit dumneata jumătate de an în urmă la mine și m-ai rugat să te încadrez în muncă la fabrica noastră?

AUREL: Da, am venit, v-am rugat și m-ați încadrat.

MOTOTOL: Și ce misiune îți încredințasem eu?

AUREL: Să scot echipa de dansatori a fabricii noastre pe primul loc în oraș și pe raion.

MAGDALENA: Are s-o scoată, el și cu Veronica...

MOTOTOL: În oraș și pe raion... Dar ia să-mi spui dumneata: te-am rugat eu să holbezi ochii la toate portretele?

AUREL: Nu, nu m-ați rugat...

MOTOTOL: Atunci de ce mama dracului îți vâri nasul unde nu trebuie?

MAGDALENA: Da, unde nu trebuie.

MOTOTOL (*pășind prin cameră*): De ce nu ești un om cuminte, sa-ți vezi numai de treburile matală? Ce, crezi că eu îi cunosc chiar pe toți câți îs înșirați pe pereți? Nu, nu-i cunosc. Dar nu-mi iau nasul la purtare, mă uit modest în jos, trec pe alături și în felul acesta ajung la biroul meu.

AUREL: Dacă și eu tot așa, mă uit mai mult la picioare, că ele mă hrănesc, numai că dacă am văzut portretul...

MAGDALENA: Nici un pic de educație: să întrerupi șeful...

MOTOTOL: Alaltăieri nu știa nimeni despre portretul acesta, ieri l-ai observat mata și colegul matală, tovarășe Zbanciu, astăzi știu eu și Magdalena Borisovna despre el — acum îți închipui ce o să se întâmple mâine? Are să afle despre Necunoscutul nostru tot orașul, și au să se găsească niște tovarășei care au să transmită despre el exact acolo unde trebuie, vine un control, și — *caneț*, s-a zis cu tovarășul Mototol Octavian Gheorghevici.

MAGDALENA: De ce anume cu Dumneavoastră?

AUREL: Octavian Gheorghevici, am o propunere...

MAGDALENA: Încă și propunere!

MOTOTOL: Să te auzim.

AUREL: Propun să scoatem portretul de pe perete și să terminăm povestea.

MOTOTOL: Să-l scoatem?

AUREL (*bucuros*): Da, să-l scoatem!

MOTOTOL: Mata îți dai seama ce vorbești?

MAGDALENA: Ca nuca de perete...

MOTOTOL: Îți dai seama ce vorbești?.. Persoana aceasta, necunoscută deocamdată, a avut, fără doar și poate, niscaiva merite deosebite. (*Pune o vază cu flori sub portretul Necunoscutului.*) Altfel nu ajungea să atârne pe pereții noștri! A atârnat omul în pace și onor și acum, na-ți-o bună, vine tovarășul Zbanciu, un om fără nici un merit, face o dată zbank! și îl scoate în doi timpi și trei mișcări. Bună *poreadcă*, nimic de zis!

AUREL: Octavian Gheorghevici, ziceți că a avut merite? Bine, admitem că a avut cândva, dar dacă acum nu le mai are?

MOTOTOL: Cum așa: nu le mai are?

MAGDALENA: Încă și alta...

AUREL: Adică, zic, dacă dumnealui (*arată la portretul Necunoscutului*) este deja scos de pe unde fusese cândva numit...

MOTOTOL (*contrariat*): Zici, în sensul că dacă este scos deja? (*Ia înapoi vaza cu flori.*) Mare încurcătură și asta! Dar de era să fie scos, am fi fost anunțați...

AUREL: Poate că ați și fost anunțați, dar nu se știa bine despre cine e vorba, deoarece nu cunoaștem cine e persoana de pe portret.

MOTOTOL: Da, just, nu cunoaștem... Ei, vedeți, Magdalena Borisovna, ce sămânță de cadru este acest tovarăș Zbanciu!

MAGDALENA: Bună poamă.

MOTOTOL: Și noi, care adineaori îi căutam cuvinte de laudă! (*Lui Aurel.*) Și totuși de ce i-au crăpat pantalonii dansatorului cela în vremea concertului?

AUREL: E un dansator focos.

MOTOTOL: Chiar atât de focos? Dar dacă e să privim mai adânc?

AUREL: Se poate și mai adânc. Croitorii de la combinatul de costume populare mai șparlesc din stofă, zic că fac economie, și costumele ies mai strâmte decât le comandăm.

MOTOTOL: Mai strâmte? Dar dacă dansatorului i-au crăpat pantalonii, de ce n-a dispărut imediat de pe scenă?

AUREL: Trebuia să se închine publicului.

MOTOTOL: Și de ce s-a închinat cu spatele?

AUREL: Pentru că pe din față era aproape gol.

MOTOTOL: Iată ce fel de cadre avem noi, venerabila mea Parașută!

MAGDALENA: Trebuie să ne clarificăm pozițiile și în privința asta.

MOTOTOL: Bine, bine. Să încercăm să ne descurcăm și singuri.

MAGDALENA: Ați vorbit cu Părfănuc Ivanovici?

MOTOTOL: Dumnealui e la birou. Rămâne să ne descurcăm singuri. Ce, noi nu avem cap pe umeri?

MAGDALENA: Sigur că avem.

MOTOTOL: Magdalena Borisovna!

MAGDALENA: Vă ascult.

MOTOTOL: Ce face la ora asta pictorul nostru, tovarășul Clătinici?

MAGDALENA (*ca să-l înțepe pe Aurel*): Cred că o pictează pe Veronica, vrea sa-i facă un portret, un nud, și fata e cam arțăgoasă, nu se dă la pozat...

MOTOTOL: Țara arde, iar baba se piaptână. Acum pe ordinea de zi e portretul Necunoscutului și nicidecum mâzgălelele lui Clătinici. Magdalena Borisovna, cheamă-l încoace pe pictor și, dacă nici el nu-l identifică pe Necunoscut, nu ne rămâne decât să ne clarificăm fundamental pozițiile...

MAGDALENA (*Iese prin dreapta*): Imediat.

MOTOTOL (*către Aurel*): Și de unde te-ai luat mata mai hâtru decât toți?

AUREL: De ce mai hâtru, Octavian Gheorghevici? Dați-mi voie să vă explic încă o dată.

MOTOTOL: „Încă o dată“... Parcă nu-i clar și așa!

AUREL: Ascultați-mă până la capăt.

MOTOTOL: Mai ai de adăugat ceva?

AUREL: Octavian Gheorghevici, eu și la școală, la Soroca, nu mă prea uitam la pereți, mereu mi se făceau observații din cauza asta, și când m-am uitat odată...

MOTOTOL: Când te-ai uitat odată, ai descoperit și acolo un portret al unui Necunoscut...

AUREL: Dar de unde știți? Cine v-a transmis?

MOTOTOL: Vasăzică, ești specialist în de-ale astea? Expert?

AUREL: Ba nici un fel de expert. Pur și simplu, îmi place să le știu pe toate...

MOTOTOL (*îi întinde lui Aurel o foaie de hârtie*). Îți place să le știi pe toate? Dacă-i așa, fii bun mata și scrie-mi o cerere...

AUREL: Ce fel de cerere?

MOTOTOL: De plecare de la lucru. Din proprie dorință.

AUREL: Dar n-am eu o asemenea dorință.

MOTOTOL: E destul că o am eu.

AUREL: Și dacă nu scriu?

MOTOTOL: Mai rău de dumneata.

AUREL: De ce?

MOTOTOL: Te concediez.

AUREL: Pentru ce?

MOTOTOL: Pentru miopie politică.

AUREL: Eu – miop? Parcă îmi spuneți că prea le observ pe toate!

MOTOTOL: Ei, iată tocmai pentru asta: prea le observi pe toate. Trebuie să ai cap pe umeri, ca să știi ce să observi și ce nu.

AUREL: Și dacă mă plâng organizației sindicale?

MOTOTOL: Poți să te plângi, dar ce-o să-ți ajute?

AUREL: Octavian Gheorghevici, nu eu am fost omul care a descoperit primul portretul Necunoscutului...

MOTOTOL: Nu dumneata? Atunci cine?

AUREL: Aș spune, da-mi vine greu...

Ușa din stânga se deschide violent, apare VERONICA. Din nou luptă cu bluza neascultătoare.

VERONICA: Octavian Gheorghevici, tovarășul Zbanciu nu-i vinovat deloc.

MOTOTOL (*către Aurel*): Un moment. (*Către Veronica*.) Ascultați pe la uși, tovarășă Veronică?

AUREL (*către Veronica*): Iar i-ai pozat lui Clătiniți? Te-a pus să te dezbraci, ca data trecută?

VERONICA (*liniștindu-l*): Lasă, că nu-s chiar proastă de tot, numai bluza mi-am scos-o...

MOTOTOL: Tovarășă Veronică, și cum îți mai spune acolo...

VERONICA: Sâlimonovna.

MOTOTOL: Fie și Sâlimonovna. Cine te-a pofțit pe dumneata aici?

VERONICA: Să mă scuzați de îndrăzneală, dar nu pot sa-l las pe colegul meu la nevoie...

AUREL: Ce te bagi, Veronică?

VERONICA: Să taci din gură, că ai s-o pățești din nou...

AUREL: Iaca și asta mă oprește să vorbesc.

MOTOTOL: Tovarășă Veronică și cum îți mai zice...

VERONICA: Sâlimonovna.

MOTOTOL: Fie și Sâlimonovna. De acum, dacă ai intrat, scurt pe doi: ce ai de spus?

VERONICA (*arătând la portretul Necunoscutului*): Octavian Gheorghevici, chestiunea cu portretul ista...

MOTOTOL: Și mata știi despre portret?

VERONICA: Numai eu și mai mult nimeni.

MOTOTOL: Dacă are să spună toată lumea așa... Ei, pe scurt, că ne grăbim: ce vrei să ne declari?

VERONICA: Aurel nu-i vinovat cu nimic. Aici dânsa, dumneai vrea să-l încurce în chestiuni de acestea, ca pe urmă să-i dea mâna, chipurile, îl salvează și în felul ista să-i ieie piuitul...

MOTOTOL: Ce să-i ia?

VERONICA: Piuitul, adică independența.

AUREL: Unde te vâri?

VERONICA: Taci până nu tac eu!

MOTOTOL: Nu înțeleg nimic. Despre cine e vorba?

VERONICA: Și Dumneavoastră, Octavian Gheorghevici, chiar nu știți sau vă prefaceți? (*Vrea să numească persoana miraculoasă, dar în vremea asta...*)

Prin ușa din dreapta apare MAGDALENA.

MAGDALENA (*dă cu ochii de Veronica*): A ajuns deja aici. Octavian Gheorghevici, domnița noastră (*o arată pe Veronica*) iar îi pozează pictorului nostru...

MOTOTOL: Ce face?

MAGDALENA: Pozează. Stă așa, cum o întoarce pictorul. Numai de-ați vedea în ce poză...

MOTOTOL: Pozează, vasăzică... Mai bine ne-ați spune, tovarășă Veronică...

VERONICA: Sâlimonovna.

MOTOTOL: Sâlimonovna... de ce corul nostru cântă în mai multe limbi dintr-o dată?

VERONICA: Mulți dintre coriștii noștri nu cunosc decât limba lor maternă... și pe urmă – și asta e principalul! – în felul acesta noi întărim prietenia dintre popoare.

MOTOTOL: Prietenia popoarelor e un lucru bun. Dar iată turcul cela al dumitale, ce-i cu el: nu știe nici moldovenește, nici rusește?

VERONICA: Nici cât negru sub unghie.

MOTOTOL: Ia să-l trimiteți la niște cursuri. Iar restul, fie, cânte și în limbile lor, numai nu toți într-un glas, că n-o să-i mai înțeleagă nimeni despre ce cântă. Nu cumva ai vrea mata să-mi organizezi aici o nouă babilonie?

VERONICA: În nici un caz.

MOTOTOL: Of, ce mai cadre avem, of, Magdalena Borisovna!

MAGDALENA: Da, desigur. Zău, de-ați fi văzut în ce hal îi poza pictorului – aproape goală...

VERONICA: Nu-i adevărat! Tovarășul Clătinici vrea să-mi facă un simplu portret.

MOTOTOL: Ce aud? Încă un portret? La ora actuală noi nu avem nevoie de portrete noi!

MAGDALENA: Nu avem nevoie.

MOTOTOL: Până când n-o să precizăm cine este înfățișat aici (*arată la portretul Necunoscutului*), pictorul nostru nu va face nici o mișcare cu pensula dumnealui! Magdalena Borisovna, parcă vă trimisesem după tovarășul Clătinici. Unde-i?

Prin ușa din stânga își face apariția CLĂTINICI.

CLĂTINICI: Sunt prezent la datorie, onorabile Octavian Gheorghievici.

MOTOTOL: Vorbești de lup... Ia să mă mai slăbești cu acest „onorabile“? Mai bine spune cu ce te ocupi măta în timpul de față?

CLĂTINICI: Eu am părăsit Chișinăul și am venit în fundătura asta, adică pardon, în afundul maselor populare, nu pentru a sta cu mâinile în șolduri. Sper că venerabila Magdalena Borisovna v-a raportat cu ce mă ocup: lucrez la portretul frumoasei noastre Veronica.

MOTOTOL: Cu portretul dumneaei te rog să mai îngădui puțin. Deocamdată portretele, stop! (*Se plimbă supărat prin cameră.*)

Buni pictori, nimic de zis: când îți zugrăvesc o mutrișoară, n-o mai recunoaște nici mama dracului. Măzgălitori, nu pictori!

CLĂTINICI: Ba să avem pardon...

MOTOTOL: Pardon? Tocmai asta-i: n-aveți nici un fel de pardon. (*Arată la portretul Necunoscutului.*) Pofțim o pildă concretă. Scurt pe doi: cine-i acesta?

CLĂTINICI (*privind atent la portret*): Mda... portretul unui necunoscut... (*Examinează partea inversă a portretului.*) Autorul portretului e și el un Mare Necunoscut... Ce manieră de bătăranii! După ce că lucrează prost, nici amprenta digitală nu și-o lasă!.. Capodopera asta cred că aparține vreunui pictor autodidact, de prin părțile locului... Talent popular, cu alte cuvinte.

MOTOTOL: „Talent popular“? Eu te întreb concret: cine-i pictat aici? Cine?

CLĂTINICI: Habar n-am!

MOTOTOL: Auziți-l, tovarăși: „habar n-am!“!

MAGDALENA: Nemaipomenit!

MOTOTOL (*ridică receptorul*): Acuși comand Chișinăul să ne trimită un expert.

MAGDALENA: Da, un expert.

CLĂTINICI: Geaba să vă mai trudiți.

MOTOTOL: Adică de ce?

CLĂTINICI: Mai întâi, o să vi se răspundă tocmai pentru un an...

MOTOTOL: Ei nu, peste un an e cam mult...

CLĂTINICI: Și pe urmă au să v-o trimită tot pe Safta Aronovna...

MOTOTOL: Ei, și dacă-i Safta Aronovna?

MAGDALENA: Expert să fie!

CLĂTINICI: Pe Safta Aronovna, bătrânica ceea surdă și ab-surdă, v-o pot înlocui și eu. (*Își pune pe cap o pălărie de damă, în*

dinți – o lulea, și dă târcoale portretului Necunoscutului, parodiind-o prin mișcări și intonații pe Safta Aronovna.) „Se vede cât de colo că artistul are maniera sa proprie, destul de originală, de altfel... “

MOTOTOL: Dă-o naibii de manieră! Cine-i Necunoscutul?

MAGDALENA: Da, cine-i?

CLĂTINICI (*continuându-și jocul*): „Dacă privim portretul din partea stângă, unde lumina cade direct și din abundență pe suprafața pânzei, putem spune cu certitudine că persoana pictată este un om de artă – priviți și Dumneavoastră ce blândețe emană acești ochi mari și plini de căldură... “

MOTOTOL: Las-o naibii de căldură! Fie și om de artă, dar concret: cine-i, cum îl cheamă?

MAGDALENA: Numele, prenumele și patronimicul, concret!

Toți cei de față fac cerc în jurul lui CLĂTINICI, care, pare, acum are să dezvăluie marea taină.

CLĂTINICI (*continuă să joace rolul Saftei Aronovna*): „Dar să privim acum portretul și din partea dreaptă... “

MOTOTOL: „Să-l privim și din dreapta... “

MAGDALENA: „Și din dreapta...“

CLĂTINICI: „De aici, de unde soarele pătrunde mai puțin, putem afirma că persoana reprezentată pe pânză e un activist politic – priviți și dumneavoastră ce spirit autoritar izvorăște din acești ochi înguști și plini de răceală... “

MOTOTOL: Tovarășe expert, las-o naibii de răceală! Scurt pe doi: cine-i Tipul?

MAGDALENA: Da, cine-i?

CLĂTINICI (*termină jocul*): Nici Safta Aronovna nu știe cine-i acest Mare Tip.

MOTOTOL: Și atunci ce ne facem cu portretul?

CLĂTINICI: Sa-l scoatem!

VERONICA. Și eu tot așa spun.

AUREL. După părerea mea...

MAGDALENA: Mai are încă și părere...

VERONICA: Mai bine taci.

AUREL: Măi, da ce-s de rele muierile astea!

MOTOTOL: Tsst! Terminați congresul! Vorba!

MAGDALENA: Vorba și congresul!

MOTOTOL (*către Clătinici*): Vasăzică, să-l scoatem? Ei, hai, zi-i, frate iepure! Curaj și înainte! Tare aș vrea să văd cum ai de gând să faci mățăluță trebușoara asta.

CLĂTINICI (*se repede spre portretul Necunoscutului*): Simplu de tot: îl apuc de băieri, îl scot din cui și s-a zis cu el!

MOTOTOL (*râzând de naivitatea lui Clătinici*): Măi tovarășele Clătinici, măi! Acum văd că nu de bună voie ai ajuns mata în adâncul maselor – pur și simplu, Chișinăul nu te-a primit în brațele sale calde. (*Către Magdalena.*) Bun cadru și aista! (*Către Clătinici.*) Cum văd, și măria ta suferă de miopie politică. Ai să-mi scrii și mățăluță cerere de plecare din proprie dorință.

CLĂTINICI: Eu? Cerere?

MOTOTOL: D-apoi cine îți dă voie dumitale să scoți așa nitam-nisam un portret de pe perete?

CLĂTINICI: Din moment ce nu știm cine-i...

MOTOTOL: Mata nu știi, asta vrei să spui? Dar parcă eu știi? Nu, dar nu-l scot. (*Pune vaza cu flori sub portretul Necunoscutului.*)

CLĂTINICI: Da, dar dacă nu știm cine-i...

MOTOTOL: Dacă nu știm, datoria noastră nu constă în a-l scoate, ci în a afla cine-i dumnealui.

CLĂTINICI: Și ce ar fi dacă l-am scoate?

MOTOTOL: Dar ce te faci, dacă omul se mai învârte prin sferele înalte?

CLĂTINICI: Dar dacă omul acesta de mult nu se mai învârte și e dat afară din aceste sfere?

MOTOTOL: Asta-i încă și mai rău decât (*ia vază cu flori de sub portret*), decât dacă s-ar mai învârți, iar noi l-am coborî jos.

MAGDALENA: Evident, și mai rău.

CLĂTINICI: Eu propun una și bună: să-l scoatem și să-l ducem la mine în sarai la restaurare. Invit un cârpaci de pictor local și, când ți l-a vopsi acela din nou, are să semene cu oricine din frunțașii noștri.

MOTOTOL: Tot pe-a lui o ține...

MAGDALENA: Noi de acum nu ne putem atinge de portret.

VERONICA: Ba putem!

MOTOTOL: În ce fel, aș vrea să știu?

VERONICA: Când vom ieși la demonstrație, scoatem toate portretele, inclusiv pe al Necunoscutului.

AUREL. Îl umflăm pe sus, eu i-s tata!

MAGDALENA: Iar se bagă.

VERONICA (*către Aurel*): Taci, că vorbesc eu!

MOTOTOL (*către Veronica*): Ei, și mai departe?

VERONICA: Îl scoatem la demonstrație și îl jucăm ca pe zestrea miresei, dar să-l ținem ceva mai în dosul altor portrete, ca să nu fie observat de la tribună sau să-l fotografieze cineva...

MOTOTOL: Foarte interesant. Și mai departe?

VERONICA: Pe urmă ne întoarcem la fabrica noastră și, ca de obicei, predăm portretele și pancartele omului de la depozit...

MOTOTOL (*ironic*): Și le dăm foc?

VERONICA: În nici un caz! A doua zi luăm înapoi portretele cunoscute, iar pe nenicul ista (*arată la portretul Necunoscutului*) îl lăsăm la depozit și vom zice că s-a pierdut în vremea demonstrației.

AUREL: Mort în exercițiul funcționii...

MAGDALENA (*către Aurel*): Închide sifonul!

MOTOTOL: Mulțumesc de propunere, tovarășă Veronică...

VERONICA: Sâlimonovna...

MOTOTOL: Fie și Sâlimonovna... Cum se vede, ai să-mi scrii și mata cerere de plecare din proprie dorință... (*Către toți.*) Mă uit la voi, dragii mei subalterni, și mă întreb: nu cumva ați căzut din lună pe capul meu? Probabil că nu citiți gazete si, în genere... În genere, o să-mi scrieți toți cerere. Iar până atunci, să ne întoarcem din nou la portret. Cine l-a descoperit primul?

MAGDALENA: Tovarășul Zbanciu se interesa...

VERONICA: Octavian Gheorghevici....

MOTOTOL (*întrerupând-o*): Ai ceva de spus, tovarășe Zbanciu?

AUREL: Eu aș avea de spus, numai dacă n-ar fi aici de față o persoană...

MOTOTOL: Cine anume?

VERONICA: Magdalena Borisovna!

MOTOTOL: Da pe mățăluță cine te întreabă?

VERONICA: Dacă Aurel îî rușinos...

AUREL: Nu-s rușinos, dar mi-i oarecum...

MAGDALENA: Ți-i greu să recunoști?

AUREL (*botărându-se*): Dacă-i așa, am să spun tot adevărul. Eu, Octavian Gheorghevici, nu văzusem niciodată portretul ista, pentru că de la masa mea nici nu se vede bine, dar Magdalena Borisovna, când mă luase din scurt de ce o petrec acasă pe Veronica, a închis strâns ușa din dreapta, mi l-a arătat pe Necunoscut și m-a întrebat cine-i...

MOTOTOL: Așa a fost, venerabilă tovarășă Parașută, scumpa mea Magdalena Borisovna?

MAGDALENA: Nu-l vedeti că tot bâiguie despre Veronică...

MOTOTOL: Domnița Parașută, ia mai zi o vorbă...

MAGDALENA: Dar ce este?

MOTOTOL: Stop, destul! Acum mi-am dat seama cine îmi telefonase despre portret. Era vocea matală, nu-i așa, Magdalena Borisovna?

MAGDALENA (*așarăndu-se*): Pai cum ati fi vrut să procedez? Puteam oare să las să mi-o ia Zbanciu înainte?

MOTOTOL: Cum adică, înainte?

MAGDALENA: În sensul că să mă declare, să mă toarne... cu portretul...

MOTOTOL: Mare viperă! Și numai adineaori noi, oameni naivi, te lăudasem pentru curățenia matală morală. Da, dumneata ți-ai părăsit soțul nesuferit, dar mai întâi i-ai luat apartamentul și — colac peste pupază! — i-ai lasat copilul, venerabila mea Parașută.

MAGDALENA: Octavian Gheorghevici, dar și dumneata, păscând oi străine în vremea ocupației, toți știu că le mulgeai pe ascuns, le zmulgeai din lână și nici una n-a fost să fete doi miei vreodată...

MOTOTOL: Nu-i de nasul matală să-mi rasfoiești biografia! Măi, da viperă-i și asta! Bun cadru în secția de cadre! (*Ii dă o foaie de hârtie.*) Scrie-mi și mătăluța cerere de plecare tot acum, din proprie dorință!

VERONICA: Și-a dat arama pe față.

MAGDALENA: Cu cei căre se dezbracă goi în procesul de muncă colectivă nici nu avem ce sta la vorbă.

AUREL (*către Veronica*): Chiar te-ai dezbrăcat de tot?

VERONICA: Să nu ascuți ce nu ți se cade!

CLĂTINICI: Octavian Gheorghevici, întrucât Magdalena Borisovna aruncă la adresa domnișoarei Veronica vorbe urâte,

vreau să vă declar că dumneaei, venerabila Magdalena Borisovna, vrea să-l despartă pe Aurel de Veronica și să și-l ia de amant, ca să nu ma exprim altfel...

MAGDALENA: Minte! Zugrav nenorocit...

CLĂTINICI: Dumneaei a procedat la fel cu alt tânăr de la altă fabrică, de unde a venit la noi... Magdalena Borisovna mereu afirmă că nu se teme de nimeni și de nimic, pentru că mai înainte vreme a lucrat la miliție și are spete și pile tari.

MAGDALENA: Nu-l ascultați, Octavian Gheorghevici. Cadru și aista. Un prăpădit cu pensula din păr de porc!

CLĂTINICI: Magdalena Borisovna nu are ochi să mă vadă numai pentru că n-am vrut s-o pictez în poza propusă de dumneaei.

MAGDALENA: Haimana din lumea artelor!

VERONICA: Octavian Gheorghevici, dumneaei chitește să-ți ia și dumitale postul.

MAGDALENA: Niște tipi insuportabili! Octavian Gheorghevici, ați avut perfectă dreptate: majoritatea dintre ei suferă de miopie politică. (*Cu superioritate.*) Octavian Gheorghevici, eu, în călitatea mea de adjunctă a Dumneavoastră cu problemele cadrelor, vreau să vă spun că toată daravera în jurul portretului e numai și numai în folosul nostru. Parcă era mai bine dacă portretul acesta îl descoperea un revizor străin sau o delegație întregă? Sunt convinsă că și prin alte camere ale *cantorei* noastre mai există și alte portrete neidentificate. Propun să facem tot acum o inspecție prin toate ungherele fabricii și să ne convingem dacă nu mai avem vreun Mare Necunoscut chiar în atelierul pictorului nostru, onorabilul tovarăș Clătinici.

MOTOTOL: Ei, Magdalena Borisovna, aici mata ești la nivel. Aici mai vii de acasă. Dacă n-ai fi mata femeie, zău că te-aș

săruta. Cu cererea mătăluță poți să mai îngadui puțin, până ne vom lămuri în privința celorlalți. (*Către toți.*) Ei, subalternii mei cei miopi, să trecem dar în inspecție prin toată fabrica, numai să țineți limba după dinți. (*Către Aurel și Veronică.*) Deocamdată dragostea se suspendează. Nu se cuprinde nimeni, nu se pupă nimeni. Într-un cuvânt, stop-cadru!

MAGDALENA: Da, cadrele stop!

Ies toți, în afără de AUREL și de VERONICA; aceștia se rețin un pic.

VERONICA: De câte ori să-ți spun să taci din gură?

AUREL: Măi, măi, măi! Ce ți-i cu muierile astea! Abia deschizi gura să le dai bună ziua și ele de acum îți strigă: „Închide leorba!“ Doamne, ferește și apără!

VERONICA: Tsst, taci când vorbesc eu!

AUREL (*mișcându-se de pe un picior pe altul în ritm de dans*): Da eu când vorbesc?

VERONICA: Când am să tac eu.

AUREL: Dar văd că nu mai taci. (*Îi astupă gura cu palma.*) Stai un pic să te întreb. Pot să vin și eu să vad cum îi pozezi lui Clătinici? (*Îa palma.*)

VERONICA: Nu!

AUREL (*Îi astupa din nou gura*): De ce? (*O lasă să vorbească.*)

VERONICA: Mă rușinez.

AUREL: Da de Clătinici nu te rușinezi?

VERONICA: El îi pictor. (*Ferindu-și gura de palma lui Aurel.*) Nu căta nod în papură, că n-ai să găsești nimic. Poate că vrei să te faci de ocară, ca atunci la Soroca, nu ții minte? Cu locotenentul cela...

AUREL: Vasăzică, iar să tac din gură?

VERONICA (*Îl sărută.*): Numai așa ai să taci din gură! (*Îl apucă de mână și îl duce spre ușa din stânga.*) Hai după portrete de oameni morți!

Ies amândoi prin ușa din stânga, săltând în pas de horă. În vremea asta prin ușa din dreapta apare MOTOTOL cu un portret în mână. Îl urmează MAGDALENA triumfând și bietul CLĂTINICI, pus la grea încurcătură. MOTOTOL așează portretul adus pe masa MAGDALENEI. De pe pânză ne privește un flacăuan zâmbăreț și lipsit de orice griji.

MOTOTOL: Ei, tovarășe Clătinici, dar aista cine mai este?

CLĂTINICI: Greu de spus! După maniera interpretării putem afirma că e vorba de un autor profund raional.

MOTOTOL: „Profund raional!“ Pe mine nu maniera, pe mine tipul mă interesează. Dacă vine acum pe la noi Părfănuț Ivanovici sau tovarășul Dorobanț, că îl așteptăm, sau vreun străin sau o delegație întreagă, pe unde scoatem cămașa? Ce o să le răspundem când au să ne întrebe de ce ținem pe pereți persoane, s-ar putea spune, fără nume și pașaport?

MAGDALENA: Întocmai, fără pașaport!

MOTOTOL (*către Clătinici*): Scurt pe doi: cine-i tipul pictat aici?

Pe ușa din dreapta apare AUREL.

AUREL: Ați mai gasit unul?

MAGDALENA: Iar își vâră nasul...

CLĂTINICI (*privind la partea inversă a portretului*). Să vedem cine semnează.... Cifra șapte romană... Mda, lucrarea îi aparține lui Cătărău — el semnează așa.

MOTOTOL: Cine-i Cătărău?

CLĂTINICI (*formează un număr de telefon*): Un păcătos de la fabrica de fibre sintetice...

MOTOTOL: Pictor și el?

CLĂTINICI: Așa îi pare lui. (*I se răspunde la telefon.*) Alo!.. Am nevoie de tovarășul Cătărău...

MOTOTOL: Să vină tot acum încoace!

MAGDALENA: Vedeți să nu dea bir cu fugiții, că oamenii de artă sunt slabi de înger.

CLĂTINICI (*la telefon*): Noroc, mai Cătăraul.. Nu ții minte portretul cui ne-ai făcut tu... (*privește partea inversă a portretului*) acum patru ani?

Toți cei de față îi fac semne de încuviințare lui CLĂTINICI. Cotorobai, dansător?.. (*Pentru cei de față.*) Cotorobai, un dansator de-al nostru... (*Ascultă mai departe la telefon.*) Ce vorbești? Ești sigur?.. Putem să întrebăm la procuratură? (*Pune receptorul în furcă.*) Las' că-i bună și asta...

MOTOTOL: Ce este? Ce ai aflat?

CLĂTINICI (*apucă portretul adus de Mototol cu amândouă mâinile și îl trânteste în pamânt*): Tipul acesta, Cotorobai, de acum de un an a înfundat pușcăria, a comis un furt, iar noi...

MOTOTOL: Cine i-a ridicat portretul pe perete?

MAGDALENA: Numai nu eu!

CLĂTINICI: Eu încă învățam la Chișinău.

AUREL: Și eu, la fel, la Soroca. Apoi vedeți, Octavian Gheorghevici, când a fost atârnat pe perete, acest Cotorobai avea ceva merite, iar pe urmă... s-a învrednicit de cu totul alte aprecieri.

Din stânga apare VERONICA, duce în mâini un portret.

VERONICA (*prezentând portretul bucuroasă*): Încă un Necunoscut! L-am găsit în biroul în care lucrase anul trecut tot Magdalena Borisovna!

MAGDALENA: Imposibil!

VERONICA: Ba-i posibil!

CLĂTINICI (*privind la portretul adus de Veronica*). Să mă ierți, Veronică draga, dar aici ai întrecut tu măsura: portretul acesta este executat chiar de mine.

VERONICA: Dar cine-i tipul?

CLATINICI: Îl aveți în față pe frunzașul nostru în producție, tovarășul Maulică...

VERONICA: Nu prea seamănă...

CLATINICI: ...care și în viață și în artă se află deocâmdată pe locul lui.

MAGDALENA: Octavian Gheorgheviți, ce miopie! Nu vă spuneam eu?

MOTOTOL: Bravo cadre avem! Știi ce, tovarășă Veronică...

VERONICA: Sălimonovna.

MOTOTOL: Nu mă întrerupe. Du portretul la loc și să mi te întorci cu valiza făcută.

VERONICA (*ieșind*): De data asta am dat greș, dar mă duc să aduc altul, numaidecât am să mai găsesc un Necunoscut.

MOTOTOL (*pășește peste portretul aruncat și se apropie de portretul Necunoscutului*): Cu unul ne-am clarificat pozițiile. Dar ce ne facem cu acesta, cu Marele Necunoscut? Cine-i el?

CLĂTINICI: N-a rămas cumva încă de pe vremea războiului?

MOTOTOL: Ce vorbești, Dumnezeu cu mătăluță? E-he, de ai ști mata ce mai lucru de lupte s-au dat aici!.. Putea oare să reziste un portret?

CLĂTINICI (*către Mototol, la ureche*): Dar dacă aista îi... indescifrabil?

MOTOTOL (*pune în grabă florile sub portretul Necunoscutului*): Vai, dar parcă eu am spus să fie scos de pe perete?

CLĂTINICI (*iar la ureche*): Dar dacă-i... indescifrabil?

MOTOTOL: Nu mai dea Domnul! (*Scoate florile de sub portret.*)

CLĂTINICI: Are unele asemănări, așa l-a făcut pictorul – cu mai multe fețe...

MOTOTOL: Mare nevoie pe capul nostru!

MAGDALENA: Și acuși poate să sosească tovarășul Do-robanț.

MOTOTOL: Ce să facem cu portretul ista?

AUREL: Poate să-l vindem cuiva.

MOTOTOL: Cui?

MAGDALENA: Iar se vâără...

CLĂTINICI: Dar dacă-l facem cadou unei institutii pe care o patronăm?

MOTOTOL: Vreți să ardem până la temelie?

Pe ușa din dreapta intră în fuga VERONICA.

MOTOTOL (*la telefon*): De acord... O viață întregă n-am să vă uit... (*Către toți cei prezenți.*) Băieți! Subalternii mei cei miopi! Strângeți-vă catrafusele, ne mutăm tot acum de aici.

MAGDALENA: Unde ne mutăm?

MOTOTOL: Adineaori am vorbit cu Părfănuș Ivanovici. Cantora noastră poate să treacă în cantora lui Sterpu, care se mută și el în altă parte...

VERONICA: Mă luați și pe mine, că tot am valiza gata?

MOTOTOL: Va iau pe toți. Deocamdată pe toți, pentru că de scos vă pot scoate și la loc nou... Vă iau pe toți. Pe toți, afară de acest tovarăș taciturn. (*Arată la portretul Necunoscutului.*)

CLĂTINICI: V-am înțeles și vă aprobăm, Octavian Gheorghevici.

AUREL: Iar eu încă n-am înțeles...

VERONICA: Taci când vorbesc alții.

MAGDALENA: Mai bine și-ar coase gura.

Peste câteva clipe în cameră nu ramâne nimeni, afară de MOTOTOL și portretul NECUNOSCUTULUI.

MOTOTOL (*se adresează Necunoscutului*): O mie și una de suze, dar situația e de așa natură, că nu pot proceda altfel... Și

în genere... dacă climatul internațional... Și cel local... iar așa... într-un cuvânt, ați văzut și Dumneavoastră ce se face în instituțiile noastre. Încă o dată va rog să mă scuzați... Ne vom întâlni altă dată, în vremuri mai bune, iar acum – la revedere și n-am cuvinte!.. (*Vrea să-i strângă mâna Necunoscutului. Necunoscutul îi întinde mâna, tușește... Îngrozit, Mototol rămâne tablou.*) Îmi ies din mint! Cine ești dumneata? Cum te cheamă?

Prin amândouă ușile intră MAGDALENA, CLĂTINICI și AUREL.

Stai, cine vine?!

MAGDALENA: Octavian Gheorghevici, vine!...

MOTOTOL: Cine vine?

MAGDALENA: Din partea trustului...

CLĂTINICI: Tovarășul Dorobanț!

VERONICA: ...cu taraful...

AUREL: ...și fotograful!

MOTOTOL: Ce vor de la noi?

MAGDALENA: Să ne felicite pentru depășirea planului...

MOTOTOL: Asta poftim, se poate. (*Răsună tot mai aproape muzica unui marș triumfal.*) Dragii mei subalterni! De-acum fie ce-o fi! Stați fiecare pe unde v-a apucat ceasul. Tovarășe Clătinici, dă la mine covorul produs supraplan. (*Clătinici îi înmânează lui Mototol bățul cu jumătatea de covor.*) Uite așa, acum totu-i în ordine.

Prin ușa din dreapta intră DOROBANȚ. E un om-colos, foarte volubil. În mâna stângă poartă o mapă, dreapta o ține întinsă.

DOROBANȚ: Dragi tovarășil! Trustul industriei locale vă felicită călduros cu prilejul supraîmplinirii planului de producție. (*Îi strânge mâna lui Mototol și îi înmânează o diplomă.*). Poftim și o gramotă, ați meritat-o din plin.

MOTOTOL și CEILALȚI: Mulțumim!

DOROBANȚ (*face un semn cuiva din coridor*): Muzica, marșul! (*Răsună un marș.*) E ceva nemaipomenit prin părțile noastre: fabrica dumneavoastră nu numai ca a împlinit, ci și a depășit planul de producție! Muzica, încă un marș!

MOTOTOL: Facem și noi ce putem, tovarășe Dorobanț.

MAGDALENA: Avem niște cadre alese pe sprânceană.

MOTOTOL: Oameni tot unul ca unul. Iată, bunaoară, Magdalena Borisovna – mereu dă tineretului nostru pilda de purtare morală și ireproșabilă...

DOROBANȚ: Ireproșabilă? Foarte bine!

MAGDALENA: Iar Octavian Gheorghevici Mototol a păscut pe vremuri oile chiaburilor, iar acum îi director...

DOROBANȚ: Minunat!

MOTOTOL: Iar pictorul nostru tovarășul Clătinici a părăsit capitala și a venit la noi, mai aproape, în sânul maselor...

DOROBANȚ: Faptă demnă de toată lauda.

CLĂTINICI: Iar conducatorul cercului nostru de dansuri, tovarășul Aurel Zbanciu, îi aduce pe dansatori în asemenea extaz interpretativ, încât le plesnesc pantalonii în vremea evoluării pe scenă.

DOROBANȚ: Formidabil!

AUREL: Iar corul condus de Veronica Sâlimonovna cântă în toate limbile lumii dintr-o dată.

DOROBANȚ: Nu pot spune cât e de bine din punct de vedere artistic, iar în plan ideologic vă asigur că e foarte bine.

MOTOTOL: Cadre ca ale noastre să tot cauți.

MAGDALENA: Noi le-am adunat!

DOROBANȚ (*observând „drapelul“ din mâna lui Mototol*): Da asta ce-i?

MOTOTOL: Covorul nostru dat supraplan.

DOROBANȚ: Bine, dar văd numai jumătate de covor.

MOTOTOL: Cu cât am supraîmplinit, cu atâta ieșim la raport.

DOROBANȚ: Dar ce caută balaurul ista aici?

CLĂTINICI: E un covor nou cu o compoziție de a mea: „Făt-Frumos învinge Balaurul“.

DOROBANȚ: Balaurul îl văd, da Făt-Frumos unde-i?

MOTOTOL: În trimestrul următor îl țeșem și pe Făt-Frumos.

DOROBANȚ: Abia în următorul trimestru? (*Către CLĂTINICI.*) N-ai putut mata să-l plasezi pe Făt-Frumos în stânga?

CLĂTINICI: Dacă aș fi știut că o să depășim planul numai cu jumătate de covor...

DOROBANȚ: Întotdeauna e bine să anticipăm timpul.

MOTOTOL: E o lacună a noastră. O vom corecta.

DOROBANȚ: Iar Balaurul ați fi putut în genere să nu-l prezentați...

CLĂTINICI: Și cu cine atunci să lupte Făt-Frumos?

DOROBANȚ: Parcă e neapărată nevoie să lupte? Lasă-l să se mai odihnească. Și pe urmă, în realitatea noastră nouă nu există balauri.

CLĂTINICI: E un motiv de basm.

DOROBANȚ: În cazul acesta ați fi putut plasa Balaurul pe dosul covorului.

CLĂTINICI: Iată asta nu mi-a trecut prin cap.

MOTOTOL: Ușor de corectat.

MAGDALENA: Da, ușor.

DOROBANȚ (*observă portretul Necunoscutului*): Mda, și totuși... Un moment, stați puțin...

MOTOTOL: Cu un colectiv ca al nostru...

DOROBANȚ: Lăsați colectivul în pace... (*Examinează*

portretul Necunoscutului din mai multe părți.) Al cui e portretul ista?

MOTOTOL (*aparte*): Gata-i, s-a zis cu mine...

DOROBANȚ (*catre MOTOTOL*): Eu pe dumneata te întreb: cine-i persoana asta?

MOTOTOL: Nu se știe.

DOROBANȚ: Nu se știe? Ce-ai spus?

MOTOTOL: Așa l-am găsit, nu noi l-am atârnat pe perete.

MAGDALENA: Numai nu noi...

DOROBANȚ: Dumneavoastră glumiți sau ce e? (*Spre coridor.*) Băieți! (*Răsună un marș.*) Taraf! Direcția trust înapoi, arș!!! Iar tu, Fedea, pregătește-ți aparatul că acuși ai să-i fotografiezi. (*Lui Mototol.*) Ia mata în mâini portretul cu pricina. (*Îi da portretul Necunoscutului.*) Frumos, uite așa! Ceilălți subalterni, strângeți rândurile în jurul vostru! Acuși vă facem pozele necesare și ne ducem direct la Părfănuș Ivanovici. Fedea, fi-i gata! Un moment! (*Către Mototol.*) Dă gramota înapoi, că n-o meritați! (*Îi ia mapa.*) Și să-mi stați în poziția asta până nu mă întorc înapoi cu Părfănuș Ivanovici. Încă vom mai vorbi noi despre acest portret – până n-o să scoatem toată informația din voi... Stați așa și nici un pas din loc! (*Iese.*) Fedea, fotografiază-i!

Scenă mută. Întuneric. Lumina orbitoare a aparatului fotografic zmulge repetat din întuneric chipurile eroilor nostri, fixându-i din mai multe unghiuri. Se aude numai glasul lui Fedea: „Acuși iese păsărica... Un!.. Doi!... Trei!... “

Actul II

Același cabinet al MAGDALENEI BORISOVNA. Portretul NECUNOSCUTULUI, mutat acum pe peretele din centru, pare și mai impunător. Pictorul CLĂTINICI șterge praful de pe el și intonează un cântec, se vede, compus de el.

CLĂTINICI (*cânta*):

*Foaie verde și-un magnet,
Am avut un cabinet
Si într-însul un portret
Ca naiba de deochet...*

MOTOTOL (*intrând*): Matale ți-i a cântec?

CLĂTINICI: Nu cumva ați vrea sa plâng, Octavian Gheorghevici?

MOTOTOL: Poftim, cântă, n-ai nici o răspundere, nu ești șef de fabrică. Numai spune-mi: ce-i faci mata acolo?

CLĂTINICI: Îl mai periez de praf, îl mai dreg, poate dă Domnul și-i găsim neamurile.

MOTOTOL: Fii mai atent cu periuța ceea. Vezi să nu-i strâmbi vreo mustață.

CLĂTINICI: Nici o grijă, Octavian Gheorghevici. O să arăte ca de la începuturi. Putem să-l expunem în sală la alegeri.

MOTOTOL: Da, peste o săptămână-i înaintarea candidaților, iar mai peste o lună-s alegerile. Năștrusnică idee ar mai fi să-l expunem în sala la alegeri!

CLĂTINICI: Ba chiar foarte bună idee. Prin fața urnelor va trece tot orașelul nostru. Vrea omul să-și dea votul pentru candidații poporului, iar și noi de ici îi punem portretul în față, cum face popa în biserică, și-l luăm din scurt: „Nu ni-i spune, nene, cine e tațicul ista?” și așa din om în om, te pomenești că cineva îl recunoaște.

MOTOTOL: N-ar fi rău s-o încercăm și pe asta. Numai că procedul ista o să ni-l aprobe Părfănuș Ivanovici.

CLĂTINICI: Iar Părfănuș Ivanovici...Dar inițiativa de jos unde-i?

MOTOTOL: Hai slăbeste-mă, lasă gluma. Mă uit eu la Necunoscutul nostru și-mi zic: mare om trebuie să fi fost, dacă, fiind ales odată, uite că nici mort nu-l poți coborî de pe pereți.

CLĂTINICI: E tare stimabilul! Octavian Gheorghevi, acuși se adună tot colectivul, zic, sa încercăm din nou sa găsim vreo soluție.

MOTOTOL: Parcă eu îs contra? Unde-s ceilalți?

CLĂTINICI: Acuși trebuie să-și facă apariția.

Apare cam indispusă MAGDALENA BORISOVNA.

MAGDALENA (*cu batista când la nas, când la ochi*): Mai adineaori o vecină de bloc m-a facut „târfă“.

MOTOTOL: Ei și, domniță Parașută? Trebuie s-o faci și mata pe ea ogheală de câine.

MAGDALENA: N-am putut, Octavian Gheorghevi.

MOTOTOL: Și de ce, mă rog?

MAGDALENA: Doamna în cauză este o persoană distinsă. Trăiește în prezent, ce-i drept, cu al treilea soț, dar totul e legal, s-au înregistrat. Ea însăși mi-a mărturisit că o viață întregă n-a dat nimanui nici un sărut înainte de a i se pune pecetea pe starea civilă. Iar eu sunt o femeie stricată...

MOTOTOL: Ba nu ești mata stricată nici câtuși de puțin.

MAGDALENA: Mie-mi spuneți? Las' că știu eu ce știu. Doi soți am avut? Am avut! Amanți? Câtă frunză și iarב! N-a avut Necunoscutul nostru atâția alegători, câți amanți am avut eu. Pe onoarea mea. Lui Aurel al nostru am vrut să-i stric nunta cu Veronica și să mi-l iau mie? Am vrut! Iar acum mi-l pusesem în plan pe tovarășul Clătinici și încă nu l-am scos de pe listă. (*Clătinici face semne a mirare și că nu știe nimic.*)

MOTOTOL: Magdalena Borisovna, îmi pare bine că ești autocritică. Ia și te corectează.

MAGDALENA: Nu pot să mă corectez. Sunt o depravată, o incorigibilă.

MOTOTOL: Și ce vrei mata de la mine?

MAGDALENA: Să mă concediați!

MOTOTOL (*dezmeticit*): Aha, iată unde bați mata, venerabila mea Parașută! Vrei să scapi atât de ușor de povara Necunoscutului. Nu, n-o să-ți meargă, draga mea! Și eu aș putea să scap în felul ista. Știi câte greșeli am la activul vieții mele? Numai Dumnezeu și miliția sunt la curent. Eu, însă, nu încerc să părăsesc postul prin vicleșuguri, cum faci mata. Ba nu, draga mea, aici are să ne cânte cucul la toți până nu dăm de urmele aistuia. (*Arată cu degetul spre Necunoscut.*)

Intră AUREL și VERONICA, intonând un cântec: „La fereastra dumitale și-au facut amanții cale...”

MOTOTOL: Uitați-va la ei! Nici vânt rece nu-i ajunge.

MAGDALENA: Țara arde, iar baba se piaptână.

CLĂTINICI: Eu, cel puțin, îi invidiez.

AUREL: Ați spus să venim la adunarea sindicală și iată că....

VERONICA (*il întrerupe*): Taci, să nu te încurci iar. Aiștia umblă cu ispititul ca să poată pune mâna pe tine.

MOTOTOL: Nu mai umblă nimeni cu ispititul. Luați loc, acum începem.

Apare MOȘ COTRUȚĂ. Parcă abia s-ar fi întors de la piață.

MOȘ COTRUȚĂ: Bună ziua la ‘mneavoastră! Așa-i că nu m-ați așteptat? Abia m-am întors de la sanatoriu. Doamne, Ialta ceea toata-i goală. Niște femei, parcă-s desenate de tovarășul Clătinici!

MOTOTOL: Ca paznic, moș Cotruță, ești bun, dar ca orator ramâi de masa colectivului.

MOȘ COTRUȚĂ: Cum adică, rămân? Iaca, tocmai de la Ialta am aflat despre Marele Necunoscut. M-am uitat ieri mult la dânsul și mai era să-l cunosc, dar când am aflat că-i chestiune

politică, am zis că nu, nu-l cunosc. La ce bun? Cât am stat eu la mititica, nu mai mult de un an, am aflat multe istorii cu portrete de aiestea, străine. Câți oameni stăteau acolo pentru asemenea zugrăveli!

MOTOTOL (*cu speranță*): Da mata ia uită-te mai bine la el.

MOȘ COTRUȚĂ: M-am uitat destul. Ce să vă spun? Parcă-l cunosc, dar nu mi-l aduc aminte... Să treacă adunarea și apoi am să vă spun eu cum sa scăpați de Necuratul.

Intră DOROBANȚ.

DOROBANȚ: Bună ziua!

MOTOTOL: Buna. La bune zile ne-ai adus, *merci beaucoup!*

DOROBANȚ: Parcă eu v-am agățat portretul pe perete, tovarășe Mototol?

MOTOTOL: Nici mata, dar nici nu se știe cine. Din ce cauză i-ai raportat lui Părfănuș Ivanovici?

DOROBANȚ: Din vigilență. Dacă nu raportam, mă turnați voi pe mine că, adică, n-am raportat, las' că am mai pățit-o...

MOTOTOL: Până acum ne conduceai mata, iar de acum ai să fii sub comanda mea până are să învie Necunoscutul nostru. Apropo, covorul cel neterminat e terminat sau încă nu?

DOROBANȚ: Covoru-i gata. Numai că țesătoarele spun ca Fat-Frumos seamănă cu Selim, cu turcul nostru, pe care l-ați trimis la cursuri de limba moldovenească.

MOTOTOL: Tovarășe Clătiniți, dar asta cum mai vine? Adică și Făt-Frumos îi turc?

CLĂTINICI: Selim mi-a pozat, și eu l-am făcut. Selim e un băiat simpatic. Și pe urmă de unde se știe că e turc sadea? Poate că e feciorul vreunei moldovence pe care le mânau pe vremuri osmanlăii în robie?

MOTOTOL: Te rog să nu-mi încurci ițele și aici.

VERONICA: Am primit și o scrisoare de la Selim...

AUREL: Te ai de bine și cu Selim?

VERONICA: E din corul meu și cântă bine...

AUREL: Ție la ureche?

VERONICA: Taci, că spui prostii. Iată ce scrie Selim: „...fabrica bun la noi. Director Mototol bun la noi. Portretul prost la noi este...”

MOTOTOL: Până și turcul a înțeles cum stăm cu portretul. Dar să începem ședința. Pe ordinea zilei avem o singură chestiune: ce facem cu Necunoscutul? Stăm, tovarăși, cu mortul în casă. El mort și noi vii? Vă închipuiți cum vine asta? Așa nu merge, tovarăși, nu e colegial. Ori murim, ori îl găsim. Lozinca noastră e următoarea: ori vii cu el, viu, sau morți, cu el mort.

AUREL: Da eu aș propune...

VERONICA: Tu ai dat de dânsul și acuma mai umbli cu propuneri?

AUREL: Aș propune... să dăm foc la *cantora* noastră și *canef!*

MOTOTOL (*își notează*): Dușmanoasă ideie, dar... interesantă.

MOȘ COTRUȚĂ: Deștept baiat!

MOTOTOL: Ce zici mata, tovarășe Dorobanț?

DOROBANȚ: Propun să fie fotografiat și fotografiile să fie trimise cu ajutorul miliției prin toată țara, până și la pușcăriile cu cel mai strict regim.

MAGDALENA: Cea mai rațională propunere.

MOTOTOL. Vasâzicaă vreți să afle toată țara în ce situație am nimerit?

MAGDALENA: Iar mata ce propunere ai, Octavian Gheorghievici?

MOTOTOL (*evaziv*): Eu... cum să vă spun... aș avea eu o propunere.... numai nu știu, dacă îmi veți aproba-o... Metoda

pe care vreau să v-o propun eu nu e una dintre cele tocmai oneste, în schimb ne poate asigura rezultatele dorite... Nu știu numai dacă e cazul să recurgem tocmai acum la ea...

TOȚI: Octavian Gheorghevici, vă rugăm!

MOTOTOL: Ei, dacă mă roagă întregul colectiv... Vă pot asigura că într-un scurt timp ne vom putea debarasa de acest Necunoscut.

AUREL: Dăm foc la clădire?

MOTOTOL: Nu!

CLĂTINICI: Îi schimbăm tipului mutra?

MOTOTOL: Nici asta!

VERONICA: Îl trimitem la vreo expoziție?

MOTOTOL: Nici așa nu.

MOȘ COTRUȚĂ: Îl punem cu fața la perete?

MOTOTOL: Ar fi greșit din punct de vedere... știi mata din ce punct de vedere.

MAGDALENA: Ne mutăm sediul?

MOTOTOL: Cum să-l muți, când el îți vine din urmă? De acesta nu scapi nici în mormânt!

DOROBĂNȚ: Să-l înlocuim cu altul, dar mai cunoscut puțin?

MOTOTOL: Nici asta nu merge. Nimic din ce-ați propus nu e în stare să ne salveze. Ieșirea e una: să fim concediați de la fabrică cu toții și s-a sfârșit povestea.

MAGDALENA: Concediați? Dar cum??

MOTOTOL: Concediați, dar cum? Da, aici îi buba. Vorba ceea, cum a zis acela: „A fi sau a nu fi?” Tot ce ați propus dumneavoastră cu toți dimpreună, mă scuzați, nu face nici cât o ceapă degerată.

MAGDALENA: Să avem pardon de scuzare, dar spuneți-ne odată în ce fel ne putem salva, ce ne chinuiți atâta?

MOTOTOL (*superior*): Eu am lucrat șef prin multe locuri: și la baia centrală, și la piață, am văzut multe de toate, așa că știu eu ce știu. Apelând la vechea mea experiență, și nu numai la a mea, iată ce vă propun: unica noastră salvare, dacă vrem să scapăm de Necunoscut până la înaintarea candidaților în deputați, altfel ne ia mama dracului pe toți, vasazică, unica noastră salvare este măria sa *d e n u n ț u l*, sau *d o n o s u l*, cum îi zic unii în popor.

MAGDALENA: Denunțul?! Fie și denunț, dacă e nevoie, dacă o cer interesele colectivului, dar contra cui? Nu cumva contra mortului (*arata la Necunoscut*)?

MOTOTOL (*ridicând degetul arătător în sus*): Denunțuri din partea noastră...

TOȚI CEILALTI: Contra cui?

MOTOTOL: Contra noastră!

TOȚI CEILALTI: Cum?

MOTOTOL: Răbdare și tutun. Acuși vă explic. Eu scriu contra Magdalenei Borisovna, dumneaei – contra mea; Aurel contra Veronicăi, ea – contra lui; Clătiniți contra tovarășului DOROBANȚ, tovarășul DOROBANȚ – contra lui Clătiniți, iar moș Cotruță, cum n-are pereche...

MOȘ COTRUȚĂ: Eu – contra tuturor!

MOTOTOL: Bravo, moș Cotruță, aici esti tare în politică.

MOȘ COTRUȚĂ: D-apoi dacă am stat la închisoare, și încă pe degeaba...

DOROBANȚ: După câte înțeleg, vor fi un fel de caracteristici?

MOTOTOL: Da, caracteristici, numai că negative. Explic mai departe. Fiecare scrie ce-i trăsnește prin cap. Cu cât mai rău – cu atât mai bine.

MAGDALENA: Și mai departe?

MOTOTOL: Expediem denunțurile la ministerul nostru și prin alte instanțe superioare, imediat ne vine un control și ne umflă pe toți de aici, ca să ni se dea de lucru în alte parte. Iar stimabilul de Necunoscut să rămână singur în împărăția sa. Și așa: luați fiecare câte o foaie de hârtie, scoateți stilourile și dați-i bătaie. Cred că știți carte toți. Ca să vă fie mai clar ce aveți de făcut, ascultați cum o să procedăm eu și Magdalena Borisovna. Deci, începem, Magdalena Borisovna, ești gata?

MAGDALENA: Totdeauna gata!

MOTOTOL: Atunci: start! (*Scrie.*) Ascultă ce scriu eu despre mata: „...Tovarășa Parașută e o femeie ușuratică...”

MAGDALENA: Sună slab de tot.

MOTOTOL: Poate că să scriu direct: „E o târfă ordinară“?

MAGDALENA: E cam exagerat, dar dacă spuneiți că-i spre folosul nostru, scrieți și așa. Acum ascultați ce scriu eu despre Dumneavoastră. (*Citește din foaie.*) „Tovarășul Mototol a colaborat cu ocupanții...”

MOTOTOL: Bună, bună, nu zic, dar e prea tare, pot nu numai să fiu scos de aici, ci să mai nimeresc pe acolo, pe unde a fost moș Cotruță.

MOȘ COTRUȚĂ: Cât ai zice pește.

MAGDALENA: Atunci corectez. (*Șterge, scrie din nou.*) „Tovarășul Mototol e un mare birocrat...”

MOTOTOL: Așa mai merge. Cine azi nu-i birocrat? Dar dumneavoastră, tovarăși Clătinici și Dorobanț, ce stați și vă uitați unul la altul? N-aveți ce scrie?

CLĂTINICI: Ne studiem mutrele.

MOTOTOL: Aici nu mutre se cer, se cer biografii. Iar voi, Aurel și Veronica, ce v-ați oprit locului?

VERONICA (*aproape plângând*): Octavian Gheorghevici, ia vedeți numai ce scrie Aurel al nostru despre mine. Ia citește, măi.

AUREL: (*citește din foaie*): „...Veronica îmi astupă gura...”

MOTOTOL: Nu-i bărbătește.

VERONICA: Dar să vedeți ce scrie mai departe.

AUREL: „La Soroca am prins-o pupându-se cu un ofițer...”

VERONICA: Nu-i drept, acela era un verișor de-al meu...

AUREL (*citește mai departe*): „La fabrică vine într-un fel de bluziță că i se văd țâțele pâna la rădăcină și pozează fără dânsa în fața pictorului nostru, care-i și el un mare fustangiu... A rămas gravidă și zice că de la mine...”

VERONICA (*îi dă o palmă*): Porcule!

CLĂTINICI: Mai ușurel cu mine, băiețică! Nu uita că am fost boxer.

MOTOTOL: Aurel scrie cât se poate de normal. Cam prea îngroașă culorile negative, dar tocmai așa o cere factura acestui gen literar numit *denunț*. Și acum ce declari mata, Veronica, despre Aurel?

VERONICA (*citește din foaia sa*): „Aurel Zbanciu e un papă-lapte, se împiedică la dansuri, îi cad pantalonii pe scenă și nici nu stie a săruta cum se cade...”

AUREL: Un car întreg de minciuni!

MAGDALENA: Car, necar, numai că nu-i prea încărcat. Mai adaugă acolo, Veronică, uite-așa: a vrut s-o siluiască pe șefa noastră de cadre...

VERONICA (*lui Aurel*): Ai făcut-o și pe asta?

AUREL (*Involuntar, își face semnul crucii*): Doamne, ferește și apără!

DOROBANȚ: Nu te mira, Aurel , așa-i stilul denunțurilor.

AUREL: Prima dată scriu denunțuri.

DOROBANȚ: Ești încă un boboc. Învață, că o să-ți prindă bine în viață...

MOTOTOL: Zi-i mata, tovarășe Dorobanț!

DOROBANȚ (*citește din foaia sa*): „Acest așa-zis pictor Clătiniți nu-i altceva decât o pușlama care a încurcat periferia Chișinăului cu orașelul nostru...”

CLĂTINICI (*îl apucă pe Dorobanț de piept*): Eu – pușlama? Când ți-o aplica acum o directă de dreapta, au să-ți zboare măselele în cosmos.

DOROBANȚ: Stai, măi nebunule, că asta nu ți-i recomandație pentru a intra în partid sau mai știi eu unde, e denunț!

CLĂTINICI: Dacă-i așa, ascultă ce scriu eu despre mata. (*Citește din foaia sa*) „Tovarășul Dorobanț nu știe cât fac doi ori doi, nu citește ziarul „Pravda“, spune anecdote politice și ascultă „Europa liberă“...”

DOROBANȚ: Foarte bine. Eu chiar o ascult, ca să văd ce hamăie dușmanul de clasă.

MOTOTOL: Cu „Europa liberă“ și cu dușmanii de clasă ne-om mai lămuri noi pe urmă, dacă vom scăpa vii și nevatămați. Ia să te ascultăm acum pe mata, moș Cotruță.

MOȘ COTRUȚĂ (*citind din foaia sa*): „Conducerea combinatului nostru e o adunătură de nebuni și habar n-are cum se țese un covor. Sunt niște dușmani ascunși ai norodului, pentru că dacă n-ar fi, îmi făcea demult pensie, da ei zic că n-am documente, pentru că leații mei au murit cu totii, am rămas numai eu și vă întreb: cum așa să nu mi se dea pensie, când toată lumea știe că m-am născut în veacul trecut? Veniți și-i arestați cât mai repede, nu cumva să fugă peste graniță, mai ales tovarășul Mototol, care a mai fost pe colo, ca să-și cumpere un culcuș mai călduț...”

MOTOTOL: Ți-ai cam dat arama pe față, moș Cotruță, dar ai ticluit pâra bine. Cine te-a învățat?

MOȘ COTRUȚĂ: D-apoi vă spuneam parcă: am stat la răcoare, acolo fără scrisorele de aiestea te prăpădești.

MOTOTOL: Da, recunosc stilul. Acum, moș Cotruță, adună scrisorile și du-le la poștă.

MOȘ COTRUȚĂ: (*strângând scrisorile*): Să fie într-un ceas bun! (*Iese.*)

MOTOTOL (*către ceilalți*): Acum toți pe la locurile voastre!

Se face întuneric. Un fascicul de lumină. Fixează pe fiecare dintre eroi, când aceștia se opresc în fața NECUNOScutULUI.

DOROBANȚ (*cu mâinile împreunate a rugă în fața portretului*): Nu te știi și nu mă știi. Nu ți-am făcut nici un rău, plătește-mi cu aceeași monedă. (*Dispare.*)

CLĂTINICI (*aceeași poză în fața portretului*): Dacă ne va fi dat să ne mai întâlnim în viața asta, am să-ți fac un portret, că are să te cunoască și o babă chioară cale de o poștă. (*Iese.*)

VERONICA (*aceeași poză în fața portretului*): Nu e drept ca-s gravidă, l-am păcălit pe Aurel, ca să i se mărească raspunderea față de mine. (*Iese.*)

MAGDALENA (*aceeași poză în fața portretului*): Am vrut să pun mâna pe putere, e drept, dar cine să mă ajute? Nici mata n-ai putut. Greu de ajuns la matriarhat. (*Dispare.*)

MOTOTOL (*aceai poză în fața portretului. Necunoscutul îi dă mâna*): Cred că suntem de ai noștri. Eu te-aș lăsa și un veac să stai la locul dumitale, pe care, nu mă îndoiesc, l-ai meritat, dar vezi cum sunt azi vremurile! Situația internațională ne pune bețe-n roate...

Se face lumină. MOTOTOL stă la masă. Intră LAPIDATU, șeful oficiului poștal din orașel. Mișcări de vulpoi, atent, cu pași rari.

LAPIDATU (*mai mult în șoaptă*): Octavian Gheorghevici, ce s-a întâmplat aici la Dumneavoastră?

MOTOTOL: Dar ce putea să se întâmple?

LAPIDATU: Te știi de prieten și am venit să-ți dau cărțile pe față. Toți subalternii dumitale au ticluit denunțuri unul împotriva altuia, de altfel până și despre mata, și le trimit la Chișinău. Eu nu le pot opri, dar de citit le-am citit.

MOTOTOL: Cum, mata citești corespondența cetățenilor?

LAPIDATU: Numai așa... pe alese. Am permisiune de la Părfănuș Ivanovici. Știți, suntem vigilenți, nu care cumva cineva să fie contra conducerii raionale sau chiar a statului...

MOTOTOL: Iaca pe asta n-am știut-o. Și care ți-i părerea: o să reușim să fim scoși din lucru?

LAPIDATU: N-o să reușiți, n-o să fiți scoși.

MOTOTOL: De ce, Ivan Gheorghevici?

LAPIDATU: Îs slabe denunțurile.

MOTOTOL: Slabe?

LAPIDATU: Da, așa cum auzi, slabe. Pe vremuri poate că ar fi mers și acestea, iar astăzi, pe fundalul democratizării în creștere se cer pârături de forță majoră... Îl cunoști mata pe Zdronea, corector de la gazeta raională?

MOTOTOL: Puțin de tot.

LAPIDATU: Dumnezeu e omul care poate să vă dea o mână de ajutor. E destul să adauge o frază-două în fiecare denunț și poți să-i pui omului cruce. Ții minte cum a înfundat pușcăria șeful uniunii raionale de consum? El i-a făcut „caracteristica“. Desigur, la rugăminta unor persoane...

MOTOTOL: Dar fiecare scrisoare cu caligrafia sa...

LAPIDATU: Zdronea îți imită orice. Băiat de la avioane. Plastograf de clasă superioară.

MOTOTOL: Și unde-s răvașele noastre?

LAPIDATU (*scoate scrisorile din buzunarul hainei*): Am prevăzut totul, le am cu mine. Să-l chem pe Zdronea?

MOTOTOL: Poftim, hai s-o mai vedem și pe asta.

LAPIDATU (*ia receptorul și formează un număr*): În ce privește plata pentru serviciu, cred că o să vă înțelegeți ușor. (*În receptor.*) Alo, Zdroncea? Aici Lapidatu. Ei, romelo?! Ciongardete. Ciordita prima-ntâi. Da, un chicus cu miezul roșu. Te asteptăm la tovarășul Mototol. (*Pune receptorul în furcă.*) Știi mata, Octavian Gheorghevici, Zdroncea e țigan, vezi că i-am tras câteva vorbe și în limba lui. Îi țigan, dar nu-i place să-l faci țigan, așa că să fii atent.

Bătaie în ușă. Intră ZDRONCEA. Un tânăr de vreo 30 de ani. Cu mustați ca în vremurile de haiducie. Păr negru, dat lung pe spate.

ZDRONCEA: Bună ziua, sărut mâna la *nacealnici*. Ce dor v-a adus la mine?

LAPIDATU: Zdroncea, e vorba să corectezi niște scrisori critice, mai bine zis, să le presori ceva piper.

ZDRONCEA: Dați misivele la neica. (*Lapidatu i le înmânează.*) Vreți ca persoanele să nimerească la mititica sau numai să fie date afară?

MOTOTOL: Numai date afară și numite în alte posturi.

ZDRONCEA: Cu numirea eu nu mă ocup. Cât privește scoaterea din lucru – eu vi-s nașul. (*Desface prima scrisoare. Citește.*) „Tovarășa Parașută e o femeie usuratică....“ Parcă aista-i denunț? E mai mult o laudă! Ce-i o femeie ușoară? Una care are succes, care se învârte iute și ne face la toți plăcere. Dacă n-aveți nimic împotriva, am să adaug urmatoarele: „Se agață de gâtul bărbaților, îi pupă în plină stradă, umblă fără sutien și încă și-a pus și felinar roșu la domiciliu...“

MOTOTOL (*întrerupându-l*): Tovarășe Zdroncea, destul, și așa-i prea de tot. Nu cumva ai vrea să fie arestată?

ZDRONCEA: Pentru așa ceva azi nu se arestează, dar din sindicate și din post îți pot da un șut cu genunchiul. (*Trece la altă*

scrisoare. Citește.) „Tovarășul Mototol e un mare birocrat“. Asta-i stil, asta-i pâră? Cine azi din șefi nu-i birocrat? Dacă nu ești birocrat, nici nu te poți tine în post. Exemplu este redactorul nostru. Dacă nu sunteți împotriva, iată cum aș drege-o eu: „Tovarășul Mototol vinde covoare de la fabrica pe care o conduce și banii și-i însușește...“

MOTOTOL: Tovarășe Zdroncea, vrei să mă pună la dubală?

ZDRONCEA: N-au să te pună, pentru că n-au dovezi.

LAPIDATU: E o frază nevinovată, Octavian Gheorghevici.

ZDRONCEA (*ia o altă scrisoare*): „...să i se vadă țâțele până la rădăcină și pozează pictorului...“ Ptifu! Asta-i apă chioară! Ia să le punem o frază ca să-i dăm gata de odată pe amândoi: și pe Veronica, și pe pictor. Așa: „Pictorul a facut-o gravidă pe Veronica și acum o silește să-și facă avort, ca să se poată mărita după prostul de Aurel, pe care l-au îmbrobodit toate vâdanile din mahală...“ Poftim că ți l-am ars și pe Aurel. Despre tovarășul Dorobanț e puțin să scriem că ascultă „Europa liberă“, trebuie să adăugăm că îi învață și pe alții să facă același lucru, ba încă și trimite informații ticăloșilor ceia de acolo...

MOTOTOL (*iși ia capul în mâini*): Doamne-Doamne, și aista-i colectivul pe care-l conduc eu! Ce-au să spună cei de la minister?

LAPIDATU: Ce-au să spună? Că tu nu te potrivesti ca director și – țuști! din post afară. Mata doar asta dorești?

MOTOTOL: Asta, bre, dar să nu sărim peste cal.

LAPIDATU: Dacă vrei să scapi de portret, altă cale nu-i. Ei, Octavian Gheorghevici, mai rămâi sănătos, că noi cu Zdroncea ne ducem.

ZDRONCEA: După ce pacostea asta de caracteristici își va avea efectul dorit, ne-om înțelege în privința plății, iar acum vă zic la revedere și sărut mâna la cei ce-s mari... deocamdată.

LAPIDATU și ZDRONCEA ies. Intră DOROBANȚ.

DOROBANȚ: Octavian Gheorghevici, vin de la Părfănuș Ivanovici. Ne asteaptă zile negre de tot. Dumneavoastră puneți prea mare speranță în denunțurile pe care le-am expediat la Chișinau, vremea însă trece, iar înaintarea candidaților îi numai la o aruncătură de băț. Or, noi nu putem veni la alegeri cu Necunoscutul în brațe.

MOTOTOL: Și ce propui dumneata?

DOROBANȚ: Propunerea e, de fapt, a lui moș Cotruță, dar eu și Magdalena Borisovna o acceptăm.

MOTOTOL: În ce constă ea?

DOROBANȚ: Numai un incendiu ne poate salva.

MOTOTOL: Ce-e-e?

DOROBANȚ: Un pojar.

MOTOTOL: Să dăm foc sediului? Dar dacă se aprinde și fabrica?

DOROBANȚ: S-au luat măsuri. Am vorbit cu pompierii.

MAGDALENA (*intrând*): E unica iesire, Octavian Gheorghevici. Afară vremea e uscată, însorită, nici n-o să se observe cum focul are să înghită hardughia noastră. Moș Cotruță! (*Intră moș Cotruță cu o canistră în mână.*)

MOȘ COTRUȚĂ: Prezent la datorie! Canistra-i plină cu benzină.

DOROBANȚ: Foarte bine... Noi puteam nici să nu vă prevenim, Octavian Gheorghevici, dar, oricum, ne sunteți șef.

MOTOTOL: Am să-mi ies din miști, zău! Dar, fie ce-o fi! Așa sau altfel, tot pedeapsa Domnului mă asteaptă. Mai știe cineva afară de noi?

MAGDALENA: Nu. Și nici nu-i nevoie să știe. Veronica îi pozează pictorului, dar cred că a dovedi să se îmbrace și să sară pe fereastră împreună cu Clătiniți, iar Aurel umblă lela prin orașel

după dansatori. Restul fabricii, muncitorii, sunt în afară de orice pericol. Pe ei focul n-o să-i atingă. Principalu-i să ardă acesta (*arată la Necunoscut*).

MOTOTOL: Atunci dați-i bătaie, și cât mai iute! Eu rămân aici. Ori arde Necunoscutul, ori ardem cu toții dimpreună.

DOROBANȚ: Băieți, la treabă! (*Dorobanț și moș Cotruță dispar.*) Peste câteva clipe geamurile sunt învăluite de flăcări și fum. Cineva strigă: „Pojar!“ Prin fereastră își ițește capul moș Cotruță.

MOTOTOL: A luat foc?

MOȘ COTRUȚĂ: Ba încă să vedeți cât de ușor!

MOTOTOL: Și cum arde?

MOȘ COTRUȚĂ: Foarte bine arde!

MOTOTOL: Așa cred că o să ardem și noi... în focul gheenei.

MOȘ COTRUȚĂ: Octavian Gheorgheviți, dați portretul încoace, că peretele ista n-o să ieie foc, îi de piatră.

MOTOTOL: Necunoscutul trebuie să ardă dimpreună cu mine, la datorie, în exercițiul funcțiunii.

MOȘ COTRUȚĂ: Dacă nu mi-l dați încoace, geaba-i toată treaba, că iată vin pompierii, cine naiba i-a mai adus chiar la moment?

MOTOTOL: Pompierii acum primesc premii și le sare inima de bucurie când aud de vreun incendiu. Mi se pare că uneori ei le pun la cale.

MOȘ COTRUȚĂ: Apoi și pe aista tot ei m-au rugat să li-l organizez.

MOTOTOL (*îi întinde lui moș Cotruță un colț al portretului*): Dă mata făclia cea mai aproape.

MOȘ COTRUȚĂ: Ia te uită, nu vrea să ieie foc, mama cui îl are!

Se aud claxoanele mașinilor de stins incendiul. Un șuvoi de apă îl udă pe MOTOTOL, îl udă și pe NECUNOSCUȚ. Fumăraie. Multă zarvă. NECUNOSCUȚUL îl lovește pe MOTOTOL, acesta cade jos.

MOTOTOL (*de jos, strigă*): Pojar! Săriți, oameni buni!

Apare DOROBANȚ, ud și tăvălit.

DOROBANȚ: Ai naibii pompieri! Ne-au stricat toată afacerea.

MOTOTOL (*sculându-se de jos*): În orașelul ista al nostru nu poți duce nici un lucru la bun sfârșit.

DOROBANȚ: Întrebarea se pune la fel ca și mai înainte: ce-i de făcut?

MOTOTOL: Și acei de la minister, după așa frumusețe de denunțuri, zău, de ce nu vin să ne strângă de aici? A trecut amar de vreme, iar ei nu se răspund. Mari birocrăți și acolo!

DOROBANȚ: Birocrăți! Aveți perfectă dreptate.

MAGDALENA (*intrând agitată*): A ars sau n-a ars?

MOTOTOL: Ce ai mata în vedere?

MAGDALENA: Portretul, ce mai alta?

MOTOTOL (*aprinzându-si cu greu o țigară de la un tăciune zmulș din colțul ferestrei fumegânde*): Nu vrea sa ieie foc.

AUREL și VERONICA (*intrând*): A ars portretul?

DOROBANȚ: Aista nici de foc nu se teme.

CLĂTINICI (*intrând, observă portretul la locul lui*): De-acum dacă ați ajuns să dați foc clădirii, trebuia, cel puțin, s-o aprindeți pe dinăuntru, nu pe din afară.

MOTOTOL: Cine ți-a spus că noi am incendiat propriul sediu?

CLĂTINICI: Se pricepe și un copil. Îi la mintea cocoșului.

MOȘ COTRUȚĂ (*intrând, se scutură de zgură*): Măi, ai dracului pompieri, ne-au stricat toată socoteală.

MOTOTOL: Nu puteau să vină un pic mai târziu?

MOȘ COTRUȚĂ: Cum să vină mai târziu, dacă acum li se dau premii pentru stingerea focului? Tot eu prost: nu trebuia să le spun ora și ceasul primejdiei.

MOTOTOL: Degeaba ai mai stat mata la pușcăria ceea...

MOȘ COTRUȚĂ: Degeaba? Zău, nu degeaba. Iaca: să n-am parte de pensie, după cum nici nu am deocamdată, dacă am stat degeaba. Încercăm și noi diferite metode, cum ziceți dumneavoastră. Vreau să vă propun una, mult mai sigură.

MAGDALENA: Ai poate vreun calup de dinamită?

MOȘ COTRUȚĂ: Dinamită în vreme de pace?! Asta nu se poate!

AUREL: Dar de ce nu se poate?

VERONICA: Iar deschizi gura?

MOȘ COTRUȚĂ: Metoda mea nouă îi următoarea: dacă vreți să scăpați de portret, dezlegați punga și jertfiți fiecare cât vă lasă inima.

DOROBANȚ: Mai concret, moș Cotruță!

MOȘ COTRUȚĂ: E nevoie de două mii de ruble: una mie – pentru serviciu, și a doua – celuia care vă va izbăvi de portret.

MOTOTOL: Și cine-i salvatorul?

MOȘ COTRUȚĂ: O să faceți cunoștință cu el în ziua când am să vi-l prezint. Totul va fi legal și normal. Și așa, cine și cât pune la bătaie? S-o începem cu mata, Octavian Gheorghevici. Cât dați?

MOTOTOL (*scotocind prin buzunare*): Am la mine numai două ruble.

MOȘ COTRUȚĂ: Numai două?

MOTOTOL: Bani de buzunar, atât îmi dă soția...

MOȘ COTRUȚĂ: Ne-am lămurit. Iar mata, tovarășe DOROBANȚ?

DOROBANȚ: Eu nici atâta n-am.

MOȘ COTRUȚĂ: Măi, cu cine lucrez eu? Ce firmă făloasă și ce de-a pungi goale! (*Ia o hârtie.*) Dacă-i așa, să-mi iscalească aici care și cât jertfeste, banii – mâine dimineța. (*Trece pe la fiecare.*) Așa... iscălește și mătăluță... Și mătăluță... Și dumneata, cuconiță... Și dumneata, cucoană... Ca pe vremuri...

MOTOTOL: Acum văd, moș Cotruță, că nu degeaba ai stat la mititica.

MOȘ COTRUȚĂ (*apropiindu-se de ieșire*): Am făcut acolo școala bună, altă universitate nu-mi trebuie. Mâine dimineța vin cu încasarea. Iar acum, la revedere! (*Iese.*)

MAGDALENA: Mosul ista-i mare șarlatan.

VERONICA: Șarlatan, neșarlatan, dar când omul spune ceva, se ține de cuvânt.

AUREL: De-acum ai și cu dânsul de-a face?

VERONICA: Nu vorbi fără să te gândești.

MOTOTOL: Moșneagul, probabil, de dragul pensiei pe care nu și-o poate scoate, e gata să ne facă și altă pozna. Hai să-l mai vedem și de data aceasta. În ce privește portretul, o să facem de serviciu în fiecare noapte fiecare pe rând, mă tem să nu ni-l fure cineva. În seara asta va fi la post Veronica.

AUREL: S-o las singură?

VERONICA: Te temi c-am să mă tem de ceva?

AUREL: Apoi tocmai pentru că nu te temi de nimic, vreau să rămân cu tine...

MOTOTOL: Bine, rămâneți amândoi, dar o să faceți de serviciu două seri la rând. Ceilalți – duceti-vă pe acasă. Noapte bună!

Toți pleacă. Rămân MOTOTOL, AUREL și VERONICA.

VERONICA: Octavian Gheorghevici, de ce să suferim atâta?

MOTOTOL: Vă înțeleg, dragii mei. În fond, dacă Dorobanț nu tragea clopotele, nu s-ar mai fi întâmplat nimic.

AUREL: Numai că și noi trebuia să ținem limba după dinți...

MOTOTOL: Sigur că da... Veronica Sâlimonovna, ia spune și mata, nu eram noi un colectiv unit?

VERONICA: Unit, dar tocmai dumneata îmi spuseseși să-mi fac valiza...

MOTOTOL: Cum ți-o făcuseși, așa aveai să ți-o desfaci, dădeam alt ordin... Ei bine, vă las sănătoși și, vedeți, să nu vă gălesc mâine dimineată sfădiți.

AUREL: N-aveti nici o grijă, Octavian Gheorghevici.

MOTOTOL (*iesind*): Noapte bună! Și luați seama de portret, nu cumva să vina moș Cotruță cu niște hoți și să ni-l fure.

VERONICA: Unde-s eu, nu se întâmplă nimic rău.

AUREL: Mătăluță văd că ești cam prea încrezută.

VERONICA: Doamne, cine mi te-a mai adus pe capul meu!

AUREL și VERONICA se cuprind și se sărută. Se face întuneric. Un fascicul de lumină se oprește asupra celor doi. Alt fascicul se oprește pe ușa de la intrare. La un moment dat ușa se deschide și intra OMUL CU MASCĂ. AUREL și VERONICA încremenesc locului.

OMUL CU MASCĂ (*stă în fața Necunoscutului*): Tovarășe Necunoscut! Ce bine îmi pare că te vad.

AUREL (*Veronicăi, în șoaptă*): Dacă vrea să fure portretul, ce să facem, e pe răspunderea noastră?

VERONICA: Pune mâna pe sfeșnicul ista. Îl toropim pe loc.

OMUL CU MASCĂ. Tovarășe Necunoscut, și pe mine vor să mă scoată, cică-s cadru vechi. C-amu s-au iscat o serie de cadre tinere, toți cu diplome, cu institute. Nu vă cunosc bine, dar cred în Dumneavoastră. Când se va afla bine cine sunteți,

cred că n-o să mă uitați, am să vă dau de veste — Prăpăditu mă cheamă. (*Necunoscutul îi strânge mâna. Omul cu Mască încremeneste, pe urmă iese fulger pe ușă.*) O-ho-ho!

VERONICA (*iși face cruce*): Aurel, tiva de aici!

AUREL (*urmând-o și ieșind cu ea pe ușă*): Aista nu-i Necunoscutul, aista-i Necuratul.

O clipă scena ramâne goală, dar luminată. Se deschide ușa și apar MAGDALENA BORISOVNA și CLĂTINICI.

MAGDALENA (*tragându-l de mână pe Clătinici*): Hai să-i vedem pe cei doi hulubași cum păzesc portretul, Necunoscutu-i la locul lui, iar hulubașii – ia-i de unde nu-s...

CLĂTINICI: Și-or fi găsit ei un culcuș mai moale pe undeva...

MAGDALENA: Eu am să-ți pozez, iar mata fă-mi portretul mai departe. De acord, Clătinici, dragă?

CLĂTINICI: Ce aud, Magdalena Borisovna?

MAGDALENA (*se pregătește să pozeze*): Când suntem în doi, ai putea să-mi spui Magda.

CLĂTINICI (*potrivindu-și șevaletul*): Nu știam...

MAGDALENA: Din cauza asta nu poți fi galant cu o doamnă?..

CLĂTINICI: Și nu sunt? Nici cât Aurel?

MAGDALENA: Aurel? Să-l lăsăm, e un boboc...

CLĂTINICI: El – boboc, iar eu – gănsac?

MAGDALENA: Iar nu esti galant. (*Se întoarce cu spatele spre Clătinici.*) Ajută-mă să deschid fermuarul bluziței...

CLĂTINICI (*ajutând-o*): Azi aș vrea să-mi pozați mai mult.

MAGDALENA: Oricât ai să dorești mata.

CLĂTINICI: Vreau să termin odată și portretul dumitale și pe al Veronicăi.

MAGDALENA: Iar Veronica?

CLĂTINICI: Să n-ai nici o grijă: al matală va fi mai mișto.

MAGDALENA: Dacă mi-l faci mai reușit, îl punem în locul Necunoscutului sau, cel puțin, alături de el.

CLĂTINICI: Pentru asta trebuie...

MAGDALENA: Te ascult...

CLĂTINICI: ...trebuie să pictez ochii Veronicăi...

MAGDALENA: Mă insultă!

CLĂTINICI: ...nasul dumitale...

MAGDALENA: Asta merge.

CLĂTINICI: ...măinile – tot ale dumitale...

MAGDALENA: Merge! Zi-i mai departe!

CLĂTINICI: ...iar picioarele...

MAGDALENA: Ce-i cu picioarele?

CLĂTINICI: Picioarele, să mă iertați, Magdalena Borisovna, le-aș lua tot pe-ale Veronicăi.

MAGDALENA: Nu ești deloc galant! Habar n-ai mata de realismul frumos, socialist.

CLĂTINICI: Veronica mi-a pozat atâta, mi-a dansat...

MAGDALENA: Ea îți pozează, îți dansează, iar eu – nu? Să nu crezi că nu am luat măsurile necesare. (*Îi lîpește mâna de șoldul sau.*) Ia pune mâna aici!

O jumătate de rochie de-a MAGDALENEI BORISOVNA Se ridică într-o parte, semănând astfel cu o umbrelă defectată și dezvelindu-i stăpânei un picior.

CLĂTINICI: Mari ți-s minunile, Doamne!

MAGDALENA (*despre rochie*): E toată pe arcuri, chestie cibernetică, cadou de la niște rude din Odesa. Contrabandă. Vrei să mai și dansezi?

CLĂTINICI (*tragând niște linii cu pensula pe pânză*): Nu-i nevoie de nici un dans, m-ați dat și așa gata. O să-i ardem un portret clasa-ntâi!

MAGDALENA: Și vezi, toate să fie ale mele: și ochi, și nas, și picioare – toate celea!

CLĂTINICI: Toate, toate, n-am încotro.

MAGDALENA: Și să-mi scoți în prim-plan mai mult părțile cele pozitive...

CLĂTINICI: Ce să le mai scot, dacă și așa se văd? Mata ești pozitivă din toate părțile...

MAGDALENA: Ei, uite așa mai vii de acasă!

CLĂTINICI: Ia să mi te întorci dumneata puțin mai așa... (O potrivește cu amândouă mâinile, rochia Magdalenei Borisovna se umflă roată ca o umbrelă desfăcută.) Aoleu!

MAGDALENA: Pe care buton ai apăsător?

CLĂTINICI: Măi, dar ai naibii meșteri și aiști cu contra-bandă de la Odesa!

Amândoi se luptă se dea rochia la loc. În vremea asta deschid ușa MOȘ COTRUȚĂ și JAN CORLATE.

MOȘ COTRUȚĂ (*văzând ce se face, se repede înapoi cu tot cu musafirul invitat de el*): Ho, c-am intrat tocmai la moment... Las' venim noi pe urmă...

MAGDALENA: Om batrân și nu bați la ușă când intri undeva. (*Necunoscutul întinde mâinile și îi aranjează fusta Magdalenei Borisovna. Asta cade în leșin în brațele lui Clătinici.*) Necuratul!

CLĂTINICI (*ieșind cu Magdalena Borisovna în brațe*): A fost aievea sau mi s-a năzărit, dar am văzut cum a întins amândouă mâinile. Aici nu-i lucru curat!

Un timp scena e goală. Se luminează de ziuă. Intră MOTOTOL.

MOTOTOL (*către Necunoscut*): Bună dimineața, mutule! (*Sună telefonul. Ridică receptorul.*) Prezent la datorie, Părfănuc Ivanovici! (*Se scoală în picioare, stă în poziția de drepti.*) Necunoscutul... încă

mai tronează deasupra noastră.... curat chiar peaza cea rea... Safta Aronovna? A dormit la noi în hotel? Bine, suntem gata s-o întâmpinăm. (*Pune receptorul în furcă.*) Poate că specialistă asta în domeniul artelor ne va salva. (*Vorbește la selector.*) Toată lumea la mine! (*Intră Magdalena Borisovna, Aurel, Veronica, Clătinici și Dorobanț.*) Moș Cotruță încă n-a sosit?

DOROBANȚ: Moș Cotruță a dat peste un turist străin, care, chipurile, are să ne izbavească de eroul nostru.

MOTOTOL. Probabil că n-o să fie nevoie de acest străin. O clipă în urmă mi-a telefonat Părfănuc Ivanovici. Acuși trebuie să pice Safta Aronovna, specialistă de la Fondul plastic din Chișinău, dumneaei, sunt sigur, ne va lămuri pe cine ținem noi în casă...

CLĂTINICI: Mare ar fi minunea, dar nu cred...

VERONICA: Octavian Gheorghevici, Necunoscutul nostru e făcător de minuni...

AUREL: Noaptea ți-i mai mare frica să rămâi cu el într-o cameră...

MAGDALENA: Tinerii iștia au dreptate, e ceva la mijloc misterios peste măsură.

Se aud bătăi în ușa.

MOTOTOL: Tss! Nici o vorbă! Luați loc. (*Spre ușă.*) Da, poftim.

Intră SAFTA ARONOVNA. E o batrânică vânjoasă. Trage din lulea. Șchiopătează, se sprijină într-o cârjă. Poartă pălărie colorată.

SAFTA ARONOVNA (*către Mototol*): Dacă stai în centru, înseamnă că mata ești șeful. (*Întinzându-i mâna.*) Safta Aronovna.

MOTOTOL: Octavian Gheorghevici, Mototol...

SAFTA ARONOVNA: Cum?

MOTOTOL: Mototol.

SAFTA ARONOVNA: Vai, ce frumos!

MAGDALENA: Și eu șefa de cadre. Parașută.

SAFTA ARONOVNA: Vai, un așa nume picant! Și mai șarman. (*Privind la Necunoscut.*) Și, vasăzică, ăsta vi-i eroul?

MOTOTOL: Aista-i, altul n-avem... Și nici nu ne trebuie.

SAFTA ARONOVNA (*dând târcoale portretului*): Se vede cât de colo că artistul în cauză are maniera sa...

CLĂTINICI îi face semne lui MOTOTOL în sens de: „Nu vă spuneam?”

MOTOTOL: Maniera, Dumnezeu cu dânsa! Dar cine-i cel ce a fost pictat, iată ce ne framântă?

SAFTA ARONOVNA: Dacă privim portretul din partea stângă, unde lumina cade direct și din abundență pe suprafața pânzei, putem spune că persoana pictată este un om de artă – ia priviți și dumneavoastră ce blândețe emană acești ochi mari și plini de caldură.

CLĂTINICI – același joc: „Nu vă spuneam eu?”

MOTOTOL: Fie și om de artă, dar, concret, cine-i?

MAGDALENA: Da, concret, cine-i?

DOROBANȚ: Cum am putea să-i dăm de urmă?

SAFTA ARONOVNA: Un moment, copii, un moment! Să privim acum portretul și din partea dreaptă. De aici, unde soarele pătrunde mai puțin, putem spune că persoana reprezentată pe pânză e un om politic – priviți și dumneavoastră ce spirit autoritar izvorăște din acești ochi înguști și plini de răceală...

MOTOTOL (*punând o vașcă cu flori lângă portret*): „Om politic”? Tocmai de asta ne și temem noi și ne întrebăm: cine-i? Ce să facem cu el? Să-l scoatem? Să-l mai lăsăm?

SAFTA ARONOVNA (*trăgând adânc din lulea*): Dar unde vă grăbiți, mă rog? Lasați-l așa. Ce, vă încurcă? Din partea mea,

pot să vă promit că am să mă întorc în curând aici cu un întreg consiliu artistic de la Fondul nostru plastic, o să-i venim lui de hac, n-aveți grijă.

VERONICA: Vă-le-leu! Octavian Gheorghevici, ia uitați-vă ce se face afară!

MOTOTOL (*se apropie de fereastră*): Dar ce e, zău?

VERONICA: Lume de pe lume. Oameni de la mai multe instituții și întreprinderi din orașul nostru... Au aflat, se vede, că a sosit Safta Aronovna, care e în stare să se descurce cu portretele neidentificate și... iată, dau năvală, curat ca turcii la cetate... că au și ei portrete cu necunoscuți.

MOTOTOL: S-a pornit carul la vale...

În cadrul ferestrei din mijloc apar și dispar portrete înfipte în bețe. Din stradă se aude freamăt de voci, întrebări, vociferări. Toți eroii noștri s-au grupat în jurul SAFTEI ARONOVNA, care cu greu se debarasează de portretele ce i se flutură pe sub nas.

SAFTA ARONOVNA (*făcând semne cu mâna*): Pe aista nu-l cunosc nici eu... Pe istlalt duceți-l înapoi, cum nu vi-i rușine să nu-l cunoașteți cine-i?.. Pe acesta nu-l cunosc... Pe istlalt – la fel, înapoi!.. Nu-l cunosc!.. Înapoi!..

MOTOTOL (*ridicând receptorul*): Alo! Părfănuc Ivanovici?.. Bine, am înțeles...

MAGDALENA (*comentând cele ce se petrec în stradă*): Ce înseamnă, vasăzică, masele populare... dacă le pornești, nu le mai poți opri...

DOROBANȚ: Cu poporul nu-i de jucat...

MOTOTOL (*astupând cu o perdea fereastra din centru*): Gata, s-a terminat festivalul. Duceți-vă toți pe la locurile voastre. Safta Aronovna, am să vă conduc.

SAFTA ARONOVNA: Mersi!

MOTOTOL: Azi noapte fac eu de serviciu la portretul Ma-relui nostru Necunoscut.

Toți ies. Întuneric. Un fascicul de lumină îl urmărește pe MOTOTOL cum intră și se asază la masa lui.

MOTOTOL (*cu capul pe mâini*): Grele zile-am ajuns... (*De odată se aude un zgomot crescând venind parcă din fundul pământului. Se clatină pereții.*) Să fie vreo coloană de tancuri?.. Dar pe strada noastră nici căruța n-are pe unde trece... O! Doamne, Dumnezeule! E cutremur de pământ! (*Bucuros.*) Asta e salvarea noastră! (*Împinge perețele cu portretul.*) Scutură, Doamne, tot fundul pământului, să nu mai rămână din cantora noastră nimic, nici portretul, nici altceva... Numai de-aș scăpa cu viață... (*Cutremurul a încetat.*) Ei, na-ți-o bună, Doamne, că nici mata n-ai putere să dai jos acest perete blestemat. (*Se apropie de telefon, ia receptorul, formează un număr.*) Alo, tovarășul Dorobanț! Ai simțit cutremurul?.. Te-a scuturat bine?.. Nu, dragă, pereții noștri n-au căzut. Ascultă ce propun eu. Du-te la buldozeristul Ghioagă și roagă-l să tamponeze perețele cu pricina până l-a doborî... (*Se uită la Necunoscut.*) Acuși, n-a mai rămas mult. M-aș apropia de mata, dar ai obiceiul de a întinde mâna și chiar de a lovi... Se vede că ești un om crud... (*Se aude vuiet de buldozer.*) Bate centrul, tovarășe Ghioagă! (*Tot prin fereastră.*) Eu răspund și tot eu plătesc serviciul ce ni-l faci. Încă o dată! (*Perețele cu portretul se cutremură.*) Încă o dată! Mai cu inimă! E-he-he!

Perețele cu pricina cade în cameră. Un colț al lui îl doboară pe MOTOTOL la pământ. Portretul rămâne să atârne în aer... Se face ziuă. Intră DOROBANȚ.

DOROBANȚ: Octavian Gheorghevici, cum vine asta? Mata la pământ, iar Necunoscutul tot la locul lui?

MOTOTOL (*sculându-se în picioare, vede portretul atârănând în față*): Nu, aista-i Ucigă-l toaca. Nu se teme nici de cutremur, nici de tancuri, nici de buldozere...

DOROBANȚ: Octavian Gheorghevici, acuși ne vine reprezentantul de la ministerul nostru să ne dea răspuns la denunțuri.

MOTOTOL: De unde știi?

DOROBANȚ: Am și eu agenții mei...

MOTOTOL: Și cum crezi, avem sortii de izbândă?

DOROBANȚ: Una din două: ori la mititica, ori afară și la alt post.

MOTOTOL: Apoi chiar că una din două...

MAGDALENA (*intrând*): Vă rog pe amândoi, dragii mei, să eliberați cabinetul.

MOTOTOL și DOROBANȚ: De ce?

MAGDALENA: Reprezentantul de la minister, tovarășul Șeptichin, e fostul meu coleg de școală, vrea să-i vorbesc ceva între patru ochi...

MOTOTOL (*ieșind*): Magdalena Borisovna, pune și pentru mine un cuvânt – rău sau bun, numai să fie conform situației...

DOROBANȚ (*ieșind*): Magdalena Borisovna, nu v-am făcut în viață nici un rău. Vă rog să-mi faceți un bine.

MAGDALENA: Mai întâi pentru mine și pe urmă pentru alții. (*Acoperind spărtura din perete cu o foaie de placaj*.) Urmările cutremurului trebuie lichidate. (*La bătaia în ușă, aranjându-și părul, scuturându-și trupul*.) Da, da, intrați. (*Intră Șeptichin. Înalt, zvelt, cu bărbuță și mustăți, ține pălăria în mâna dreaptă și umbrela-baston îi atârână de brațul stâng*.)

ȘEPTICHIN: Bună ziua!

MAGDALENA: Bună să vă fie inima, după cum vi-s cătăturile!

ȘEPTICHIN (*privind la Necunoscut*): Chiar să vezi și să nu crezi.

MAGDALENA (*dându-i mâna*): Magdalena Borisovna Parașută, șefa de cadre.

ȘEPTICHIN: Victor Andreevici Șeptichin, de la minister.

MAGDALENA: Victoras, m-ai uitat, am fost colegi de școală?!

ȘEPTICHIN: Ah, dumneata ești, Magda?

MAGDALENA: Și cum din Șeptecâini ai ajuns Septichin?

ȘEPTICHIN: Poveste lungă. Dar, de fapt, a fost foarte simplu: așa mi-a eliberat metrica secretarul Sovietului sătesc – Septichin. Pe urmă a venit alt secretar și pe un frate mai mic de-al meu l-a rebotezat din Șeptecâini în Șesecâini. (*Râde.*)

MAGDALENA (*râzând*). I-a furat un câine...

ȘEPTICHIN: Așa iese.

MOȘ COTRUȚĂ (*își arată capul de după ușă*): Dar nici eu nu-s Cotruță, îs Catrință...

MAGDALENA (*dojenitor*): Moș Cotruță! (*Cotruță dispăre.*) Ce zici de Necunoscutul nostru?

ȘEPTICHIN: Dacă n-ai uitat, noi am avut de a face odată cu un portret al unui alt necunoscut...

MAGDALENA: Tristă amintire... Dar am fost implicați nu noi, ci părinții noștri...

ȘEPTICHIN: Mai precis, tatăl dumitale cu tatăl meu...

MAGDALENA: Da, just, tatăl meu declarase că tatăl dumitale ar fi adus în camera pentru alegeri blestematul acela de portret al nu se știe cui...

ȘEPTICHIN: ...din care cauză tatăl meu a fost scos din postul de director de școală și din învățământ.

MAGDALENA: Iar tatăl meu n-a mai ajuns nici director, nici deputat, precum chitise...

ȘEPTICHIN: Măcar a murit de moarte bună?

MAGDALENA: Iar al tău?

ȘEPTICHIN: De moarte bună, adică de necaz. Să le fie țărâna ușoară la amândoi...

MAGDALENA: Să le fie. (*Pe alt ton.*) Și acum ai vrea s-o pățesc și eu cu acest Necunoscut?

ȘEPTICHIN: De ce s-o pățești?

MAGDALENA: Salvează-mă!

ȘEPTICHIN: În ce fel?

MAGDALENA: Ai soție, copii?

ȘEPTICHIN: O soție și doi copii.

MAGDALENA: Ca să vezi... Și când te gândești că ți-aș fi putut fi soție... Doar mă iubeai atunci, nu?

ȘEPTICHIN: Îți scriam versuri...

MAGDALENA: Și cine ne-a stricat dragostea?

ȘEPTICHIN: Părinții noștri... Adică nu atât ei, cât blestematul acela de portret.

MAGDALENA: Și acum iar să stea între noi acest portret?

ȘEPTICHIN: Nu văd cum ar putea să stea între noi.

MAGDALENA: Să uităm ce-a fost. Mai bine să vedem ce-ar putea să fie în viitor. (*Cochet.*) Vrei să mă iei la Ialta?

ȘEPTICHIN: Așa nitam-nisam?

MAGDALENA: Ca amantă. Nu pe mult, pe o lună.

ȘEPTICHIN: La Ialta?... Nu pot.

MAGDALENA: Da la Soci?

ȘEPTICHIN: Nici acolo!

MAGDALENA: Atunci poate în Turcia, că-i și mai cald?

ȘEPTICHIN: Peste graniță? Cu atât mai mult – nu. Dar ce te-a apucat?

MAGDALENA: Mi-ar merge vestea de știi mata ce... și astfel poate că m-aș elibera de aici.

ȘEPTICHIN (*bătându-și geanta cu palma*): Ce mai veste-poveste? În ceea ce ne-ați trimis v-ați făcut bunîșoare biografii unul altuia. Altele nici nu vă trebuiesc.

Ușa se deschide violent și intră *toate personajele*, în afară de SAFTA ARONOVNA. MOȘ COTRUȚĂ îl duce de braț pe JAN CORLATE. Acesta din urmă e îmbrăcat în haine de culori țipătoare. Toți se prezintă pe rând lui Șeptichin.

MOTOTOL: Octavian Gheorghevici Mototol, director.

DOROBANȚ: Dorobanț, șef de secție.

CLĂTINICI: Clătinici, pictor.

AUREL: Aurel Zbanciu, șef de dansuri.

VERONICA: Veronica Sălimonovna, șefă la cor.

ȘEPTICHIN (*fiecărui*): Îmi pare bine...

MOTOTOL: Iar acesta-i moș Cotruță, care acum zice că nici Cotruță nu-l cheamă și încă mai vrea să-și scoată pensie. Dar dumnealui are să ni-l prezinte pe musafirul nostru revenit din străinătate, care se grăbește, din care cauză v-am și întrerupt discuția, scuzați. Ei, moș Cotruță?

MOȘ COTRUȚĂ (*împingându-l înainte pe Jan Corlate*): Acesta-i Jan Corlat, turist din Franța, născut cândva prin părțile noastre.

JAN CORLATE: Bon jour! Bona dzăua, cum la voi!

MOȘ COTRUȚĂ: Vedeți că mai ține minte câte un cuvânt de-al nostru. (*Împingându-l pe Jan Corlate spre Necunoscut.*) Ia vezi-! Cine-i?

JAN CORLATE (*căzând în genunchi în fața portretului*): O, mon papa! Tata la mine. (*Se urcă pe un scaun, pupă portretul, îl scoate de pe perete.*) Mon papa! Rămas aici...

MOȘ COTRUȚĂ: Tatăl lui, când și-a luat tâlpășița în patruzeci și patru, că era fabricant, și-a uitat portretul aici. Și iaca acum fiul a dat de dânsul.

MOTOTOL (*bucuros la nebunie, se repede și pupă portretul*): În sfârșit! În sfârșit! În sfârșit! Suntem salvați!

DOROBANȚ (*suspectând ceva*): De ce săruți mata portretul?

MOTOTOL: Pentru că nu-i omul nostru!

DOROBANȚ: Și dacă nu-i al nostru, trebuie să-l săruți?

MOTOTOL: Păi, vezi, așa iese că suntem curați din punct de vedere politic...

ȘEPTICHIN: Dar de unde s-a luat portretul ista pe peretele de aici?

MAGDALENA: Nu se știe... ca pamântul.

ȘEPTICHIN (*ridicându-i bărbia lui Jan Corlate*). Pune portretul înapoi. (*Jan Corlate pune portretul înapoi.*) Acest Jan Corlat nu-i decât Ion Corlate din Zguduita Veche. (*Către Jan.*) Nu-i așa, băiete? Ia arată pașaportul.

JAN CORLATE: L-am uitat... la miliție.

ȘEPTICHIN: El s-a întors nu demult din părțile de nord...

MOTOTOL: Moș Cotruță, a stat cu mata?

MOȘ COTRUȚĂ: Era un băiat foarte de treabă pe atunci...

AUREL: Moș Cotruță, să ne întorci banii, și chiar azi.

VERONICA: Avem nevoie pentru nuntă.

MOȘ COTRUȚĂ: O parte-s la Jan Corlate, încă trebuie să-i scot. Dar cum? Fără de miliție o să-mi fie greu.

ȘEPTICHIN: Ei, Octavian Gheorghevici, ia-ți activul și să mergem la Părfănuș Ivanovici, las' să vadă și dumnealui ce ați scris unul despre altul. Cu asemenea caracteristici, dacă era vreo douăzeci de ani în urmă, vă puteam pune și la răcoare, acum însă, cum societatea noastră a avansat, ministerul propune să vă lăsăm să vă corecțați pe loc, chiar aici unde lucrați.

Toți ofteaza deznădăjduiți. Se îndreaptă spre ieșire.

ȘEPTICHIN: Octavian Gheorghevici, luați-l și pe Necunoscut cu noi, doar din cauza lui s-a întâmplat toată târșenia asta.

MOTOTOL (*taie cu un cuțit ața de care e agățat portretul*): Încă în spate nu l-am mai purtat... Fire-ar să fie! (*Își agață portretul de gât. Ridică mâinile în sus, a rugaciune; către toți.*) Ce să-i faci?

TOȚI: N-ai ce-i face!

AUREL și VERONICA: Iar se amână nunta noastră.

MAGDALENA: Matriarhatul meu bate pasul pe loc.

MOȘ COTRUȚĂ: Câte vorbe, și nici una despre pensia mea!

Asemenea unui suflu proaspăt, dă năvală ADELAIDA. Înaltă, frumoasă, cu părul fluturând.

MOTOTOL: Încotro, domnișoară? Comédia a luat sfârșit.

MAGDALENA: Finita la comedia.

CLĂTINICI: Adelaida!

ADELAIDA: Clătinici!

CLĂTINICI: Prăpădito!

ADELAIDA: Prăpăditule! (*Către Mototol.*) Comédia, ziceți, a luat sfârșit! Una, just, s-a sfârșit, dar începe alta.

MOTOTOL: Cine ești dumneata?

ADELAIDA: Eu? Clătinici, ai cuvântul.

CLĂTINICI: Dumneaei îi pictoriță, mi-a fost colegă de studii, e o adeptă înverșunată a realismului frumos. V-o recomand cu toată căldura: Adelaida Pripon!

ADELAIDA (*apucându-l pe Mototol de portret*): Unde v-ați pornit cu portretul în spate?

MOTOTOL: Spre Golgota.

ȘEPTICHIN: Domnișoară, ne rețineți.

ADELAIDA: Dar de ce atâtea mutre acre?

CLĂTINICI: Adela, portretul ista... nu se știe al cui este...

ADELAIDA: Cum, nu v-a plăcut portretul? (*Aranjând portretul și pe Mototol cu fața spre public.*) Nu mi-ați recunoscut eroul? (*Toți încremenesc a nedumerire.*) Octavian Gheorghevici, fabrica dumneavoastră a depășit planul pe anul trecut?

MOTOTOL: Depășit... cu jumătate de covor...

ADELAIDA: Ei, vedeți! De cum s-a dat șfară în țară despre această realizare a colectivului condus de Dumneavoastră, Ministerul mi-a comandat să vă fac portretul. Și, poftim, vi l-am făcut!

Rumoare printre cei prezenți.

MOTOTOL: Aista-s eu?

ADELAIDA: Da, Dumneavoastră, tovarășe Mototol. În carne și oase.

MOTOTOL: Dacă nu seamăn defel. Eu sunt chel...

ADELAIDA (*îi pune lui Mototol o perucă*): Astăzi sunteți chel, fără frezură, mâine o să vă crească una nouă...

CLĂTINICI: Adelaida lucrează după metoda realismului socialist.

MOTOTOL: Și, pe urmă, eu n-am mustăți.

ADELAIDA (*îi lipește lui Mototol mustăți*): Astăzi nu, iar mâine o să aveți. Ei, dragi tovarăși, seamănă Octavian Gheorghevici cu persoana de pe portret?

TOTI: Seamănă!

AUREL și VERONICA: Mâine facem nunta!

MAGDALENA: Matriarhatul meu dă din nou semne de viață.

MOȘ COTRUȚĂ: Doamne, iar miroase a pensie proaspătă. (*Pune vaza de flori sub portretul Necunoscutului.*) Ați văzut? Nu vă spuneam eu că Necunoscutul e un om de-al nostru?

DOROBANȚ: Un moment, dați-mi voie! Cum și prin ordinul cui a ajuns acest portret pe peretele de onoare?

ADELAIDA: Eu l-am prezentat Ministerului, iar cei de acolo vi l-au expediat...

MOȘ COTRUȚĂ: Eu am dat de dânsul în coridor, am crezut că l-a dat jos vreun „dușman de clasă“ și hai sa-l ridic pe perete...

DOROBANȚ: Mata cu biografia matale... Îți dai seama ce-ai făcut?

MOȘ COTRUȚĂ (*ia și dosește vaza de flori de sub portret*): Dar ce-am făcut? Eu, de, păcatele mele, ca omul care-și caută pensia, mă dau după cum spun cei mai mari pe cei mai mici...

MAGDALENA: Tovarășe Dorobanț! Iar pui ceva la cale? Ba eu prima am observat portretul asa-zisului Necunoscut și nu mă tem s-o declar deschis.

AUREL: Parcă spuneți că eu am fost primul?

VERONICA: Iar nu taci din gură?

ADELAIDA: Nu mai înțeleg nimic! (*Arătând la portret și la Mototol.*) Poftim tipul și poftim prototipul. Ce nu-i clar în toată târășenia asta?

CLĂTINICI: Acum totu-i clar ca bună ziua! Am dovedit tocmai ce ni se cerea de dovedit: avem și tipul, avem și prototipul.

ȘEPTICHIN: Cât privește portretul, rămâne să mai vedem ce apreciere politică să-i dam fenomenului... Dar ce facem cu geanta asta a mea plină cu denunțurile amicale pe care vi le-ați scris cu atâta sârg unul asupra altuia?

MOTOTOL (*îi smulge geanta din mână și o pune pe masă*): Geanta are să steie unde am să zic eu. Aici eu sunt șef și nimeni altul! Eu comand!

MOȘ COTRUȚĂ (*îi pune vazonul cu flori la picioare*). Iaca așa nacealnic mai zic și eu. Pană de vultur, nu coadă de câine!

DOROBANȚ: Bine, tovarăși, dar mâine începe înaintarea candidaților și noi ce-i spunem lui Părfănuș Ivanovici? (*Arătând la portret și la Mototol.*) Să-i raportăm că ne-am înaintat candidatura?

MOȘ COTRUȚĂ: Nu cumva poate că nu ți-i pe plac candidatura noastră? Eh, să-mi fi căzut mata mie pe unde mi-am pierdut eu zilele mai nu demult, te făceam piftie...

MOTOTOL: Moș Cotruță, fără amenințări!.. (*Își netezește mustățile și frezura.*) Dar de ce crezi mata, tovarășe Dorobanț, ca eu n-aș fi o candidatură potrivită? Măi oameni, măi! Cum am stat până acuma pe perete și n-a zis nimeni nimic, așa aș putea să stau și mai departe cât îi hăul și pâraul. Numai să mi se afișeze numele, pentru că în caz contrar, iar începe comédia pe care am mai jucat-o adineaori. Că, zau, mare comédie a mai fost! Am ajuns de răsul găinilor, nu alta. Bine, pe voi vă mai înțeleg: v-ați temut de acest Necunoscut, adică de persoana mea, pentru că sunteți subalternii mei, asta-i la mintea cocoșului. Dar eu, eu să ajung să mă tem de mine însumi, de umbra mea, asta n-am să mi-o iert niciodată! Ei și dacă acest Necunoscut n-aș fi fost eu, ci o cu totul altă persoană, parcă trebuie să cădeți cu toții în sperietți? Oricine ar fi fost persoana, tot persoană, om de-al nostru era. Pe pereții noștri spioni străini nu nimeresc!

DOROBANȚ: Asta mai ramâne de văzut... Tovarășe Mototol, unde s-a mai auzit la noi asemenea dănaia: ca omul să-și atârne singur portretul pe peretele unei instituții de stat?

MOȘ COTRUȚĂ (*ia înapoi vaza de flori*): Măi, măi, la zdup, și-i mai multă *poreadca* decât în civilitate. Cu politica niciodată nu-i de șuguit.

MOTOTOL: Încotro vrei să bați cu vorba, tovarășe Dorobanț?

DOROBANȚ: Într-acolo, tovarășe Mototol, că dumneata ești un impostor!

ADELAIDA: Niciodată n-aș fi crezut că arta mea poate să provoace atâtea discuții în contradictoriu.

ȘEPTICHIN: Tovarăși, nu uitați că ne așteaptă Părfănuc Ivanovici.

MOTOTOL: De ce să ne aștepte, când eu, pur și simplu, îi pot telefona? (*Formează numărul necesar; vorbește cu emfază.*) Alo? Părfănuc Ivanovici?.. O mie de ani pace! Aici Mototol! L-am demascat pe Marele Necunoscut!.. Da, da, din cap până în picioare! Cine era, ziceți? Cine putea să fie? Eu, desigur... Da, da, eu în persoană, pictat după metoda... asta... a realismului frumos... (*Receptorul i se zbate în mâini ca un cap de piton.*) Tot acum?.. La Dumneavoastră, cu tot colectivul?. (*Pune receptorul în furcă; își agață portretul de gât: cu mâinile în sus, a rugăciune.*) Ce să-i faci?

TOTI: N-ai ce-i face!

MOTOTOL: După mine, baieti!

ADELAIDA: Mergem la vreo expoziție?

MOTOTOL: Da, la expoziție... pe Golgota. (*Către Șeptichin.*)
Întoarce-mi scârba cea de răvașe înapoi.

ȘEPTICHIN: Mortul de la groapă nu se întoarce. (*Îi scoate mustățile și peruca.*)

MAGDALENA: Comédia, stop!

MOTOTOL: Una – stop, alta începe. Ce să-i faci?

TOTI: N-ai ce-i face!..

Toți ies. Într-un răsunet de mars funebru, din tavan coboară alt portret al NECUNOScutului. În loc de cortina coborândă din tavan, scena se acoperă de mai multe portrete ale NECUNOScutului. Interpreții rămân cu capetele sprijinite de mijlocul portretelor în așa fel, încât se pare că, dacă portretele ar fi ridicate în sus, frânghiile ar duce în ceruri și interpreții.

PARADA MĂȘTILOR

(Parodii)

1965—1987

Firește, totul e firesc

*Firescul din firesc... Firește,
Am dat firescului tribut
Și un firesc ne ocrotește
De prea firescul cunoscut.*

(Serafîm Belicov, Nimic nu a trecut pe-alături...)

Mai ții la vechile omături
Cu trup albiu și brațe moi?
Nu ne-au trecut nicicum pe-alături,
Căci apa lor s-a scurs în noi.

Trecut trecut? Ba nu! Citește-l,
Firește, -n forme noi firești -
Firească parte din firescul
Firescului că sunt și ești.

Firescul e firesc. Firește.
Toți la firesc doar năzuiesc:
Firesc e cel ce se ferește
De nefirescul prea firesc.

E un firesc la o durere
Și alt firesc la bucurii;
Când pleci, un alt firesc se cere
Decât firescul cel când vii.

Firesc acum, că ne-am ales cu
Firescul gând, ce-i tot firesc:
Firesc e pân' și nefirescul!
Dar ce atunci e nefiresc?

Tratament

*Doctore...
Sufletul lecuiește-l de rele apucături,
gura — de-njurături,
creierul — de searbădă gândire...*

(Ion Vatamanu)

Lecuiește-mă, doctore,
Așa cum știi mai bine:
Scoate tot răul din mine
Cu penseta, ba chiar și cu lopata,
Așa ca să-l dăm gata.

Și pe urmă această gură
N-o vezi ce groaznic înjură?
Ia să mi-o tratezi oleacă,
Mama ei de... poftim, iacă,
Nici acum nu poate să tacă.

Și pe urmă creierul —
Mai am o rugămintă:
N-ai putea să-i introduci o doză
de minte?

Lecuiește-mă, doctore,
Cu scopul anume

Ca să-mi poți da drumul
Pe urmă în lume,
Și îți promit că,
Dacă mai ajung cumva
În asemenea hal,
Am să mă internez din nopu în spital.

Una botanică

După Gheorghe VODĂ

Eu noaptea nu-s acasă,
Deși mă-ntind în pat, —
În vis, prin borta cheii,
O iau spre câmpul lat.

Înfipți în glie bine
De braț vânjos de om,
În cale, ca ostașii,
Stă pomul lângă pom.

Stau floare lângă floare
Și se iubesc cu dor.
Ce multă clorofilă
S-a strâns în frunza lor!

Când vei mânca cu poftă
Din fructele lor dulci,
Tu sâmburii, băiete,
Nici când să nu-i arunci.

Ba-i scrisă dârz, cum poate doar își scrie
Un muribund în febră testamentul.
Și dacă, totuși, nu-i cum vrui să fie,
Ce pot să fac? De vină mi-i talentul...

Avem poeți ce-o duc cu-al lor în pace;
Talentu-mi însă nu-i din cele-nalte:
Oricât produc, el boroboața-mi face —
Mereu mă dă de gol la calitate.

*Cărturarul moldovean
și Imperiul Otoman*

După Nicolae DABIJA

Hâd, Imperiul Otoman
Se-ntărește an de an;
Se lățește și se-ntinde,
Țări de-a valma le cuprinde.
Și acuma încotrova?
A căzut la rând Moldova.

Vine turcul înarmat,
Iar norodul, speriat,
Codrul des l-a înfundat;
Cine iese la luptat?
Cărturarul învățat!
Turcul sabia își bate,
Cărturarul pana-și scoate,
Scrie-o literă frumos —
Osmanlâul cade jos,

Și-i mai scrie-o-ntreagă foaie —
Șabia îi o dezdoaie,
Și-i mai scrie o duzină —
Semiluna-i lună plină;
Când termină alfabetul,
Biruit îi tot turcetul,
Căci de buchii strigă „Ah!“
Și ia drumul spre Allah.

Cărturarul, deci, atunci
Face semnul sfintei cruci
Peste munții nalți de turci
Și în cronică avan
Scrie adevăr taman
Cum a-nvins la greu aman
Cronicarul moldovean
Tot Imperiul Otoman.

Râsul cățelei

*Pierduse șapte cățeana
Și-un lup alăptase boinar...
(Agnesa Roșca)*

Stropită în roșu fu neaua:
Fătase vreo șapte cățeaua,
Cu limba câinește i-a lins,
Iar țâncii—
 ai naibii! —
 s-au stins.
Doar unul rămase în viață, —

Acesta de sfârcuri o-nhață
Și-o sug, cum țâncii doar sug,
Cățeaua icnește prelung.
Feciorul cățelei tot crește
Și iată cățeaua, firește,
Observă-n curând foarte clar
Că țâncul... un lup e hoinar.
Stă ursul: „Îi dasem un pup,
Iar dânsa îmi fată un lup“, —
Și trist înspre codru o ia:
„Cățeaua rămâne cățea!“...

Găluște cu stele

După Anatol CODRU

În vale-i Malovata,
Îmi ies în cale iară
Fântâni cu multe ciuturi
Ce scârțâie mereu
Și case ce se hoalbă
Că am sosit la țară
Din sfera trepidantă
A sufletului meu.
Ah, cerul gol cu pielea,
Așa ca-n toată vara,
S-a aruncat în Nestru,
În fiecare val,
Iar fete ochioșele
Cu trupul ca vioara
Stau c-un picior în apă

Și celălalt pe mal.
Vițele înțârcate-și
Întind spre mine botul,
Să le sărut pe buze,
O vorbă să le spun,
Dar timpul nu permite —
A înnoptat cu totul
Și-acasă îmi coboară
Luceferi în ceaun.
Din oală aburi urcă
Spre infinite spații —
Găluștele, desigur,
Îmi plac fierbinți, nu reci.
Mă uit c-un ochi în mine:
Sunt plin de ecuații,
În care-aș vrea să-ncapă
Tot veacul douăzeci.

Din oblastea norocului

Au dat avans cu chilele

Și bani au dat ceva...

(Andrei Lușan)

Da, am venit cu sania,
Pocnind avan din bici,
Că vreau să fac *sobranie*,
Să *vâstupesc* aici.

Știu, toate-ți merg de-a-ndoaselea
Și-ți ei pe cap belea,

De n-ai reșit *voproasele*
De pe *povestka dnea*.
Să zicem, cu bucatele:
Ni-s bune de *guleai*,
C-a zis și *prisidatele*
Că-i mare *urojai*.

De-amu-i lăsatul secului,
Dar roada-i toată-n sac...
Cât mai umblăm cu speculă,
Altfel nu-i dăm de hac.

Se duc săteni — o serie —
Cu nuci și usturoi,
Ajung până-n Siberia
Și vin și înapoi.

Deci spun din capul locului —
Să *hie* lămurit,
Că-n *oblastea* norocului
Îi *ghine* de trăit.

Câte seri te-am așteptat

După Valentin ROȘCA

Știe iazul de sub sat,
A aflat și-un tei,
Câte seri te-am așteptat,
Măi, și iară măi!

Am avut noroc de nori —
M-au stropit prin văi,
Că mă aprindeam de dor,
Măi, și iară măi!

Știe codrul haiducesc,
Plin de porumbei,
Cum veneam să te iubesc,
Of, și iară măi.

Eu pe tine te-am ales
Dintre mulți flăcăi,
Te-am ales — nu te-am cules,
Ș-apoi iară măi.

M-am convins că n-ai obraz,
Nu te mai aștept.
Ia mai stai și tu la iaz
Dacă ești deștept, măi!

Un dor din țări străine

*Când plec în țări străine,
De țara mea mi-i dor...
... mi-i dor de al meu neam...
(Vladimir Rusnac)*

Când plec în țări străine,
De țara mea mi-i dor,
De prispa casei noastre,
De dealul cu mohor,
De rude-apropiate

Plecate-n alte părți
Și mai ales de vărul
Ce s-a-nsurat anțărt.

Când plec în altă țară,
Mi-i dor de neamul meu
Cu felul său romantic —
Spre zări mergând mereu,
De mame solitare
Tot așteptând la porți,
Ce-au dat feciori în lume
Și-n loc le vin nepoți.

Când plec în țări străine,
Mi-i dor de limba mea,
Adesea prost rostită,
Dar neaoșă sadea;
Decât s-aud tot hojma
„Mersi“ și, iar, „O’chei!“ —
Mai bine-o-njurătură
Cu cruci cu Dumnezei.

Când plec în țări străine,
Eu după țară mor —
Cu cât plec mai adesea,
Cu-atâta mi-i mai dor;
Și din orice plecare —
Un lucru obsedant! —
Eu mă întorc în țară
Cu dor de emigrant.

Țărână pe asfalt

... Mă scol cu noapte-n cap, mă duc...
Și-ncet mă-ntorc spre casă iară.

(Victor Teleucă)

Mă prinde noaptea dor de țară,
De ciocârlii în cerul nalt
Și mă pornesc buimac spre gară
Pe țarini negre de asfalt.

Un dor demult îmi spune mie
Ca să revăd prin câmpuri verzi
Țărani cu spice-n pălărie
Și în ciubote mari de cherz.

Aprind din fugă o țigară,
Aroma gliei să mă-mbete.
Dar nu e nici un tren în gară,
Închisă-i casa de bilete.

De ici și somnul mă înmoaie,
Pe-o bancă ațipesc un pic.
Zău, n-ar strica acum o ploaie,
Când păpușoii dau în spic.

Apoi mă scol în zori la șapte,
Să duc spre centru de la gară
Parfum de mere cumpărate
De-un orășean crescut la țară.

Întoarcerea fiului vostru

*Voi poate-acum v-ați așezat la masă,
Și numai eu nu-mpart cu voi bucate.
(Titus Știrbu)*

Eu nu v-am scris
Că am să vin acasă,
Dar iată că mi-am deșertat valiza,
Pornesc la drum
Și, când veți sta la masă,
Hop! Cad și eu,
Ca să vă fac surpriza.

Mi-i autobuzul cam de-o marcă veche,
La-ntorsături
Abia pe roți se ține,
Dar ce mi-i mie —
Floare la ureche! —
În el un loc, atât îmi aparține.

Dar iată satul — câtă îmbulzeală! —
Flăcăi în șir cu cărți la cingătoare,
Probabil, merg la școala cea de serală
Sau se filmează
În vreo șezătoare.

Un paznic dârz,
Cu armă și cu câine,
O ia din sat
Și-l simți că nu i-i frică:

Azi nu se fură-n câmp ce mai rămâne
Și, totuși, paza bună, vezi, nu strică.

Dar rabla, moartă,
S-a lățit cât drumul;
Prin neguri văd
Iubita noastră casă:

Sus din hogoac
I se subție fumul,
E semn că voi
V-ați așezat la masă.

Aud de-aici
Cum vă-mpărțiți bucate
Și-n cupe ceai din cel ce se întreabă;
Vă rog să-mi puneți
Porția de-o parte,
Ca să nu iasă c-am venit degeaba.

Un arhetip

*Are casă cu etaj,
Limuzină în garaj.
... N-are-un lucru — omenie...*

(Efim Bivol)

Tipul ista-i de nou tip,
Nu e tip, e arhetip:
Are tot ce vrea sub soare,
Greu de spus ce încă n-are.

Are casă și mașină,
Cea mai faină limuzină,
Și garaj cum altul nu-i
Și un beci desubtul lui,
Iar în beci — enormă claie:
Tot butoaie pe butoaie;
Are curte impozantă
Și lunar câte-o amantă
Și soție ce se ține
Tot la băi prin părți gruzine,
Un băiat needucat
Și un câine învățat;
Are pe conturi curente
Și depuneri, și procente,
Și cumetri, verișori
Care veșnic i-s datori...
Asta — are, ceea — are,
Că, zău, ce nu are oare?
Arhetipul, cum se știe,
N-are ani de pușcărie.
Dar de unde, zău, să-i ieie?
Vine legea... să i-i deie.

Cântec dzisu după moarte

Nu cântam, mai mult plângeam:

Cobuzul din lemn de-agud

De lacrimi îmi era ud...

(Nicolae Dabija, „Din cântările pierdute ale lui Dosoftei“)

Pân' Costin va costini
Și Neculce-a neculci,
Dosoftei va dosofti:

„De meteahnă, Doamne sfinte,
Am să cânt făr' de cuvinte
despre vremea cea tristă
cu turcime antihristă.
Peste târg lucea o lună
cu grimasă de nebună,
niște stele mărunțele
erau lacrimile mele,
căci luai cobuzu-n mână
ca în vremea cea bătrână,
să dzic cântece de hvală
pentru-a fi de mântuială
cestei țări și cestui neam...
Nu cântam, mai mult plângeam
și strumentul meu de-agud
de lacrimi îmi era ud,
căci veni scrâșnind din dinți,
osmanlâul: „De ce cânti?“
Și durerile trecute
eu le dzisei pe tăcute,
că-mi se înecau în jele
toate vorbele a' mele,
încât hioroșii bouri
dau cu coarnezile în nouri.
Și cântam tot de jelanii,
ca să piară otomanii,
și dziceam cu dor întruna,
ca să cadă semiluna
drept la mine-n călimară,
să se-nece ca o fiară.
Iar matale, Doamne sfinte,

te doșiși di dinainte
să n-auzi de rugăminte-mi,
deci eu dzic, dar n-am cuvinte,
căci e-un cânt mai mult plânsoare
pentru vremuri viitoare,
să stea la catapeteasmă
hiriș cum ar fi agheasmă
și-i un cântec pe tăcute
despre vremile trecute
și de-atâta și vi-l las,
Ca Dabija să-i dea glas,
când a vre, de multe ori,
căci și el îi scriitori
nu cu pană — cu stilou,
ce-a fost vechi — să facă nou“.

Consecințele absenței tale

*Absența ta îi alinare,
... Dragostea -mbrăzdată, neșemănată.
(Andrei Grumeza, Absența ta)*

Pe hogașul casei mele
S-a rupt luna drept în două.
Cât era să vii acolo
Hai pe-o sară, hai pe două?

În absența ta, haino,
Dorul meu ce-avea să facă?
Înflorii și eu ca pomul,
Da-s un pom cu floare seacă.

Ș-apoi care-i consecința?
Am rămas noi doi azi, dragă, —
Un amor făr' de sâmbânță
Și un trup pe veci pârloagă...

Un vânt ce seamănă cu mine

*De vântu-acesta care vine
N-am să mă apăr...
Căci seamănă grozav cu mine.
(Leonida Lari, De vântu-acesta...)*

Din zarea cea încrâncenată,
Cu ochi aprinși, cu păr vâlvoi,
Un vânt se-ndreaptă înspre noi
Și eu l-aștept ca pe un tată.

Grozav mai seamănă cu mine:
Trânțește geamuri, uși la rând,
Apoi de ură grea vibrând;
Ba pleacă iar, ba iar revine.

O, frate vânt, deși-mi ești taică,
Cu suflet sumbru și rebel —
Cu tine sunt și eu la fel:
Tu ești un vânt, eu sunt vântoaică.

Se uită lumea la noi rece
Și mai ne-ar pune gheara-n gât —
Ea nu pricepe nici atât:
Tot ce e vânt ca vântul trece.

La menajerie

*Râsul stă închis în cușcă,
Zi-i ce vrei, el nu te mușcă...*

(Gheorghe Blănaru)

Într-o țară tropicală
A trăit o animală:
Râsul — nu știa de plâns —
A tot râs pân' a fost prins.

Râsul stă acum în cușcă:
Nici nu râde, nici nu mușcă;
Și-l ghiontesc cu vorba toți:
— Ia mai râzi, măi, dacă poți.

Râsu-n colțul lui se duce:
„Unde-i jungla mea cea dulce?”
Râsul mi-a căzut în plâns:
„Unde-i hoțul ce m-a prins?”

Cine râde, cine mușcă,
Hai, copiii, cu el în cușcă!
Cei ce cam obraznici îs
O pățesc ca acest râs.

Numai noi așa

*Te cunosc de-o zi,
Te iubesc de-un veac...*

(Vasile Romanciuc)

Poartă-mi pe sub nas
Iarba cea de leac.

Te cunosc de-o zi,
Te iubesc de-un veac.

Căci eu din pământ
Sfat străbun ascult:
De-o cunoști puțin,
O iubești mai mult.
Față-n față stăm
Solitari copaci.
Un cuvânt n-ai spus
Și din nou iar taci.

Numai noi așa
Fi-vom veci de veci:
Încă n-ai venit
Și de-acuma pleci.

Deci, să dăm pe vânt
Auritul scrum:
Nici nu ne-am aprins
Și ne-am stins de-acum...

Ce-i la Nicușor în sân?

— *Spune, ce ascunzi în sân?*

O plăcintă, un mosor?

— *Nu, Lenuță, un tractor...*

(Vitalie Filip)

— Nicușor, răspunde drept:
De ce ești umflat la piept?
Spune: ce-ai ascuns în sân?

Nu cumva un braț de fân?
Poate plăcînțele moi,
Un mosor sau un pîsoi?

Și răspunde Nicușor:

— Nici pîsoi, și nici mosor,
Am ascuns un autor,
Un poet, și-l țin la piept.
— Vrei să spui — o poezie?
— Ba de unde-ar fi să fie? —

Nicu dă grăbit din pleoape, —
Stai un pic ca să-ți explic:
Poezia nu încape,
Autorul e mai mic.

Portretul celei dragi

*„Pletele tale — neagră furtună,
Ochii — un însetat ulcior“.*

(Alexandru Negriș)

Sunt pletele tale o neagră furtună,
Iar ochii — ’nsetate ulcioare;
Și fața — roz-albă, ca fața de lună,
Iar brațele — crengi strângătoare.
La fel ți-s și sâni — cu chipul de sferă
Ce-n nourî balastu-și ridică;
Iar buzele tale — cu roșie miere
Le-a uns făcătorul-vlădică.
Un cap — cât bostanul, sprânceana — tăciune,
Mijlocul — un miel ce se-ntinde...

Aşa-i că grozav ți-i portretul, ia spune?!
Prea scurt sunt în brațe să ți-l pot cuprinde...

Jumătățile vieții mele

După Ștefan LOZIE

Prieteni dragi, acumă vă pun direct în față
Acea făptură-n lume ce este a mea viață.
Da, nu am să tăgădui vreo taină nimănui:
O jumătate, iată-o, iar alta hiriș nu-i.
Cum tai din mărul roșu exact o jumătate
Și-o dai unei mătuși sau poate unui frate,
Așa-mi lipsește mie, din viață-n adevăr,
Acumă jumătatea ce-am dat-o, cea de măr.
Un gând mă zvârcolește ca lupu-n văgăună:
Au nu cumva am dat eu bucata cea mai bună?
Au partea cea stricată, în ea c-un vierme gras,
Ce fac când văd că tocmai aceea mi-a rămas?
Și de așa-i anume, dar am dovezi c-așa e,
Atunci vedeți, prieteni, c-am dres o dănănaie?!
Să-ți dai tu partea bună, iar ție să-ți oprești
Doar partea cea mai proastă? O, cap, ce prost mai ești!

O, viață-jumătate! De ce te-am rupt în două?
Dar de-mi erai întregă, n-aveam idee nouă
Ce-o spun acum la lume: — Voi, fete și băieți,
Oricum de v-ar fi viața, n-o frângeți în bucăți!..

Invitație la ploaie

„Auzi, iubito, plouă.
Azi plouă pentru noi...”
(Vasile Romanciuc)

Auzi cum plouă? Haide,
Iubito, tot acum,
Făr' nici un scop anume
Să rătăcim pe drum.
Ia uite cum mai plouă!
Și plouă pentru noi,
Ca să ieșim afară
Din pat, aproape goi.
Să ne plimbăm în voie
Noi, tineri și frumoși,
Ca niște paparude
Din anii secetoși.
Acum îi cald, că-i vară:
Hai ieși —, zău, cât să-ți strig? —
Că iarna o să ningă
Și o să fie frig..

Înstrăinare

„Mi-i sărutul străin
Și e ultim!”
(Aurel Ciocanu)

Printre nouri scămoși
Eu sunt singur — prăpăd! —
Că în ochii-ți frumoși

Numai eu de mă văd.
Se coboară-ntr-un hău
Luna cea de-ametist.
Lângă umărul tău
Eu sunt singur și-s trist.
Într-un lan de pelin
Gându-mi scocioră greu.
Mi-i sărutul străin,
Parcă nici nu-i al meu.
Ochii mi-au adormit,
Mi-s brațele reci —,
Pe-o clipă-am venit
Și mă duc pentru veci...

Nu pot spune că-s același totdeauna

După Arhip CIBOTARU

Nu pot spune că-s același totdeauna:
Ieri, de-o pildă, am oprit furtuna.
Astăzi însă ore cu duiumul
Printre crengi plecate îi dă drumul,
Căci așa cum sunt, și cum vă par,
Sufletul mi-i codru de stejar.
De câte ori, când văd un tăietor de
lemne,
Îi chem la mine, îi fac semne,
Să-mi taie crengile uscate, —
Dar parcă poți ca să le tai pe toate?
Și drumul lung, de unde vine,
Cu altul se-ntâlnește-n mine

Și stă să vadă, spre izvoare
Cum vin în cârduri căprioare
Cu pas domol, mergând agale,
Căci n-am nici puști, și nici pistoale.
Arar de tot de prin hățiş
Mai iese câte-un lup din ascunziş
Și mai răpește câte-o ciută, numai
una...

V-am spus: nu sunt același totdeauna...

Porciada

După un autor anonim

Un porc grăsun, tot carne și slănină,
Stătea pe gânduri lângă un coteț,
Avea ceva-n privirea lui senină
Ce n-ar fi avut nicicând un porc mistreț.

L-am scărpinat o clipă pe spinare
Și porcul, grohăind biruitor,
A și plecat să-și caute mâncare
Cu râțul îndreptat spre viitor...

SĂGETĂRI

(Maxime)

1963—1990

- Îl întrista veselia altora.
- Lumina prea puternică te orbește.
- Mai bine armă fără paznic, decât paznic fără armă.
- Semifabricant.
- Dinții care nu mușcă, nu se ascut.
- Visul hoțului: câini loiali.
- Celui strâmb nu-i place oglinda care-l arată drept.
- Femeia vinde, bărbatul cumpără.
- Omul fără de un picior e în câștig: n-are nevoie de doi pantofi.
- Cine recunoaște că e prost, e deja un pic deștept.
- Da, femeile sunt flori: cer îngrijire la timp.
- Observăm greșelile altora mai ușor decât pe ale noastre.
- Șoaptă de surdomut.
- Trăia în parantezele părerilor străine.
- Șoarecele scăpat viu din ghearele pisicii devine erou național al șoricimii.
- Pot să-l critic: mă va ierta — mi-i frate.
- Capra cu un singur ied nu intră în poveste.
- Omul cu mai multe fețe rămâne în cele din urmă fără de nici una.
- Prietenia nu trebuie să devină cal de dârvală.
- Dormea noaptea și visa ziua.

- Stătea mereu cu mintea în poziția de drepti.
- Musca de pe coroana suveranului se consideră giuvaier.
- Prostia e mană cerească: nu i se dă oricui.
- Cele mai reușite asonanțe le aud poeții surzi.
- Partizan cu... epoleți.
- Capul gol n-ai cu ce-l acoperi.
- Satiricul scrie cu sabia.
- Un scriitor, cu superioritate: „Azi n-am scris nici un rând“.
- E mai ușor să dai sfaturi, decât să le urmezi.
- Nu ofensați pe tinerii infractori, lăsați-i să mai crească.
- Se afirma, negând mereu pe alții.
- Era atât de trist, încât își venea să râzi.
- Decât mort de sete, mai bine mort beat.
- Oamenii ajung celebri abia după ce mor.
- Împăratul șoarecilor trăiește tot într-o gaură.
- Stătea drept și judeca strâmb.
- Actorii salbi cer mereu roluri tari.
- Măgarului nu-i place să-i spui pe nume.
- De râie poți scăpa, de lichele — ba.
- Avea o gură plină de vorbe goale.
- Un singur lucru era înțeles: nu se înțeleg.
- Gândea în gura mare.
- Te-a bătut, dar nu cu gând rău.
- Gura la țâță se trage.
- Nu era mare băutor: cât îi dădeai, atâta lua.
- Tot pățitu-i... pedepsit.
- Odihna dulce mulți leneși aduce.
- Capul i se ținea pe umeri numai datorită gâtului.

- Savant: vroia să obțină o rasă de lupi ierbivori.
- Capul plecat șeful îl mângâie.
- Pentru a-ți primi salba, trebuie să pleci capul.
- Lipsa și atunci când era prezent.
- Judecătorul înrăit nici sie dreptate nu și-a găsit.
- Capul de bronz era mai scump decât cel viu.
- Mergea pe trei cărări și căuta pe a patra.
- Aricii se mângâie... cu țepii.
- Când tăcea, îți vorbea atât de multe...
- Orășeanul veritabil fuge... la țară.
- Bătrânețea începe de la primele amintiri.
- Neschimbate rămân numai schimbările.
- Nu era cerb, dar purta coarne.
- Oglinzile drepte nu fac complimente.
- Ce rost să ne mai certăm, dacă până la urmă tot ne împăcăm?
- Mai bine beat sub masă, decât mort pe laiță.
- Ține-ți picioarele launloc, aici nu ești la plajă.
- Dragostea se aprinde ușor, ura se stinge mai greu.
- Fiica popii și-a dres glasul și ne proslăvește partidul.
- Deputatul cel tăcut stă în jilțul său mai mult.
- Doamna cu gura mică face scandalul mare.
- Războiul e bărbat, pacea — femeie.
- Cine vorbește mult, aude puține.
- Cei mai mari ocupanți sunt eliberatorii.
- Soi de basarabeni: dușmani cu frații și frați cu alții.
- Hoțului nu-i place să-și vadă chipul într-o artă realistă.
- Unii moldoveni se țin de mâini numai când joacă Hora Unirii.
- Bucățică de pâine... De câte ori ne mănâncă ea pe noi?

- Zău, ce mutre au unele fețe!
- Numai în ospete se simțea ca la el acasă.
- Se târa și la vale.
- Tot plângându-se doctorilor, i se făcuse mai bine.
- Ai sau nu ai cap, pălărie tot trebuie să-ți cumperi.
- Du-te acasă, altfel cum ai să mai vii și mâine la mine?
- Nu se vinde numai ceea ce nu se cumpără.
- Mulți vânători nimeresc mai mult cu vorba decât cu arma.
- Nu toate pietrele sunt pietre scumpe.
- Drumului îi stă bine sub roți.
- Sfârșit de vânătoare: garderobă de blănuri.
- Părerii fripte la grătarul criticii.
- Ulciorul mic deșartă butoiul mare.
- Apără-ți pielea, dar n-o fă pe pielea altora.
- Tot tăcând în ședințe, făcuse bătăture la palme.
- Se uită la miel ca la o căciulă gata.
- Ovăzul — idealul calului.
- Corcitură: încăpățânat ca un măgar și prost ca un bou.
- Tot în calul bun se dă mai mult cu biciul.
- Câtă morală i s-a făcut vulpii, ea tot șmecheră a rămas.
- Ura vine... iubind.
- Mirosea de la el a subaltern.
- Altă ieșire nu era decât intrarea (în PCUS).
- Cum îi statul, așa-i și obiceiul.
- Pe ulița sa și găina-i îndrăzneț.
- Niște oi păscute de un lup.
- Ai căzut, ridică-te.
- Aș zice și eu ceva, da lupu-i pe aproape.

- Cocoșul bătauș nu prinde la carne.
- Întrecere între boi: care e mai deștept?
- Un fustangiu își curta propria soție.
- Un parlamentar gospodăros: venea în parlament cu tribuna sa de acasă, una meșterită de mâna lui dintr-un salcâm noduros.
- Invalid al frontului cultural, gradul I.
- Boala nu te întreabă ce post ocupi.
- Un parlamentar: „Ce-i, doctore, cu mine, că vorbesc și prin somn?”
- Un moldovean, general de armată: vindea elicoptere și cumpăra hârlețe.
- Unul beat turtă: bețivan cu zacuscă-n gură.
- Bărbat ieșit la pensie: nici țării, nici muierii...
- Raport: „Am construit câte 0,00001 latrine pe c. de locuitor...”
- Cel cu o mână nu se apucă să facă fântână.
- Escrocul vânează norocul.
- Cuplu „internaționalist”: șovinel, șovinică...
- Orbul n-are nevoie de ochelari.
- Știința de carte are dușmanii ei aparte.
- Cunoștea mai multe limbi (cu ajutorul translatorului).
- Apuca lingura cu amândouă mâinile.
- În orice haină l-ai dichisi, porcul tot porc rămâne.
- Mână-spartă de gloanțe.
- Erau mai mulți glonți decât hoți.
- Dacă ai cu ce-l împodobi, și dracul poate deveni preot.
- Deputat beteag de minte.

- Îl aștepta pușcăria cu ușile deschise.
- Tribună de ar fi, că oratori se găesc.
- Parașutiștii urcă la cer, ca să cadă jos de acolo.
- Denunț: „Se dă drept român, dar, de fapt, e moldovean de ai noștri“.
- Migrantul înăscut nu se oprește la Prut.
- Chiar și găina cea neagră tot ouă albe face.
- Pârâtură: „Și-a făcut casa cu fața spre România...“
- Cârpală peticită.
- Și-a ascuns biletul de partid după icoana Mântuitorului.
- Focul nu se ațâță cu paie ude.
- Buni tovarăși... la hoție.
- „Buzunărești“ — restaurant național privatizat.
- „Krader Gold“ —magazin privatizat (cu capital străin).
- Planeta Tâmpiada.
- Când se aprinde lumânarea, patima se stinge.
- Dădea de pomană și cerea rest.
- Fiecare își caută un rob, căruia să-i poată spune prieten devotat.
- Toate porcăriile sunt făcute de oameni, nu de porci.
- Când închizi ochii, vezi lumea mai frumoasă.
- Dosul face, fața trage.
- Cum ți-i leafa, așa și ceafa.
- La copacaul mic nu te du cu planul mare.
- Drapelul se dă după vânt.
- Chiar și filmele în alb-negru le vedea în culori roze.
- „Oameni suntem“, spun unii, când sunt prinși cu porcării.
- Catârul încăpățânat nu trage nici la vale.

- Cine să te elibereze de ... „eliberatori“?
- Și printre bolnavi sunt oameni sănătoși.
- Oamenii răi n-au naționalitate, sunt... internaționaliști.
- Făcea din ochi... cu șoldul.
- Restaurant „Sus paharul!“
- Hotel „N-avem locuri“.
- Semn rău : i-a grohăit porcul în prag.
- Îi dădea în obraz... pe la spate.
- Cel pleșcat nu-și cumpără pieptene.
- Lupul bătrân ajunge de râsul câinilor.
- Nu-i zi veneticului frate, că ți se urcă în spate.
- Cu an ce trece, crește numărul cărților... pe cap de locuitor.
- Divorța mai des decât se căsătorea.
- Din ziare: „Cresc vertiginos și prețurile la dragostea cu plată“.
- Omul sărac burtă nu poartă.
- Cravată la pielea goală.
- Oare și raiul de pe ceea lume îi tot pentru șefi și deputați?
- Și țapul poartă barbă, dar nu-i mare înțept.
- Dă medalii la canalii.
- Dacă-i zici frate, de ce i te urci în spate?
- Înfuleca în sudoarea frunții.
- Ni-ți fă amici din venetici.
- Dracul nu-și face cruce.
- Sârba foștilor *nacealnici*.
- Perspective sexuale.
- Mască de om sincer.
- În venele lui curgea sângele tuturor șovinilor.

- O erotomană: „Măi Ioane, cine ți-a făcut copiii?”
- Țintaș specializat: nimerea numai în oameni.
- „Planul de perspectivă a pompelor funebre...”
- Văduvioară cu un singur copil, dar cu pensie alimentară de la mai mulți haidăi.
- Doi vecini mi-au ocupat câte o cameră și le-au declarat republici separate.
- Șefii mari se cunosc după numărul dinților de aur.
- Manifesta un interes nesănătos pentru propria sa sănătate.
- Din toată cohorta de proști, el părea cel mai deștept.
- Studioul „Hopa-film”.
- Cine se scoală mai dimineța se culcă mai devreme.
- Fiecare șoarece cu gaura sa.
- Persoana prea blândă rămâne flămândă.
- Bătut de gânduri străine.
- Se are de bine cu cei răi.
- Întrebare adresată redacției: „Nu s-ar putea ca soarele să răsară mai întâi la noi și numai pe urmă în Japonia?”
- „Părintele din satul nostru nu crede nici în Dumnezeu, nici în dracu”.
- Canalia își așteaptă medalia.
- Îi dai afară prin judecată, el intră înapoi prin partid.
- Armata imperiului era atât de numeroasă, încât nu mai avea cum să încapă în granițele lui naturale.
- Herghelegiu de profesie: intră călare pe cal și în prezidiu.
- „Nu-i nici cerneală în vânzare, așa că moi penița în Negru de Purcari”.
- Colectivul „Avangarda” se află în coada coloanei.

- „Închide gura, că de nu — îți dau la bot!“
- Chirurgical către pacient (înainte de operație): „Ia seama, dacă mori, să știi că te mai tai încă o dată...“
- Dansa într-un picior, pentru că ... numai unul avea.
- Un iepure de casă (din gura șarpelui): „Recunoaște-mi, te rog, suveranitatea...“
- Baionete pașnice.
- Voluntari de la periferie: împușcă doar cu bumbăreze de oaie.
- Bastionul, pardon... bastonul democrației noastre.
- Papagalule, ești liber să stai în colivie.
- Teritoriu ocupat de... eliberatori.
- Piață de dsfacere a ideilor.
- Pe cea cu picioarele lungi nu-i ușor s-o ajungi...
- Moment de criză: mai multe partide decât lideri.
- Dinte pentru dinte și denunț pentru denunț.
- Biografie: opincar ajuns pantofar.
- De cum se născuse, prinse a țipa: „To-va-răși!“
- Bogații țărilor sărace.
- Salarii făr’ de comentarii.

FLORICELE PE CÂMPII

(Poezii pentru copii)

1962—1986

Legea politetii

Poți să intri-n casa mea
Orișicând ai vrea,
Doar că-ntâi în ușă bate
Și întrebă de se poate.

Frățiorii

Cât mă strădui, mi se pare,
Pe Andrei n-am să-l ajung,
Căci oricât eu cresc de mare,
El se face tot mai lung.

Puișorii mei gălbui

Puișorii mei gălbui,
Zău, cu dânșii nu mai pot, —
Toată ziua pui, pui, pui, —
Ce le dau, mănâncă tot.

Le aduc în farfurie
Mămăligă aurie
Și pân' mai zic: pui, pui,
Puii sunt, măliga nu-i.

Troscot le-am tocat, în fine,
Să le dau și vitamine —

Gustărică deocheată,
Iar ei au păpat-o-ndată.

Îmi scad sacii de merinde,
Puii mei cresc înainte,
Sacii — tot mai mititei,
Puii — tot mai măricei.

Optimistul

Nu, eu nu sunt plângăreț,
Dar am plâns mai ieri, se știe.
Vreți să știți de ce, băieți?
Am avut o bucurie.

Ciobănașul

Am, am, am eu trei ieduți,
Cam nătângi, dar drăguți.
Eu i-am scos să pască-n pace
În poiana ce le place.
Cu purtarea lui hoțească,
Nu vrem lupul să sosească,
Numai botul să-și arate,
Și plecăm în altă parte.

Costică și Grivei

—Vino pân' la prag, Costică,
Nu sta-n poartă ca un ghem;

Ce, și de Grivei ți-i frică?
—Nu mi-i frică, dar mă tem...

Fie pace pe pământ

Într-o cască de război
Un hulub cuiabar își face.
Să cântăm cât mai vioi:
—Fie-n viață numai pace!

Într-un tub de proiectil,
Flori așază un copil.
Să cântăm cu toții-un cânt:
—Fie pace pe pământ!

Frățiorii și bunicii lor

Ionică și Petrică,
Frățiori, demult se ceartă:
Pe bunic și pe bunică
Vor în două să-i împartă.

—Jumătate de bunic
E a mea, auzi ce-ți zic?!
—Și bunica jumătate
E a mea, auzi, măi frate?!

Iar bunicii, fericiți,
Râd întregi, neîmpărțiți.

Băiatul, soarele și luna

—Luci, soare, luci!
După deal de ce te duci?
—După dealul cel cu vii
Mă așteaptă alți copii.
Iar pe cer, lucind mereu,
Îți las luna-n locul meu.
Lună plină, lună mare,
Mergi, băiete, la culcare!

Un motan citea o carte

Un motan citea o carte
Și-a zvârlit-o hăt departe:
—Miau! Iar despre câini și lei.
Și nimic — de șoriceil!..

Fă-mi și mie trotinetă

Dorinuța, cam cochetă,
Zice către frățior:
—Bade, fă-mi o trotinetă,
Dar să fie ... cu motor.

De ce plângea ariciul?

Picura un pui de-arici
Lacrimi calde,
Lacrimi mici.
—De ce plângi tu ca un laș? —
L-a-ntrebat un iepuraș.

—N-am prieteni,
Nu pricepi?
Toți se tem de ai mei țepi.
Când vreau să-i cuprind mai tare,
Îi împung și, cică,-i doare.

Iepurașul se aprinde:
— Da tu, frate, nu-i cuprinde,
Dă-mi, ca mie, numai laba.
Uite-așa.
Ce plângi degeaba?..

Poreclici

El la toți le-a pus poreclă:
Unu-i „Lupu“, altu-i „Sfeclă“.
Dar și lui i-a pus un pici
O poreclă — „Poreclici“.

Albinuța și copilul

— Hai, copile, lasă joaca,
Vino să îmi vezi prisaca.
— Vin, că vorba ta îmi place,
Dar dă-mi miere, și nu ace.

Lică și animalele lui

— Azi la școală ce-ai adus?
— Am adus un pui de urs.
— Mâine ce-ai s-aduci, ne spui?
— V-o aduc pe mama lui.

Veta nu e pieptănată

- De ce nu te pieteni, fată?
- Pieptenele mi-i în geantă.
- Păi, deschide-o, dar, o dată.
- Păi, acasă mi-i cheița.
- Adă-o dar la fugulița.
- Nu știi unde am lăsat-o.
- Hai stai jos, nepieptănat-o.

Plângăreața

- Cine-a rupt iar o gheorghină?
- Plânge Nuța în grădină,
Varsă lacrimi mult amare,
Parc-ar fi o stropitoare...

Mama ți-a luat creioane

- Mama ți-a luat creioane,
Fă pisici și purceluși,
Și mașini și avioane,
Dar auzi ce-ți spun, Ioane, —
În caiete,
Nu pe uși!

Pârătorul

Toată ziua ne pândește
Și la tata ne pârăște.
Cum am face să-l dăm gata?
Să-l pârâm și noi la tata?

Desenul lui Ignat

— Măi Ignat, măi Ignat,
Tare prost m-ai desenat!
Asta-i față, mamă, mamă!
Și zici că desen se cheamă?
Asta-i nas și asta-i gură?
Asta-i, bre, caricatură!

Iepurilă

Mama îl îndeamnă-n silă:
— Scoală-te, măi Iepurilă! —
— Iară el: — Acuși, acuși,
Și se-ntinde în culcuș.
Însă iată din tufiș
Vine lupul pe furiș;
Iepurilă s-a sculat
Și-a fugit neîndemnat.

Parașuta pădădiei

Drept din mijlocul câmpiei
Înverzite-n toi de vară,
Parașuta pădădiei
Urcă-n cer, apoi coboară.

Băiatul care nu dă bună ziua

Ca un vânt, ca o furtună
Nicu intră-n casă:
— Unde-ți este ziua bună?
— Mi-a rămas acasă...

Binefăcătorul

Cum îmi faci un bine, -îndată
Tu mă spui la lumea toată.
Cum să fac eu, măi Marine,
Ca să nu-mi mai faci alt bine?

Motanul și borcanul

— Zi, unde-i smântâna?
De ce-i gol borcanul? -
Întreabă stăpâna,
Dar tace motanul.
Cuminte cu totul

Privind la stăpână:
Nu vede că botul
I-i plin de smântână?...

Graurul

Un băiat șiret colea,
Pune-n pom o colivie,
Ca să poată prinde-n ea
Păsărica ce-o să vie.
Dar un graur și-a făcut
Cuib alături — o minune.
— Măi, de unde a știut,
Că a vrut să-l prind,
ia spune?

De Anul Nou

Noaptea-i albă de ninsoare,
Ninge lin și îndesat.
Cu o torbă în spinare
Moș Crăciun intră în sat.

Iar în urma dumisale,
Urecheat și drăgălaș,
Sare prin omătul moale
Un năstrușnic iepuraș.

El aduce o solie
Pentru câinii cei haini:

— Hai din astă zi să fie
Numai pace-ntre jivini!

Și cum intră Crăciunilă
În ograda lui Onaș,
Sare-un câine,
Fără milă
Hămăind la iepuraș.
Iar acesta nu se lasă:
— Măi Grivei, nu mai fă vorbă!
Ia primește-ne în casă
Și-o să-ți dăm ceva din torbă.

Și mai află de la mine:
Ți-ai trecut peste măsură —
Doar de Anul Nou, frățâne,
Nu e bine să faci gură.

Și Grivei, plin de sfială,
Zice blândului ortac:
— Scuză-mă de îndrăzneală,
Că mai mult așa nu fac.

De-o fi vânt, de-o fi furtună,
Ți-oi da casa mea cu tot.
Și, în semn de pace bună,
Vino să te pup pe bot!

Iepuraș de la oraș

Tatăl meu, de la oraș,
Mi-a adus un iepuraș
Mărunțel, dar zurbagiu:
Sare, fuge, parcă-i viu.

Eu deschid să ies din casă,
Iepurașul vrea să iasă,
Eu îl las, iar el — să vezi! —
O ia fuga spre livezi.

Ați văzut ce iepuraș!
E adus de la oraș,
Dar la trup, la urechiuși
Nu-i de vată și de pluș,
Nu-i luat din magazine,
Dacă-l scapi, s-a dus, nu vine...

Prinde-l, tată,
Înc-o dată
Să-l arăt la lumea toată!

Bătăușul

Vorba voastră m-a dat gata,
Zău că din răbdări m-a scos!
Cine m-a pârât la tata

Că-s un bătauş focos?
Las' că aflu eu acuşi,
Că de nu — nici nu mai pot.
Cine-a spus că-s bătauş?
Spuneţi, că să-i dau la bot...

Motanul lui Nătăfleaşă

Ia te uită ce cotoi —
Foarte mândru şi de soi!
Are blană
Astrahană
Şi musteţi
Parcă-s săgeţi.
E viclean şi curajos,
Când se duce după pradă.
Una-i prost: e-un somnoros,
De-l trag şoarecii de coadă.

Arvinte

Mama i-a pus ceas pe mână
Şi l-a prevenit pe fiu
Ca de la scăldat să vină
Pe la cincii, nu mai târziu.

Însă a venit Arvinte
Tot târziu, ca înainte.

S-a scăldat și a prins pește,
Iar pe maica o privește
Drept în ochi zicând șiret:
—Ceasul ista se grăbește,
Poate că îl duci la meșter,
Ca să meargă mai încet...

SCÂNTEIERI

(Epigrame)

1956—1999

*Către toți oamenii
de pe planeta Pământ*

De vreți un pașnic viitor,
Un sfat să ascultați mereu:
Nu vă urâți — e prea ușor,
Iubiți-vă, — deși-i mai greu...

Dragoste târzie

În sufletul meu, un castel batrânesc,
Ce cauți, iubire târzie?
Ma râde și fata pe care-o iubesc,
Ma râde, plângând, și soția...

De-ale opoziției

Nu e vreo rebeliune,
Însă gându-i nesupus:
Opoziția propune
Să se strige „Jos!“... mai sus.

Ipoteza

Ca să devii savant, pe cât se pare,
Adesea lucrul cel mai important
E să aduci dovezi convingătoare
Că înțelegi... ce-a spus un alt savant.

Eva către Adam

Eva caută prin rai:
Alți barbați nu-s, oricum dai;
La Adam se-ntoarce-n colț:
— Ah, ești unicul meu soț!...

Unui fluturaș

Fluturaș, când vezi de jos
Avionu-n slăvi înalte,
Tu să nu crezi că ți-i frate:
El te dă cu clorofos...

Unui scriitor care se repetă

Cititorii cei isteți
Spun că, cică, te repeți,
Pe când tragedia ta
E că n-ai ce repeta...

Unui pictor

care mai mult vorbește decât pictează

Acesta zici că-ți este țelul:
Vrei publicul să te cunoască? —
Păi nu vorbi, ci ia penelul
Și lasă... arta să vorbească.

*Unui scriitor
care ignorează dragostea*

Din romanul tău adie
Cel mai straniu crezământ,
Că deunăzi o Marie
A născut... din duhul sfânt.

Unui bolnav amorezat

Toată ziua – cu tablete;
Iar spre seară – hai la fete!
Vlăguit o noapte-ntreagă,
Înspre zori din nou pe targă.

Unui bibliofil

Cărți ai multe, faptu-i fapt;
Îndesite raft în raft,
Nici nu știi cum de încap.
Poate le mai sui... și-n cap?

Conflict și consecință

Un deștept și cu un prost
S-au luat piepțiș la rost.
La cuțit a-nvins cel prost, –
Lupta-i bună, dar ce rost?...

Un critic teatral

Criticul, lăsat pe-o coastă,
Zice: — Piesa, da, e proastă,
Dar actrița principală
Are-un corp!... E colosală!

Unui citatoman

Ce mai tratat! Numai citate
Din zeci de tomuri adunate.
Atât îmi pare doar că-i rău:
Nu ai nici un citat... de-al tău.

Romanța

În fața anilor ce vin
Niticând n-am să ți-o iert
Că mi-ai întins paharul plin
Cu sufletul deșert...

Unui tip

Se-ntorc toate pân' la urmă
Într-un fel cum nu-mi convine:
Ieri nu-ți mai dădeam de urmă,
Azi nu pot scăpa de tine...

Moment

Să ieși din firea mea, mânie!
Ai ars un pic, ți-o fi de-ajuns.
Decât pe față dușmănie,
Mai bine pace pe ascuns.

Către oglinda strâmbă

Nu-l vezi mutra cum și-o schimbă
Și-și înfoaie platul piept?
Fii, oglindă, și mai strâmbă
Și pe strâmb arată-l drept...

La moartea lui Don Juan

Când l-au pus în scaldătoare,
Babele-si dădeau cu cotul:
— Ce bărbat! Chiar si când moare,
Uită că nu-i mort cu totul...

Omului om

Eu văd cum moare omu-n om,
În fața groazei din atom.
Decât alt om dintr-o maimuță,
Pe cel de azi mai bine-l cruță.

Mentalitate

– Să fur? Cumetre, cum se poate?!
Eu sunt lipsit de-acest cusur:
Când am în casa mea de toate,
La ce-mi mai trebuie să fur?

O soție mulțumită

Ea-i nespus de bucuroasă:
— Am un soț — bărbat model:
Mi-am făcut cu dânsul casă
Și copiii — tot cu el...

Bârfitorul

De nu bei când îți propune,
Zice că ești mitocan.
Iar de bei, la toți te spune:
— Măi, da-i mare betivan!...

Răspuns

Te iubesc? Nu te iubesc?
Stai puțin să mă gândesc,
Doar cât timp nu m-am gândit,
Știu bine că te-am iubit...

Unuia care vine des în ospete

Nu, eu nu-ți dau în obraz,
Că vii des, îmi pare bine,
Dar mai dă-mi un pic răgaz
Să mai vin și eu la tine.

Unui încăpățânat

Orice-ți spun, tu te arunci
Să mă contrazici. În fine,
Tu mă contrazici și-atunci
Când eu sunt de-acord cu tine.

Servilul în cosmos

Grăsun și zdravăn, la plimbare
Îi spune șefului pitic:
— Șezi dumneata în Carul Mare,
Că eu încăp și-n Carul Mic.

Unui veșnic tăcut

Gura văd că-i tace.
Dar mintea ce-i face?
Lasă-l, bre, în pace,
Că și dânsa tace.

Moralistul

Un moșneag cu dalbe plete
Îl mustrează pe-un student:
— Ce tot umbli tu la fete?
Fii ca mine... conștient.

Unuia care te ține de vorbă

Când mă prinzi și-mi zici: „Salut!“ —
Ce să-ți spun? Mă bucur mult.
Dar mai multă-mi faci plăcere
Când îmi spui: „La revedere!“

Unui pretins binefăcător

Judecând în felul tău,
Vreau să-ți spun că pentru mine
E destul să nu-mi faci rău
Și deja îmi faci un bine.

Un bolnav speriat

— Doctore, ce-a fost cu mine?
Mi-a fost rău și n-a fost bine.
Dar acuma uite, zău,
Că mi-i bine... Nu e rău?

Uitucul

Am o boală: sunt uituc.
Cum să scap de-acest bocluc?
Căci la doctor când mă duc,
Uit să spun... că sunt uituc.

Drac de soață

Am o soață, drac de soață:
Mă trimite pân' la piață
Și apoi mă ia la rost,
Cică: – Spune: unde-ai fost?

Adevăr trist

Tot bărbatul care n-are
La femei succes defel
E sortit fără cruțare
Să devină... soț model.

Unui „fost“ care nu mai este

Din onoruri și trufie,
Din vorbitul lui pe nas,
Din mașină și sâmbrie
Numai burta i-a rămas.

Vopsire

Vopsit îți este părul,
Și buzele-ți vopsești,
Vopsești și adevărul –
Și zici că mă iubești.

Țap ispășitor

Criticat, fire isteată,
S-a ținut vânjos o viață,
Dar odată, laudat,
A căzut – n-a rezistat...

Compliment cu supliment

— Vai, ce mai cuminte soață!
Nu ți-a-ntors cuvântu-n viață:
Orice-i zici, e tot tăcută.
— Apoi tace... că e mută.

Numai atât?

Când inel de cununie
Și mergele lungi la gât
I-am luat, ea-mi zice mie:
— Asta-i tot? Numai atât?

Unei vopsite

Te-ai vopsit să fii frumoasă,
Toată fața: ruj, pomadă...
Moș Crăciun și tot mai lasă
Măcar nasul să se vadă...

Un caz

Dupa nunta — despărțire,
Face mofturi conul mire...
Fata pleacă-ntr-un minut:
— Ce-am avut și ce-am pierdut...

Cu un vânzător

— E prima dată când curat
Tu restu-mi dai, nu mă înșeli.
Nu poți să-mi spui: ce s-a-ntâmplat?
— Mai face lumea și greșeli...

Un afemeiat

Poate că nici nu-i de vină,
Dar cu dânsul uite ce e:
Chiar și-o fustă din vitrină
I se pare că-i femeie.

Testamentul

...unui abtiat după pământ

În cimitir e cel mai bun pământ:
Decât să crească flori sau mă răcini,
Mai bine păpușoi să-mi puneți la mormânt,
S-aveți ce da la porci și la găini...

...unui sportiv grozav

Și mort aș vrea pe cineva să-nving!
Deci, rog, mormântul să-mi săpați
C-un centimetru mai adânc
Decât la toți ceilalți...

...unui orașean incorigibil

Ca orașean de meserie,
Mai am un dor, cel mai vrăjmaș:
Trăind la sat, aș vrea să-mi fie
Măcar mormântul la oraș...

Unui mic funcționar

Câte-n lume s-au aflat,
Nu-s chiar toate cum le vrei:
Pălărie ți-ai luat,
Cap, să-mi spui, de unde-ți ei?

Greierașul și furnica

— Am cântat cum se cuvine
Din vioară pe la porți...
— Și acuma ce-ți rămâne?
Mergi și fură, dacă poți.

Mâncărime

Când se-aude din mulțime
Unde te întorci mereu
„Peste tot e mâncărime!“
Zău, mă simt flamând și eu...

Aș crede...

Aș crede în noroc cu zel,
Dar nu știu cum arată el;
Aș crede-n bani și portmoneu,
Dar... gol e buzunarul meu.

Pacientul și stomatologul

— Doctore, mi-ați scos un dinte
Și mă doare, e prăpăd.
— Eu ți-am scos? Nu te țin minte,
Cască gura... să te văd.

Înainte de măritiş

— Te-a mai bate, dragă fată,
Şi-i umbla plângând mereu.
— El pe mine să mă bată?
Ba mă tem c-am să-l bat eu...

Unui tontălu

Ar fi cazul să se ştie,
Oricât pari de auster,
Ce porţi tu sub pălărie,
Nu e cap, ci un cuier...

Un deputat basarabean

Deputatul din Căpreşti
A ajuns la Bucureşti.
Întrebat: „De unde eşti?” —
El, de-acum la Bucureşti,
N-a mai spus că-i din Căpreşti...

De-ale ocrotirii

Contra vremilor apuse,
Zic, să ne călim tăria:
Ocrotirea limbii ruse
Să se facă în Rusia...

Unei cocote

O, ești zână între zâne!
Dar – răbdare! Stai, ce faci? –
Doar cât m-am uitat la tine,
Și de-acuma te dezbraci...

Unei mândruțe

„Astea-s flori de pe Elbrus...” –
De pe unde ai umblat,
Ne tot spui ce ai adus
Și nu spui ce ai lăsat...

*La funcționarea limbii de stat
în Moldova*

Câți migranți să ne sosească,
Dă-i cu limba românească,
Dă-i și astăzi, dă-i și mâini,
Din străini să faci... români.

Portret de preot basarabean

Școală-n Kiev absolvită,
Ochi-i spre Ural privesc,
Cu sutana moscovită
Și colac... moldovenesc.

Îmbogățitul de astăzi

Avere-n bani în saci cusută.
— Și tot mai numeri bani, Ioane?
— Eu număr doar pîn' la o sută...
(Dar suta e de ... milioane.)

Un preot proimperial

Bun e preotul nou parcă,
Dar îi cu nărav sucit:
Vrea biserica s-o-ntoarcă
Cu fața spre răsărit...

Cade inima în burtă

Tristă, mută-n vreme scurtă,
Cade inima în burtă.
Cântă burta în surdină:
— Pot sa cânt, de-acum sunt plină...

La mănăstirea Căpriana (1992)

O, mănăstire din pădure,
Vin venetici ca să te fure
Și, când să-i judeci cu ocară,
Ei se ascund în altă țară.

La unii doctori de astăzi

Doctori ce-s în tot momentul
Mai bolnavi ca pacientul
Și, ajunși pe malul gropii,
Primii, ei, dau ortul popii.

Țipălăul cu șurub

A tot țipat în mod strident
Pân' s-a văzut în parlament.
Acuma țipă la ai săi:
— Vedeți să nu fiți țipălăi...

Ultima speranță

— Am sădit copac frumos
Și mă jur să mă țin viu
Pân' va crește-atât de gros
Ca să-mi fac din el sicriu...

Eu m-am născut în România

Eu m-am născut în treizeci ș' cinci,
Eu m-am născut în România,
Dar „liberat“ de bolșevici,
Acum mă aflu în... Rusia.

Destin de orator

La tribună te-ai născut,
La tribună ai crescut
Și din ea, cât nu-i târziu,
Cred că ai să-ți faci sicriu.

Sclavul totalitarismului

— Port de la țari o vânătaie
Intrată-n suflet mult adânc:
Eu pân' nu încasez bătaie,
Nici nu lucrez, nici nu mănânc.

Un decepționat

— Păi asta e democrație?
Eu am luptat ca un voinic
Și-ai mei sunt toți sus la șefie,
Doar unul eu nu sunt nimic...

Un fruntaș prins în păpușoi

— M-au prins cărând la păpușoi
Și-mi iau medalia-napoi;
Le-o dau, da-i rog: toți sacii grei,
Cu păpușoi, ramân ai mei...

Radiografie recentă

Lume grasă și mancurtă
Trece prin examinare:
„Numai trup și numai burtă,
Inimă deloc nu are...”

Celui lăsat pe tânjală

Hai ridică-te mai iute,
Fii din oameni pricepuți:
Cine vine să te-ajute?
Toți vin... tu să îi ajuți.

Cameleonul

„Vreau să se știe sus, chiar azi, la centru,
Că sunt croit din stofa colectivă:
Am fost și sunt și veșnic voi fi pentru
Și contra celor care-s împotriva...”

Un bădăran la pomenirea mortului

Cu vin în față și bucate,
Un râgâit la urmă scoate:
— Nu vreau memoria să-i insult,
Dar, viu fiind, punea mai mult...

Un politician de papură

Politicianul cel natâng
Are o poziție:
— La alegeri de nu-nving,
Trec în opoziție...

Pocăință de mancurt

— Sunt mancurt și ți-o spun scurt,
Ca să știe lumea toată:
Da, amice, te-am vândut,
Dar cu inima curată...

Un fost șef de depozit

— Revizori pe-ntreaga țară,
Nu regret nici un minut:
Dați-mă de-acum și-afară,
C-am furat tot ce-am putut...

Mie însumi

(la 60 de ani)

O, câți poeți la vârsta mea,
Erau de-acuma clasici, da!
Si câți mureau, de multe ori,
La vârsta mea – nemuritori.

Iar eu, ajuns la vârsta lor,
Nici clasic nu-s, dar nici nu mor.

Către micul cititor

Cartea mea-i cu multe file
Și cu multe poezii;
Cum ai s-o citești, copile,
Dă-o și altor copii.

APRECIERI

Citind cartea „Rezonanțe“, rămâi profund convins că Petru Cărare e un talent autentic, înzestrat de natură cu toate calitățile necesare observatorului satiric, umoristului, care vede spectacolul vieții... Fiind umorist talentat, poetul nu putea să nu scrie și versuri lirice impresionante, pătrunse deseori de enigmele existenței omenești. Viața însăși îi oferă lui Cărare motive poetice.

Petru Cărare e poetul concretului. Versurile sale sunt sugestive acolo, unde e vorba de „material“ văzut, trăit...

Vasile COROBAN

E destul să citești pe foaia de titlu numele lui Petru Cărare, ca pe buze să vină, fără să vrei, un surâs. Cărare, după cum l-a anunțat volumul de versuri „Soare cu dinți“, este un talent satiric, un umorist cu vervă, iar uneori un liric subtil...

Participând adeseori cu Petru Cărare la întâlniri cu cititorii, am avut prilejul să constat cât de apreciate sunt versurile lui de către public.

Nicolai COSTENCO

Un demon al ironiei, pe cât de malițios, pe atât de blajin, aprinde lumini colorate, care se amuză și se hârjonesc creând un joc șiret, care este fața adevărată a lui Cărare.

...Petru Cărare pătrunde în psihologia și logica individuală a parodiaților, ne-o dovedește majoritatea parodiilor. Ironia lui prelungește creator originalul, se constituie numai în spiritul lui.

...Numeroase beneficii îi oferă lui Petru Cărare concretețea, precizia țintei artistice.

...Spontaneitatea, dezinvoltura, lipsa oricărei note de făcut sunt măruria unei predispoziții umoristice ingenuie. Cărare posedă arta zâmbetului blajin, care ascunde abil acidul, ironia corozivă, pretenția

de a demasca. În poeziile bune el rămâne fidel umorului nostru tradițional inofensiv, reverențios, șăgalnic, binevoitor și chiar îngăduitor, umor ce blamează cu atâta discreție slăbiciunile oamenilor și ordinea lucrurilor.

Mihai CIMPOI

... Dintre autorii începători se evidențiau câțiva chemați de destin pentru a reabilita numele de scriitor național, militând cu toată pasiunea și curajul tinereții pentru demnitate umană, pentru dreptate și adevăr. Îl vom numi aici pe poetul Petru Cărare, care la numai 20 și ceva de ani a demonstrat prin aceea ce a scris în acele împrejurări o adevărată maturitate de scriitor și cetățean.

... La fel ca mulți alți tineri intelectuali (în același număr și autorul acestor note), poetul Petru Cărare a fost dat afară de la lucru (revista „Chipăruș“ – n. n.), mult timp a fost șomer, fără surse de existență și abia într-un târziu angajat la o gazetă raională. Curajosul poet n-a depus niciodată armele, nu și-a schimbat convingerile și crezul nici astăzi. Lui îi aparține celebra poezie „Oaspete nepoftit“ (din jungla colonialismului): „Noi avem un hoț în casă, / Noi cu hoțul stăm la masă –, / Ne-a ieșit mai ieri în cale / Cu idei și cu pistoale ...“

Vladimir BEȘLEAGĂ

Zâmbetul lui Petru Cărare e o sălbăticiune frumoasă ce sare neconținut din lacrimă în lacrimă ca să nu se înece.

Grigore VIERU

...Cele mai reușite parodii ale lui Petru Cărare se citesc dintr-o răsuflare, stârnesc hazul și îndeamnă la meditație. Revenind la paralela frecventă dintre parodist și criticul literar, ne vedem obligați să spunem că autorul este înzestrat cu gust fin, unul care nu se leagă de mărunțișuri insignifiante, ci dezvăluie aspecte concludente ale operelor supuse investigării. Dar este, înainte de toate, artist: parodiile lui sunt opere de artă...

Ion CIOCANU

...Umorul și ironia lui P. Cărare continuă ceva din umorul și ironia lui Ion Creangă: „Se odihnesc mai mult când mor, / Trei zile-nțins e trupul lor, / Dar pe cea lume iar se scoală / și se aștern pe roboteală“ („Plugarii“).

...Condiția supremă a scrisului lui P. Cărare e de a schimba – pe calea explorării intense a umorului și a satirei – fața literaturii și a oamenilor, de a trezi conștiința umană și cea artistică din letargie și comoditate, pentru a le îndemna spre luciditate și adevăr.

Timofei ROȘCA

Sunt sigur că, la ora bilanțului intermediar dintre anumite jalonări bibliografice, foarte puțini autori s-ar alege, precum Petru Cărare, cu atâtea pagini de valoare, rezistente într-o aproape neobișnuită adaptabilitate a lor la diverse genuri și matrici ale artei literare: satiră, umor, lirică, dramaturgie, proză, literatură pentru copii... Petru Cărare rămâne autorul cu o reputație conturată distinct și temeinic încă din perioada debutului său, de când s-a văzut nevoit să navigheze, înfruntând primejdii și restricții, între Scila și Caribda agresivității sus-pușilor din birourile în care se preparau infamia și obrăznicia ultrasocialiste. De cele mai multe ori, Petru Cărare a rămas fulminant, debordant spiritual, mereu solicitat, aplaudat și cu destule pagini învățate pe dinafară de cititori. Pe bună dreptate, în spații prutonistrene Petru Cărare deține reputația de vel-diagnostician în ale satirei și umorului, de spadasin neînfricat al zeităților ce au în grijă depistarea și condamnarea răului social și moral. Nu de puține ori, prin atacurile-i cavalerești (fie, uneori, donquijotești) Petru Cărare de la Zaim le-a substituit chiar celor atacați spaima cu zâmbetul. Numai că aceștia, corijați prin zâmbet, au fost, totuși, mai puțini decât titrații în ai nomenclaturii, care, în dependență de rația de putere deținută, au încercat și mai încearcă încă să supună umoriștii la un dresaj umilitor...

Leo BUTNARU

Lotul satiric al literaturii noastre e însămânțat atât de rar, încât orice apariție în acest gen dificil și capricios merită să fie cântărită cu toată atenția: să nu tăiem o crenguță verde, deoarece nu-s atât de multe, dar și să nu lăsăm una uscată, care ar putea dăuna crenguței verzi.

Bucățile incluse în cartea „Între patru ochi“ scot în relief o seamă de laturi care nu ne prea fac cinste... Dacă le-am trece sub tăcere, ele s-ar înmulți și ar dispărea mult mai încet decât o vrem.

Cartea lui Petru Cărare pledează pentru om și omenie și este un arbore verde pe lotul cam arid al prozei noastre satirice și umoristice.

Victor PROHIN

L-am cunoscut personal la Congresul III al scriitorilor din Moldova (1965), congres la care lumea noastră literară se trezise și vorbise despre istorie, neam, limbă, alfabet românesc...

Petru Cărare la acea epocă era un fel de „himia“, un surghiunit pe la Telenești și pe aiurea...

În 1972 am ținut în mână cartea „Săgeți“ de P. Cărare la librăria „Universul“, dar atunci nu mi-am procurat-o, cu gândul că vin mâine – nu se mai epuizează tirajul într-o zi cu somnolentele noastre poftede de lectură. Și costa numai 28 cop.! și avea un tiraj de 14 mii exemplare!

La câteva zile am dat pe la librărie să iau cartea, dar – ți-ai găsit când? tot tirajul fusese confiscat!...

Răsfoiesc acum cartea lui Petru Cărare „Săgeți. Carul cu proști. Și alte poeme“ și ca prin sită-mi amintesc că rămăsesem fascinat la lectura poemului „Omul Om“: „Omul care e Om, / Când vede că moare de foame vecinul, / Își împarte cu el / și pâinea și vinul / și nu-i cere altă răsplată / Decât frăție curată, / și nu i se urcă-n spinare, / Să-l ducă vecinul călare, / Ca pe unul mai mare, mai tare. / Omul care e Om / Nu-și ascute cuțitul, / Nu-și umple arma cu gloanțe, / Să-nceapă în țara vecinului său / Neomeneasca vânătoare de oameni, / De-atât că acesta se-nchină la soare-apune, / Iar singur – la soare-răsare. / Omul care e Om / Nu aruncă cu pietre / În grădina vecinului său, / Nu-i sare gardul / Să-l învețe forțat / Ce e bine, ce-i rău, / Ce-i frumos, ce-i urât –, / Nu-i vără ideea cu bățul pe gât...”

Sigur, Cărare risca mult, dar nu avea ce pierde, căci de vreo 10 ani colinda raioanele, fiind mereu concediat, dat afară de peste tot. Să fi fost cartea aceasta un strigăt al unui disperat?! Răspunsul să-l căutăm chiar în versurile lui: „Nu-i credeți pe cei care spun / Că nimic nu ne doare...”

La o lectură, alături de satirele unui Topârceanu, să zicem, poetul nostru se înscrie în acel peisaj artistic combativ, de luptător ferm convins de adevărul spus, fapt care ulterior îl face să-i descopere pe marii Villon și Brant. Își dădea el seama că în acea perioadă era un Don Quijote în luptă cu morile de vânt? Sigur că da! Și totuși a avut curajul civic, ca nimeni altul, să le arunce mânușa, să le spună un adevăr dureros că-i urăște...

În poezia „Om pribeag“ le spunea potențaților vremii ce au făcut cu el: „Urătă palmă de pământ / Crescut cu iarbă și cu știr –, / Eu trec tăcut prin cimitir / și mult mă mir că nu mă mir, / Că-mi caut loc pentru mormânt. / M-au tot mutat cât au putut, / În goană după cel noroc, / Promis de cărți și de ghioc –, / Aici pe veci îmi caut loc, / De-aici în veci nu mă mai mut“.

Crezul poetic al lui Cărare a fost definit în acea carte care azi se cere situată între cărțile programatice de eliberare națională...

Petru Cărare a pășit pe calea disidenței în mod conștient, bănuia el cu ce se vor termina toate, dar n-a putut să tacă. A sfidat *comme-il-faut*-ismul, a neglijat condiția individului cu situație. De aceea, chiar în volumul „Săgeți“, Cărare se situa de altă parte a baricadei, decât confratele care scoate mereu idei „ce nu spun nimic“, dar „n-ai cu criticii belea / și nici cu șefii nu stai prost“. Și conchidea: „Adică n-ai nimic de spus? / Nu râzi? Nu plângi? Nu ești gelos? / Hai, urcă-te pe soclu sus! / Eu mai rămân pe-aici, pe jos“.

Să fi crescut pe la Zaim (baștina lui Mateevici și Cărare) acele fructe din grădina raiului din care dacă guști, Dumnezeu îți pune mâna pe cap, îți creează un nimb, o aureolă de Om, uns al Celui-de-Sus, care are a spune lumii niște lucruri sfinte?! Neamului său Cărare îi spunea un adevăr aspru, tăios, în stilul celui spus de înaintașul său în poezia „Basarabenilor“. Dacă veți confrunța, veți găsi aceeași tonalitate în „Plebeilor“: „Mai marii voștri fac ce vor, / Iar voi, iști mici, o plebe sclavă, / Oricât de neagră fapta lor, / O ridicăți orbiș în slavă. / Când voi trăiți mereu plecați, / Oftarea voastră e deșartă, / Cât fruntea n-o s-o ridicăți, / Nu meritați o altă soartă“.

Era cu mulți ani înainte de acea revoluție a scriitorilor care azi s-a stins ca focul sub cenușă. Era o palmă dată societății noastre îngrășate la creier, nouă tuturor, celor care nu vroiam să observăm ce se întâmplă cu noi.

În „Săgeți“ Cărare a dezvăluit o tragedie tipătoare la cer. Putea el să trezească admirația cârmaciului, când publica poezia „Spovada unui învins dintre pieile roșii“? „O, zeul meu, când m-ai făcut, / Ce aluat ai pus în mine, / Doar la străini de-mi caut scut, / Supus fiind, să mă simt bine? / De ce nu lupt ca să devin / Cu veneticii de-o putere? / De ce mi-i frate un străin? / Au nu e semn că neamul pierde? / Stăpânul nou să-l gudur blând –, / Acesta mi-i pe lume rostul? / O, Doamne, ce-ai gândit tu când / Ai zămislit și neamul nostru?“

Orice naiv și-ar fi putut da seama că nu despre „pieile roșii“ era vorba, ci chiar despre noi care împărtășim aceeași soartă!...

... Întreg compartimentul „De dincolo de noi“ e compus din poezii, unele mai rebele decât altele: *Medievală, Leul, De-ale cercului, Demnitate, Oaspete nepoftit, De dincolo, Dați-mi..., Toți s-au deprins să vă cunoască, Înstrăinare, Antirăzboinică...* Dar ce mai? Ar trebui să înșir tot sumarul cărții. Mai bine căutați-o prin librării. Nici ediției de-a doua nu i-a fost dat să fie cu alfabet românesc, deși anul apariției era 1990!

După lectură vă veți convinge cine este Cărare, pentru ce a luptat Cărare, pentru ce a pățimit Cărare.

Andrei HROPOTINSCHI

Autor al unor gustate poezii umoristico-satirice pentru adulți, iubitor de ironii subtile, alteori – malițios, totdeauna inventiv, Petru Cărare vine în literatură la jumătatea deceniului al șaselea, demonstrând o viziune și o artă poetică personală, preferând versul zeflemitor, care pune pe gânduri și provoacă examene de conștiință, „pișcă“ și educă prin răs...

Eliza BOTEZATU

...Îndemn cititorii să poposească atent și grijuliu asupra operei lui Petru Cărare, pentru a se convinge cum ridiculizează și acuză scriitorul viciile și fenomenele negative ale societății și defectele oamenilor în general. Grotescul, comical, umoristicul se împletesc de minune și fuzionează organic în tot ce iese de sub pana poetului.

...Chiar atunci când poetul Petru Cărare grăbește cuvântul, el nu uită de cântarul adevărului. Cu riscul de a primi și el cucuie, detestă

orice fel de măști, mereu bonom și zâmbitor, neastâmpărat ca un argint viu și aidoma unui spiriduș necesar ...

Vasile NASTASIU

...Dacă viața scenică a comediei lui P. Cărare „Umbra Domnului“ (Teatrul academic moldovenesc „A. S. Pușkin“, 1970, regizor V. Cupcea) a fost relativ modestă, apoi comedia satirică „Străinul“ a umoristului nostru (Teatrul „V. Alecsandri“ din Bălți, 1979, regizor A. Pânzaru), mai ales când rolul titular era jucat de însuși A. Pânzaru, a cunoscut un real succes de public, spectacolul fiind apreciat și în presa republicană (...).

Merită menționat însuși faptul că P. Cărare a ținut să scrie comedii satirice chiar și într-o perioadă când, contrar chemărilor oficiale, satira nu se bucura de mare trecere, mai ales la noi în Moldova (...).

Scriitorul folosește cele mai diverse mijloace comice – de la zicala mucalită, cântecul glumeț, strigătura hazlie, calamburul poznaș, până la replica tăioasă, demascatoare, de la elementele de farsă cu deghizări și mistificări, situații caraghioase cu *qui-pro-quo*-uri amuzante, paradoxale până la comicul de caracter și evidențierea în plan satiric a unor curenți de ordin social.

Acțiunea se desfășoară de obicei în ritm dinamic cu neașteptate întorsături de subiect și răsturnări de situație ba în planul firescului cotidian, ba în plan grotesc, hiperbolizat la maximum.

De menționat că autorul vădește o bună cunoaștere a vieții de azi a poporului, a psihologiei umane, a obiceiurilor tradiționale și a folclorului, ceea ce imprimă comediiilor sale un pronunțat caracter popular, ele fiind deosebit de actuale și totodată accesibile cercurilor largi de spectatori și cititori.

Leonid CEMORTAN

Poet satiric verificat, Petru Cărare, de mai multe decenii un campion al genului la noi, era absolut firesc ca în cele din urmă să fie tentat de mijloacele mai eficiente ale teatrului, această „școală de îndreptare a moravurilor“. Astfel, aceste piese sunt destinate nu atât să fie citite, ci mai ales să fie recitate, interpretate, jucate!

„Străinul“ este o satiră ce vizează fenomene reprobabile din societatea noastră, în special birocratismul, parvenitismul, favoritismul și ipocrizia. Astfel, într-un sătuc, Vărzărești, se desfășoară o comedie cu totul extraordinară (...) în jurul noii inițiative – organizarea de înmormântări vesele și optimiste, în stil nou – dezvăluind un univers populat de oameni și indivizi cu necesități și cu interese concrete, angrenați într-un mecanism birocratic corupt și funcționând alandala.

Excesele de spectacular și de grotesc, precum și eforturile de publicist ale autorului, nu păgubesc finalitatea lucrării. Comedia de conversație alternează cu farsa-buf și invers, acțiunea derulându-se, însă, într-un decor absolut realist și credibil. „Străinul“ are dialog, are replică și suflu purificator, care decurge din situații, din caracterul și din povestirea însăși a faptelor.

Igor NAGACEVSCHI

„Penița și bărdița“ lui Petru Cărare, aceste două vecine de paliere care se lamentează când nu-i acasă cea de-a treia, poezia –, ne-au fascinat literalmente. Talentul de parodist, epigramist (și critic literar!) al maestrului Cărare se manifestă plenar în prezentele pagini. Evident, nu vom scrie în continuare un tratat despre arta de a imita unele opuri literare cu scopul de a satiriza un autor sau de a realiza efecte comice. Acest lucru îl face de minune autorul prin ceea ce are mai frumos aici...

Teo CHIRIAC

Volumul „Săgeți“ de P. Cărare, apărut în anul 1972 în 14 mii de exemplare, a produs cel mai mare scandal politico-literar din spațiul basarabean al timpului. Cartea a fost calificată drept o diversiune ideologică, cazul „ieșit din comun“ fiind discutat la o ședință specială a Biroului Comitetului Central al fostului Partid Comunist din Moldova, prin decizia căruia toți comuniștii „nevigilenți“, care au permis editarea volumului, urmau să fie aspru pedepsiți. *Săgețile* lui Petru Cărare ținteau în falsa libertate socială și spirituală a omului sovietic, în tot ce era demagogie și ipocrizie...

În aceeași albie se înscrie și bucata „Înstrăinare“, poezie care dezavua un tabu – fenomenul migrației spre spațiul basarabean, văzut

de „aspiranții“ la reședință drept un „paradis terestru“ al puzderiei de lume „din tuspătru zări ale necuprinsei Uniuni“, lume străină până la ostilitate graiului și istoriei neamului nostru și, concomitent, „încurajarea“ băștinașilor în plecările lor pe alte meleaguri, cât mai îndepărtate: „În stânga vecini, / În dreapta vecini –, / Și toți sunt străini, / Veniți de departe. / Străini în față, / Străini în spate. / Și numai frații departe, / Și numai surorile-n lume, / Și mama în casa pustie, / Și tata sub crucea din deal...“ Totodată P. Cărare stigmatiza nu numai falsurile societății, ci și pe unii confrăți de breaslă, îndeosebi pe poeții pășuniști, care acceptau docil „starea de-o parte“, neimplicarea în problemele șpinoase ale vieții, caligrafiind idile, cromatizând în roz o realitate intoxicată de minciună...

Volumul „Săgeți“ conținea și alte poezii „cu bocluc“ care nu cadrau cu rigorile „estetice“ și „civile“ ale perioadei. Însă și probele reproduse mai sus, chiar dacă nu toate se impun prin calități estetice deosebite, denotă cât se poate de convingător acuitatea, luciditatea, caracterul răspicat al atitudinii civico-artistice a lui Petru Cărare.

Anatol MORARU

„Săgețile“ lui Petru Cărare, copiate la xerox sau chiar transcrise de mână, circulau prin Chișinău, în mediul studenților și intelectualilor, care se alegeau, astfel, cu amăgitorul sentiment al participării la așa-zisa rezistență basarabeană. De fapt, e singurul caz cunoscut de *samișdat* basarabean românesc. (Autorul acestor rânduri păstrează un blocnot cu 17 poezii din cartea interzisă a lui Petru Cărare, copiate de la un coleg de facultate în 1978, adică la 6 ani după apariția lor.) Dându-l României pe Paul Goma, Basarabia ocupată rămase fără scriitorii disidenți (...).

Nicolae NEGRU

Nu cunosc un alt poet pe această așchie de pământ românesc „mai nemolipsit“ de „maladia xenofobiei“, dar care a reușit a țintui cu atâta încrâncenare străinismul și secăturile lui autohtone.

Ion BORȘEVICI

Pentru mine Petru Cărare e atât de aproape, atât de casnic, încât nu mi-aș închipui lipsa lui. Ca personalitate, e o ființă foarte curajoasă. Nu e vorba de un curaj ieșit din comun, ci de un curaj sănătos, normal, născut din felul neamului nostru de a fi, care parcă nu s-ar vedea, dar care în momentele cruciale se manifestă surprinzător ca un mers pe muchie de cuțit. Când a ieșit cartea lui „Săgeți“, avea loc tocmai o înviore a șovinismului velicorus și a suspiciunilor, când oamenii slabi se închid în propria lor găoace. Prin această carte Petru Cărare a scuipat în față și șovinismului și suspiciunilor, provocându-le la luptă în câmp liber. Punerea lui la index de către forțele de partid n-a fost o biruință a acestora. Firavul Petru Cărare de atunci ca rezultat al acestei confruntări a devenit chiar căutat de elementele sănătoase ale societății, care în versurile lui vedeau o dezvăluire de fond a realității în care eram siliți să ne bălăcim. Dacă în Chișinău ciracii partidului reușiseră să sustragă cartea din librării, în raioane „hotărârile partidului și guvernului“ mai trebuiau să treacă prin ceața de alcool a șefilor până a ajunge la executare, cartea sa se mai afla pe teșghele, și cei din centru veneau s-o cumpere de aici în număr mare de exemplare, ea devenind obiect de preț și de citire intensă de către cei ce aveau norocul s-o capete, interesând și pe alții, așa zice chiar, fiind obiect de speculă pe piață.

Sava MELEGA

CUPRINS

<i>Tabel cronologic</i>	3
STELE VERZI	
Cititorilor mei.....	10
Cântec.....	10
Ne temem să vorbim.....	11
Lăsați poveștile poveștil!.....	11
Să-ți iubești atât de mult pământul.....	12
Om să fi!	13
Scumpa mea onoare.....	13
Unui pustnic.....	14
La ușa unui amic.....	15
Oră de blestem.....	16
Descântec.....	17
Ciocârlie, ciocârlie.....	19
Păsărea păcii.....	19
Ce ești, dragoste?	20
Și dragostea.....	20
Soție geloasă.....	21
Un spectator cu gust specific.....	22
Inscripție pe ușa unui restaurant.....	22
O soție mulțumită.....	23
Cavaler din Evul Mediu.....	23
Lucruri de mirare.....	24
Atâtea măști!.....	25
Pe drumul venind din trecut.....	26
Cântec de dragoste	26
La conflictele militare dintre țări suverane.....	27
Mesteacăn alb.....	30
Testament.....	31
Domn sau rob?.....	31
Istorică.....	32
Unul, alții și ceilalți.....	33
Problema păcii în pădure.....	33
Măsura lucrurilor.....	34
Pânză de corabie.....	35
Ajuns acum.....	35
Ne plângem toți.....	36
Inima mea.....	36
Credo.....	37
Eu nu-s Aleco, dar odată.....	37
Cântarea mea.....	38
Cuvântul boclucaș.....	38
Folcloristul.....	44
Vârcolacul.....	48
A fost odată ca niciodată.....	53
Villon.....	60
Eu flori cu coasa n-am cosit.....	64
Omul om.....	65
ZODIA MUSAFIRULUI	
Sărmanul satiric.....	68
Fata mamei, fată mare.....	70
Măsuri necesare.....	73
Jertfirea.....	74
Punctul de reper.....	78
Vorba-lungă la revelion.....	80
Amor ca la oraș sau „Ciao!“ pentru Vâjâita Veche.....	81
Execuție literară.....	86

Dușmanii mamei și dușmanii mei.....	88	Nu pot spune că-s același	
Șansa ratată.....	94	totdeauna.....	227
Stalin murise, iar noi încă nu		Porciada.....	228
plângeam.....	106	SĂGETĂRI.....	229
Motivul.....	111	FLORICELE PE CÂMPII	
O aniversare furtunoasă.....	114	Legea politeții.....	240
TEATRU		Frățiiorii.....	240
Portretul.....	130	Puișorii mei gălbui.....	240
PARADA MĂȘTILOR		Optimistul.....	241
Firește, totul e firesc.....	204	Ciobănașul.....	241
Tratament.....	205	Costică și Grivei.....	241
Una botanică.....	206	Fie pace pe pământ.....	242
Eu sunt plugar cum n-a văzut		Frățiiorii și bunicii lor.....	242
Parisul.....	207	Băiatul, soarele și luna.....	243
Cărturarul moldovean și Imperiul		Un motan citea o carte.....	243
Otoman.....	208	Fă-mi și mie trotinetă.....	243
Râsul câțelei.....	209	De ce plângea ariciul?.....	243
Găluște cu stele.....	210	Poreclici.....	244
Din oblastea norocului.....	211	Albinița și copilul.....	244
Câte seri te-am așteptat.....	212	Lică și animalele lui.....	244
Un dor din țări străine.....	213	Veta nu e pieptănată.....	245
Țărână pe asfalt.....	215	Plângăreța.....	245
Întoarcerea fiului vostru.....	216	Mama ți-a luat creioane.....	245
Un arhetip.....	217	Pârătorul.....	246
Cântec dzisu după moarte.....	218	Desenul lui Ignat.....	246
Consecințele absenței tale.....	220	Iepurilă.....	246
Un vânt ce seamănă cu mine.....	221	Parașuta pădăciei.....	247
La menajerie.....	222	Băiatul care nu dă bună ziua.....	247
Numai noi așa.....	222	Binefăcătorul.....	247
Ce-i la Nicușor în sân?.....	223	Motanul și borcanul.....	247
Portretul celei dragi.....	224	Graurul.....	248
Jumătățile vieții mele.....	225	De Anul Nou.....	248
Invitație la ploaie.....	226	Iepuraș de la oraș.....	250
Înstrăinare.....	226	Bătăușul.....	250
		Motanul lui Nătăfleață.....	251
		Arvinte.....	251

SCÂNTEIERI

Către toți oamenii de pe planeta	Uitucul.....	262
Pământ.....	Drac de soață.....	262
Dragoste târzie.....	Adevăr trist.....	262
De-ale opoziției.....	Unui „fost“ care nu mai este.....	262
Ipoteza.....	Vopsire.....	263
Eva către Adam.....	Țap ispășitor.....	263
Unui fluturaș.....	Compliment cu supliment.....	263
Unui scriitor care se repetă.....	Numai atât?.....	263
Unui pictor.....	Unei vopsite.....	264
Unui scriitor care ignorează	Un caz.....	264
dragostea.....	Cu un vânzător.....	264
Unui bolnav amoretat.....	Un afemeiat.....	264
Unui bibliofil.....	Testamentul.....	265
Conflict și consecință.....	Unui mic funcționar.....	265
Un critic teatral.....	Greierașul și furnica.....	266
Unui citatoman.....	Mâncărime.....	266
Romanță.....	Aș crede.....	266
Unui tip.....	Pacientul și stomatologul.....	266
Moment.....	Înainte de măritiș.....	267
Către oglinda strâmbă.....	Unui tontălău.....	267
La moartea lui Don Juan.....	Un deputat basarabean.....	267
Omului om.....	De-ale ocrotirii.....	267
Mentalitate.....	Unei cocote.....	268
O soție mulțumită.....	Unei mândruțe.....	268
Bărfitorul.....	La funcționarea limbii de stat	
Răspuns.....	în Modova.....	268
Unuia care vine des în ospeție.....	Portret de preot basarabean.....	268
Unui încăpățânat.....	Îmbogățitul de astăzi.....	269
Servilul în cosmos.....	Un preot proimperial.....	269
Unui veșnic tăcut.....	Cade inima în burtă.....	269
Moralistul.....	La mănăstirea Căpriana (1992).....	269
Unuia care te ține de vorbă.....	La unii doctori de astăzi.....	270
Unui pretins binefacător.....	Țipălăul cu șurub.....	270
Un bolnav speriat.....	Ultima speranță.....	270
	Eu m-am născut în România.....	270

Destin de orator.....	271	Un bădăran la pomenirea	
Sclavul totalitarismului.....	271	mortului.....	272
Un decepționat.....	271	Un politician de papură.....	273
Un fruntaș prins în păpușoi.....	271	Pocăință de mancurt.....	273
Radiografie recentă.....	272	Un fost șef de depozit.....	273
Celui lăsat pe tânjală.....	272	Mie însumi.....	273
Cameleonul.....	272	Către micul cititor.....	274
<i>Aprecieri</i>			275

PETRU CĂRARE

PUNCTUL DE REPER

Apărut: 2000. Coli tipar:15,12. Coli editoriale: 13,85

GRUPUL EDITORIAL LITERA

str. B. P. Hasdeu, nr. 2, Chișinău, MD 2005, Republica Moldova

Editor: *Anatol Vidrașcu*

Redactor: *Ion Ciocanu*

Corector: *Raisa Coșcodan*

Tehnoredactor: *Natalia Dolghi*

Tiparul executat sub comanda nr. 99

Combinatul Poligrafic, str. Mitropolit Petru Movilă, nr. 35,

Chișinău, MD 2004, Republica Moldova

Departamentul Activități Editoriale, Poligrafie, Aprovizionare cu Cărți